

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

בשעה שהקדימו – תער"ב

קכה. מי מנה

קכו. וידבר וגו' פנחס

קכז. וידבר וגו' המטות

קכח. אלה הדברים

– העת"ר –

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובנער

זבוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מפתח כללי

עמוד	זמן אמירתו	תוכן התחזת המאמר	דבור המתחזיל
א'תלט	בלק	הבירורים דעבודת השבת –	קכה. מי מנה כו'
א'תנ	פנחס	לחם מן הארץ ולחם מן השמים –	קכו. וידבר וגו' פנחס כו'
א'תסב	מטו"מ	המז לא ירד בשבת –	קכז. וידבר וגו' המטות כו'
א'תעד	דברים	פנימי' ח"ס –	קכח. אלה הדברים כו'

B'SHAAH SHEHKDIMU 5672
DISCOURSES 125-128

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

ISBN 978-0-8266-6114-2

Printed in the United States of America

ב"ה

פתח דבר

הננו מוציאים לאור חוברת ל"ד של ההוצאה החדשה והמתוקנת של המשך־המאמרים „בשעה שהקדימו – תער"ב" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, הכוללת את המאמרים: מי מנה דש"פ בלק; וידבר וגו' פנחס דש"פ פנחס; ד"ה וידבר וגו' המטות דש"פ מטו"מ; אלה הדברים דש"פ דברים – העת"ר.

יר"ד שבט, ה'תשפ"ב
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. ש"פ בלק, העת"ר

מ"י מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל². וצ"ל מהו עפר יעקב, ומהו רובע ישראל, ולמה גבי עפר נא' יעקב, וגבי רובע נא' ישראל. גם צ"ל דממ"ש ומספר רובע ישראל משמע לכאור' שיש מספר לרובע ישראל, ובאמת הכוונה היא שאין מספר כו', דמ"ש ומספר קאי על מי מנה, מי יוכל למנות עפר יעקב ומי יוכל לספור את רובע ישראל, וא"כ למה נא' ומספר, והול"ל מי מנה עפר יעקב ואת רובע ישראל כו'. ובמד"ר שה"ש³ ע"פ⁴ אל גינת אגוז ירדתי אי', מה אגוז הזה שק מלא אגוזים בידיך ואתה משים בתוכן כמה שומשמים וכמה חרדלין והן מחזיקין, כך כמה גרים באים ומתוספים בישראל, הה"ד⁵ מי מנה עפר יעקב. וצ"ל מה שייך כמה גרים שמתוספים לעפר יעקב כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק שבעבודת הבירורים יש ב' אופנים⁶, או"ח ואו"י, והוא בירור הפסולת מתוך האוכל, ובירור האוכל מתוך הפסולת כו'⁷, וב' הבירורים אינו שייך בשבת, דכל בורר אסור בשבת⁸, הן בורר פסולת כו' והן בורר אוכל כו'. והקשה⁹ דלפ"ז איך הי' מותר להקריב קרבנות בשבת, וגם איך מותר אכילה בשבת, שכ"ז הו"ע הבירורים כו'. ונת⁹ דבירור דשבת הוא בירור אוכל מתוך אוכל, והיינו דמה שכבר נתברר ואין בזה פסולת כלל, הנה בעליות המדרי' ה"ז צריך בירור, שהו"ע הביטול בבחי' ביטול עליון יותר, להיות ראוי לקבל גילוי אור העליון כו'. ונת⁶ דוגמא לזה, כמו בעליית הנשמות מגעה"ת לגעה"ע, דאי' בזהר¹⁰ שצריכים טבילה בנה"ד¹¹ כו', והוא, דע"ה¹² שהנשמה כבר נזדככה מכל חומרי' קודם עלותה לגעה"ת, דכ"ז¹³ שנמצא בה קצת חומרי', א"א שתעלה לגעה"ת שהוא בחי' אלקות כו', ונזדככה הנשמה בנה"ד התחתון כו', מ"מ, בכדי שתוכל לעלות לגעה"ע, שלשם יכולה לעלות הנשמה רק כשהיא בבחי' אין ומ"ה בבחי' ביטול עצמי כו', ע"כ צריכה טבילה בנה"ד, שמתבטל ממציא אותה בגעה"ת, שהיא השגה בבחי' יש ובבחי' עונג מורגש כו', ותהי' בבחי' אין, שתוכל ליהנות מזיו השכינה בגעה"ע כו'.

(2) בלק כג, י.
 (3) פ"ו, יא (א).
 (4) שה"ש ו, יא.
 (5) = הדא הוא דכתבי.
 (6) ראה לעיל ע' א'תכח ואילך.
 (7) ראה שבת עד, א. טושו"ע ודאדה"ז או"ח סשי"ט.
 (8) ראה שבת עד, א. טושו"ע ודאדה"ז שם. וראה תו"א חיי שרה טו, ג. בשלח סה, סע"ב ואילך. תשא קיג, א.
 (9) לעיל ע' א'תלד ואילך.
 (10) ראה לעיל שם. וש"נ.
 (11) = בנהר דינור.
 (12) = דעם היות.
 (13) = דכל זמן.

(1) חלק מהמאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה ת"ח ירושלים וכל ארעא דישאל בביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ס"ע תרמד ואילך. ד"ה לא תירא לביתה משלג תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שצט ואילך). ד"ה קול מצהלות במאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תרמ ואילך* – כנסמן לקמן בהערות. ד"ה אלה תולדות נח וד"ה ויהי הוא טרם כלה – תש"ה (סה"מ תש"ה ע' 83 ואילך. ס"ע 112 ואילך), ד"ה לא הביט תשכ"א (סה"מ תשכ"א ס"ע רכב ואילך). ד"ה מי מנה תשכ"ה (סה"מ תשכ"ה ע' שכא ואילך), תשכ"ו (סה"מ תשכ"ו ע' רסג ואילך), מיוסדים, כנראה, על מאמר זה.

(* מיוסד, כנראה, על ד"ה ואכלתם אכול בלקו"ת צו ג, א ואילך; מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' רנא ואילך.

ולהבין מעלת געה"ע על געה"ת, הנה ידוע דעדין הוא בחי' חכ'¹⁴, והוא ע"ש התענוג שמאיר בחכ', וכמו בהמצאת שכל חדש שמתענג בזה כו', וכמשנת"ל (ד"ה ויקח קרח¹⁵) דיש המשכת הארת התענוג בכל הע"ס, שז"ע ואיהו שקיו דאילנא כו'¹⁶, ועיקר המשכת התענוג הוא בחכ', דכמו שראשית גילוי הקו הוא בחכ'¹⁷, וכמ"ש¹⁸ ה' קנני ראשית דרכו כו', דהיינו שבחכ' מאיר גילוי הקו כו', כמו"כ עיקר גילוי התענוג דבחי' עתיק הוא בחכ' כו' (וגם, שהרי החכ' בעצם מהותה הוא תענוג, וכמשנת"ל (ד"ה דרשו ה' בהמצאו¹⁹) שהתענוג הוא סבת החכ' כו', וע"כ יש בה גילוי התענוג שהוא בחי' תענוג עצמי כו', וזשארז"ל על דוד²⁰ שהי' מעדן עצמו בלימוד התו' כו', ע"כ נק' החכ' עדין כו'). ומ"מ עיקר התגלות התענוג הוא בבניה, דהעונג שבחכ' הוא בבחי' נקודה עצמי, והתגלותו והתפשטות העונג הוא בבניה כו'.

והנה²¹ ידוע שיש ב' בחי' עדין, עדין עילאה ועדין תתאה, ואי' באד"ז²² דר"צ ע"א, דעדין עילאה הוא בחי' מו"ס, וחכ' דאתפתחא לל"ב שבילין²³, והיינו חכ' דאצי, נק' עדין תחתון לגבי עדין עליון הנ"ל. ובאד"ר²⁴ דקכ"ח ע"ב אי' דהיינו חכ' דז"א, וז"ל, והאי קרומא אתפסיק מזעיר אנפין, ובג"כ²⁵ מוחי' אתפשט ונפיק לל"ב שבילין, והה"ד²⁶ ונהר יוצא מעדין²⁷. וא"כ, ונהר יוצא מעדין היינו חו"ב דז"א, או הנהר הוא יסוד ז"א שיוצא מעדין חו"ב דז"א. אך כמו"כ עדין העליון, בחי' ח"ס, אע"ג דקרומא חפי' על מו"ס²⁸, מ"מ, הארה מזה מאיר בבניה כו'²⁹. וכן מובן מ"ש בזהר ויצא דקנ"ח ע"א, בענין תרין עלמין עדאתכ"ס ועדאת"ג, שהן בינה ומל', ושם ע"ב³⁰, כגוונא דא הוי' הוי'³¹ תרין עלמין ניהו כו', וידוע דש' הוי' הראשון הוא בעתיק כו'³², ומאיר בעלמא עילאה, בינה כו'. ומב' בחי' עדין הן ב' הבחי' דג"ע, שז"ע ונהר יוצא מעדין להשקות את הגן כו'³⁶, והיינו דגעה"ע זהו בחי' אימא עילאה, שמקבלת מעדין העליון, בחי' ח"ס, דהתגלות עתיק בבניה כו'³³, והוא בחי' התענוג שבעדין העליון כו', ועז"נ³⁴ אז תתענג על הוי', על דוקא, שהוא למע' מז"א כו'³⁵. וגעה"ת היינו מל', שמקבלת מעדין התחתון, בחי' חכ' דז"א, ע"י הנהר שהוא יסוד

26 בראשית ב, י.
27 עכ"ל האדרא רבא שם.
28 אדרא רבא שם.
29 כמ"ש בת"א בד"ה לך לך [יא, סע"ב ואילך] ובלק"ת בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת [נז, א. שם סע"ב ואילך] ושם פ"ה [נז, ג ואילך], ועיין בסידור בדרוש ג' סעודות דשבת [רנט, ב ואילך] – ביאורי הזהר שבהערה 1.
30 [ובזהר] שם [דף קנח] עמוד ב.
31 תשא לד, ו.
32 זח"ג (אדרא רבא) קלח, ב. לקות חוקת נז, ג. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תשיג.
33 ראה זח"ג קעת, ב. תו"א לך לך יא, סע"ב. לקות דרושים לר"ה נז, א.
34 ישעי' נח, יד.
35 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ס"ע תקעת. ביאורי הזהר להצ"ח ח"א ריש ע' שמט.

14 ראה זהר ח"א רמז, ב. ח"ב צ, א. ח"ג (אדרא זוטא) רצ, א ואילך. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך עדין. תניא אגה"ק ס"ה (קז, א). ס"ז (קכה, ב). תו"א יתרו ע, ב. סידור עם דא"ח רנט, ב. אוה"ת בראשית ח"ג תקל, א. תקלה, א. תקלו, ב. תקלת, א. המשך תרס"ו ס"ע טו ואילך.
15 תרע"ה (ע' אתכ ואילך).
16 תקו"ז בהקדמה (יז, א).
17 ראה אוה"ת ורא" ע' קמז ואילך.
18 משלי ח, כב.
19 תרע"ד (פ"ר ואילך (ח"ב ע' תקנח ואילך)).
20 מועד קטן טז, סע"ב.
21 בהבא לקמן – ראה ביאורי הזהר שבהערה 1.
22 = באדרא זוטא (בזהר חלק ג).
23 ראה זח"ג (אדרא רבא) קכת, ב. קכט, א. קלו, א.
24 = ובאדרא רבא.
25 = ובגיני כך.

ש"פ בלק, העת"ר

א'תמא

ז"א כו'. ונהר שמקבל געה"ע הוא בחי' יסוד אבא שמקבל ממזל השמיני³⁶, שהוא בחי' שמן הטוב³⁷, בחי' עתיק שבמו"ס כו', וכמשנת"ל (ד"ה הנ"ל³⁸) דשמן הטוב הוא בחי' גבו' דעתיק המלוּבש במו"ס, דמו"ס הוא בחי' חמר טב³⁹, ובחי' גבו' דעתיק הוא בחי' שמן הטוב כו', וידוע דשמיני הוא ל' שמן כמ"ש במ"א⁴⁰, וזהו דבחי' יסוד אבא שמקבל ממזל השמיני³⁶, היינו בחי' שמן הטוב, זהו שמאיר בגעה"ע כו'. ולפ"ז, געה"ע הוא יחוד י"ה, שמאיר שם גילוי בחי' החכ', דביו"ד נברא העוה"ב כו'⁴¹. וע"ה⁴² דג"ע הוא בחי' בינה, מ"מ, בגעה"ע מאיר בחי' פנימי החכ', והיינו כמו שחכ' מקבל ע"י מזל השמיני מבחי' עתיק שבמו"ס כו'. וי"ל שזהו שממשיכים ע"י תומ"צ כו'. דהנה, בג"ע כתי' ש' מלא⁴³, ה' אלקים⁴⁴, וצ"ל⁴⁵, דבגעה"ת הוא הוי' דז"א ואלקים בחי' מל' (וע"י עבודה, ההמשכה מבחי' חו"ב דז"א כו'), והוא בחי' ו"ה כו', ובגעה"ע הוי' ואלקים הוא בחי' חו"ב כו', וע"י עבודה, שנהנין מזיו תורתו ועבודתו⁴⁶, הוא שמאיר בחי' פנימי החכ'. והוא מ"ה דחכ', כמו שהחכ' היא בחי' אין כו'. וכידוע בענין והחכ' מאין תמצא⁴⁷, שגם החכ' היא בחי' אין שלמע' מהשגה כו', וכמ"ש בלק"ת ד"ה מצה זו⁴⁸, והיינו שהאין דחכ' הוא בחי' אין דכתר כו', וזהו בחי' מ"ה דחכ' הוא בחי' אין דכתר ממש שנמצא בין הנאצלים כו'⁴⁹, דבחי' האין דכתר שמהותו ממש נמצא בנאצלים, זהו בחי' פנימי הכתר כו', וענין שנמצא בין הנאצלים היינו שבא בציור דחכ', אבל הוא למע' מהשגה, והוא הידיעה שבבחי' ראיית המהות כו'. וזהו שמאיר בגעה"ע.

והגם דג"ע הוא השגה, ואיך נא' שבגעה"ע גילוי בחי' מ"ה דחכ' שלמע' מהשגה כו', י"ל שההשגה דגעה"ע הוא השגת השלילה, שבזה הוא יחוד פנימי דחו"ב, וכמ"ש בד"ה אלה פקודי ובהביאור⁵⁰, כי השגת השלילה מביא לידי ראיית המהות כו'. וזהו ההפרש בין השגת החיוב להשגת השלילה (לכד ההפרש בהמדרי' ששם היא ההשגה כו'), דהשגת החיוב אינו מביא לידי ראי', להיות שהיא ההשגה בחיצוני' הענין, ומסתפק בהשגת הענין כו', רק בעומק המושג, דהיינו נקודת התמצית, ע"י העמקת הדעת בזה בא לידי הכרה בענין כו', וכמ"ש במ"א⁵¹. אבל השגת השלילה מביא לידי ראיית המהות כו'. וזהו בחי' יחוד פנימי דאו"א כו'. וכמו שמי⁵² עם י"ה שס"ה ל"ת⁵³, דגילוי בחי' י"ה, היינו בחי' יחוד פנימי דאו"א, הוא ע"י ההעדר דוקא, שז"ע ל"ת כו', כמו"כ גילוי עצמי החכ' בבינה הוא ע"י השגת השלילה כו'. וזהו ההפרש בין געה"ת לגעה"ע, דגעה"ת הוא

(36) ראה זח"ג רפט, ב. עץ חיים שער הכללים פ"ה.

(37) תהלים קלג, ב.

(38) ד"ה ויקח קרח (לעיל ע' א'תכג ואילך. ס"ע א'תכג ואילך).

(39) זח"ג (אדרא רבא) קכח, ב.

(40) ראה ספרי הרב המגיד: לקוטי אמרים סימן רס; אור תורה סימן שסה. אוה"ת בהעלותך ע' תכו. דרושים לשמע"צ ע' א'תתיו. סה"מ תרנ"ט ע' קל. וש"נ.

(41) מנחות כט, ב. פרש"י בראשית ב, ד. זח"ג רלב, א.

(42) ועם היות.

(43) ראה ב"ר פט"ו, א. זח"ג (אדרא רבא) קלח, ב. וראה

לקו"ת נצבים נא, ג.

(44) בראשית ב, ח.

(45) = וצריך לומר.

(46) ראה תניא פל"ט (נב, ב).

(47) איוב כח, יב.

(48) צו יא, ד ואילך.

(49) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תפ ואילך. תרס"ח ס"ע צד ואילך. לעיל פק"ט (ח"א ס"ע רפו).

(50) לקו"ת פקודי ג, ד ואילך. ה, ג ואילך.

(51) ראה סה"מ תרנ"ט ע' רמח. וש"נ. לעיל פל"ג. פ"פ (ח"א ע' עא. ע' רג). פקל"ח (ח"ב ס"ע שסד). פת"א (ח"ד ע' א'ק"ח).

(52) שמות ג, טו.

(53) תקו"ז בהקדמה (ד, ס"ע ב, ה, א). לקו"ת שם ג, ב.

בחי' השגת החיוב, והוא ההשגה בבחי' האלקות שבא בהשתל', וההשגה דגעה"ע היא השגת השלילה, שזהו באוא"ס שלמע' מהשתל', וההשגה היא בבחי' אין, שאינו בבחי' תפיסה כו', ובאים עי"ז לידי הכרה ובחי' ראי' כו'. ולפי"ז י"ל דגעה"ת הוא בחי' אספשא"מ⁵⁴, וגעה"ע בחי' אספה"מ⁵⁴, וכמו כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה כו'⁵⁵, וזהו כמ"ש⁵⁶ ובזה הנערה באה, שז"ע העמוד שבין געה"ת לגעה"ע, כמ"ש בתו"א⁵⁷ ע"פ זה, הרי מובן מזה דגעה"ע הוא בחי' זה בחי' אספה"מ כו'. והגם ששניהם השגה, הנה מובן לפי הנ"ל דגעה"ת הוא השגה דבחי' חיצוני' בינה, דההשגה היא בחי' יש, והיא בבחי' חיצוני' האור כו', והשגה דגעה"ע הוא בחי' פנימי' בינה, שהו"ע השגת השלילה, והיא ההשגה בבחי' פנימי' האור כו'. וזהו ג"כ מארוז"ל⁵⁸ דע מאין באת ולאן אתה הולך, וידוע דמאין באת קאי על געה"ע, שזהו מקום הנשמה קודם בואה לגוף, ולאן אתה הולך הוא געה"ת כו', כמ"ש בלק"ת ד"ה במד"ס באה"מ⁵⁹, וגעה"ת נק' אן, שהוא ל' מקום⁶⁰, וגעה"ע נק' אין, ע"ש גילוי החכ' שבגעה"ע, וההשגה היא השגת השלילה, שהיא בחי' אין כו', ובפרט ע"י עבודה, שנמשך מבחי' פנימי' החכ' כו', כנ"ל.

א'נו

וע"כ, בכדי לבא לגעה"ע, זהו דוקא כשהנשמה היא בבחי' אין ומ"ה כו', ולכן צריכה טבילה בנה"ד, שהו"ע הביטול לגמרי ממציאיות הראשון כו'. אך גם מציאות הראשון אינו בבחי' יש ממש כמו בחי' המציאות דנבראים בתערובות פסולת, שזהו הישות שלהם כו', דג"ע הכל הוא בבחי' אלקות, רק שהוא במורגש כו', וצ"ל ביטול המורגש לגמרי, ולהיות בבחי' ביטול עצמי.

ויובן זה ג"כ בעבודה שבלב⁶¹. דהנה כתי'⁶² ומלתם את ערלת לבבכם, וכתי'⁶³ ומל ה' אלקיך את לבבך⁶⁴. ופי' ומלתם את ערלת לבבכם, דהנה, בכאו"א יש האה' לאלקות, וכמ"ש⁶⁵ צור לבבי וחלקי כו', שדוד אמר זה בעד כללות ישראל, דהתוקף וההתאמצות הוא חלקי אלקי', השגת אלקו' והקירוב לאלקו' כו' (עמ"ש בפי' ספורנו⁶⁶). וכן כתי'⁶⁷ אני ישנה ולבי ער, דהגם⁶⁸ דאני ישנה בגלותא דמצרים ובבל, ומ"מ⁶⁹ ולבי ער, היא האה' שיש לכאו"א כו'. רק שהיא מוסתרת ומלובשת בגוף ונה"ב המעלימים ומסתירים על אור האה', ותאות הגוף מונעים ומעכבים לבלי הגלות נגלות⁷⁰ האה' מהעלם אל הגילוי, וכענין רשע מכתיר את הצדיק⁷¹. וכמו הערלה הגשמי' שחופה על

62) עקב י, טז.

63) נצבים ל, ו.

64) ראה גם תניא אגה"ק ס"ד (קה, ב ואילך). לקו"ת עקב טז, ד. פ' ראה ית, סע"ג ואילך. לקו"ש חכ"ש ע' 168 ואילך.

65) תהלים עג, כו.

66) וז"ל: צור לבבי וחלקי אלקים לעולם, אעפ"כ אלקים הוא צור וחזק לבי ותכלית התאמצו להשיג לכבודו.

67) שה"ש ה, ב.

68) ראה גם סה"מ תרל"ג ח"א ע' קב ואילך.

69) ונו"מ: בסה"מ תרל"ג שבהערה 1: מ"מ.

70) ע"פ שמואל"ב ו, כ.

71) חבקוק א, ד.

54) אספשא"מ .. אספה"מ: - אספקלריא שאינה מאירה ..

אספקלריא המאירה.

55) ספרי ופרשי' מטות ל, ב.

56) אסתר ב, יג.

57) מגילת אסתר ק, סע"ב ואילך.

58) אבות פ"ג מ"א.

59) - במדבר סיני באהל מועד (לקו"ת במדבר ב, א).

60) «כי אן הוא מלשון אנה, שהוא נופל על דבר שיש בו מקום וגבול, כמו אנה פניך מועדות (ביחזקאל סי' כ"א [פסוק כא]) - לקו"ת שם.

61) בהבא לקמן - ראה סה"מ תרל"ג שבהערה 1. וראה

תו"א לך לך יג, סע"ב ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' י ואילך. תורת חיים לך לך צג, ב ואילך.

העטרה לבלי תתגלה העטרה חוצה, כן ערלת הלב הוא בחי' האטימות הנעשה בלב מחמת תאות גופו ונה"ב המכתירים⁷² את נקודת האה' לבלי תתגלה, כי הגשמי בכלל הוא דבר המעלים ומסתיר מפני שהוא דבר גס וחומרי, והיינו גם כשאין בזה תאוה, כ"א לקיום גופו, רק שאין בזה כוונה אלקית, והגשמי בלי כוונה אלקית, ה"ז דבר חומרי וגם המסתיר על אור הנפש. ומכ"ש כשיש בזה תאוה ותענוג כו', וכמו חמרא דפרגותא כו' קפחו כו', וקרא החרש הי' לבם⁷³, שנעשה לכו כחרש, שהוא לב האבן⁷⁴, שנעשה אטום ואינו מאיר אור האה' כו'. ולזה א' הכתוב ומלתם את ערלת לבבכם, שהו"ע בחי' אתכפיא ואתהפכא, לעשות היפך רצון תאוות לבו, והיינו הכפי' בפו"מ בדרך הכרח שמכריח א"ע שלא לעשות דבר בפועל, שע"י נחלש הטבעי' החומרי' כו', וכמ"ש בשע"ת לר"י ז"ל⁷⁵, שע"י ההעדר נחלש התאוה, שז"ע מילת ערלת הלב, ומתגלה נקודת האה' לה' כו'. וכאשר מתגלה אור האה' גם במקצת, ה"ה פועל ישועות בנפשו להכניע את הנה"ב יותר, היינו להיות ביטול הרצונות דנה"ב, שזהו הפרדת חלקי הרע, והטוב שבו נכלל בנה"א, ומוסיף בו כח ועוז האה', וכמו ורב תבואות בכח שור כו'⁷⁶, ומזמן לזמן מתגלה יותר בו האה' אלקית, וכמשנת"ל (ד"ה חקת התורה⁷⁷) בס' העבודה דתפלה, וכן בעבודת האדם כל ימי חייו, בהסרת ההעלמות וההסתרים, ומאיר ביותר אור הנה"א בהשגה אלקי' ובאהוי"ר כו', שכ"ז הו"ע המילה ברוחני', להסיר ערלת הלב, ולהיות התגלות האה' כו'.

אמנם⁶¹ מ"ש ומל ה"א את לבבך, היא בחי' היותר גבוהה. דהנה, יש כמה מדרי' באה'⁷⁸, וכמ"ש⁷⁹ ואהבת כו' בכל לבבך כו' ובכל מאדך, והיינו, הגם כי בכל לבבך ובכל נפשך הם ג"כ מדרי' גבוהות, מ"מ, ה"ה בבחי' יש מי שאוהב⁸⁰, שעז"נ⁸¹ לאה' את ה"א כי הוא חייך, דכמו שהאדם אוהב חיי נפשו⁸², כן כאשר יתבונן שאוה"ס ב"ה הוא בחי' חיי החיים כו', מזה נמשך בחי' האה' לאלקות, הרי האה' היא לפי שהוא חייך כו'. וכד"כ הוא בחי' האה' שע"פ טו"ד, שהיא בבחי' הרגש עצמי, והיא בחי' אה' התלוי' בדבר כו'⁸³, וכמו בגשמי', האה' שאוהב את חברו מפני טובו ומעלתו, שטוב הדבר בעיניו, והיינו שהעלי' שיש בחברו הוא טוב בעיניו, וע"כ הוא אוהב אותו, ובפרט מצד הטוב שמקבל מאתו, שמשפיע לו טוב וחסד או השפעת שכל וכה"ג, שכ"ז הוא שאוהב א"ע, והיינו מה שטוב בעיניו ומה שמקבל מזה כו'. וכמו"כ הוא באה' אלקי' שע"י ההתבוננות והרגש הטוב והעילוי דאלקות, ה"ז ג"כ הרגש עצמו כו', ובפרט מה שקרבת אלקים לו טוב⁸⁴, שז"ע כי הוא חייך כו'⁸¹, שזה בבחי' הרגש עצמו כו'. והגם שהוא הרגש אלקי כו', מ"מ, ה"ז בבחי'

א'נז

(78) ראה גם הקדמה לתניא שעהיה"א (חינוך קטן).

(79) ואתחנן ו, ה.

(80) ראה תו"א וארא נג, א. יתרו סז, ג. ויקהל קיד, ד. מגילת אסתר קכג, ג. לקו"ת תזריע כ, ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קסד, ד ואילך. אמרי בינה שער הק"ש פ"צ

(קיו, ג). סהמ"צ להצ"צ קלח, ב ואילך.

(81) נצבים ל, כ (בדילוג).

(82) ראה גם תניא פמ"ד.

(83) ראה אבות פ"ה מט"ז.

(84) ע"פ תהלים עג, כח.

(72) ע"פ חבקוק שם.

(73) שבת קמז, ב. ראה אוה"ת בא ע' רנא. ע' רנז. ע' רעו.

ח"ח ע' ב'תתקי. סה"מ תרכ"ו ע' ל ואילך. תרל"א ח"א ס"ע רסא ואילך. תרל"ד ע' קסד.

(74) ע"פ יחזקאל יא, יט. לו, כו.

(75) = בשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל (שער ראשון עיקר ט (סעיף ל)) — הובא בסה"מ עת"ר ע' פד. ריש ע' צה. לעיל פרע"ח (ע' תשעג). קונטרס העבודה פ"ד (ע' 24). ועוד.

(76) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר

הערכים חב"ד ח"א ערך אהבת ה' — ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(77) ע' איתל ואילך.

הרגשה שמרגיש א"ע, דנפשו יקרה בעיניו, וחפץ במה שהוא טוב לו, ורוצה בהגילוי כו'. ולכן, מהרגשת האה' יכול להיות אחר התפלה הרגשה חומרי', וכמו לא יחפץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות הלב⁸⁵, דמאהוי"ר בהתגלות הלב יכול להיות אחיזה כו'. וזה"ע עה"ד טו"ר⁸⁶, דאין הכוונה שהוא בחי' רע ח"ו, שהרי עה"ד הוא במדרי' דקדושה, רק שיוכל להשתל' מזה רע, להיות שדעת הוא בחי' הרגשה⁸⁷, ע"כ יכול להשתל' מזה רע כו', וכמ"ש בלק"ת בהבי' דמי מנה⁸⁸ (ובאמת זהו עבודה אמיתית, ומי יתן⁸⁹ והי' לבו תמיד בבחי' אה' זו, וע"ה⁴² שזהו הרגש עצמו, עז"נ⁹⁰ ה' מתיר אסורים כו', וכמשנת"ל⁹¹. וצ"ל ההשתדלות שלא יהי' ההרגשה כ"כ, והיינו ע"י שההשגה האלקי' ממה שנתפעל באה', הגם שבעת האה' היא מתעלמת, מ"מ צריכה להיות בבחי' מקיף עכ"פ על התפעלות האה', ואז אינו במורגש כ"כ כו'. ובפרט כאשר יש יסוד מהביטול דחכ', והיינו במי שיש בו ביטול בעצם (א' אוועק גילייגטייט), גם ההתפעלות שע"י ההתבוננות לא יהי' במורגש, ולא יהי' מזה הרגשה חומרי' כו'. רק שבפרטי מדרי' בעבודה הוא בחי' יש מי שאוהב כו'). ובכלל הוא בבחי' התפעלות מורגשת כו'. אבל בחי' אה' דבכל מאדך הוא האה' דבחי' יחידה שבנפש, והיא האהבה וההתקשרות באוא"ס מצד האוא"ס עצמו כו', לא מצדו, היינו מה שלו טוב, כ"א מצד הא"ס עצמו כו'. וכמו האה' עצמי' דבן אל האב, שאינו מצד הטוב והעילוי, ולא מצד ההשפעה כו', והיא אה' שאינה תלוי' בדבר⁸⁸, שאינו חפץ בזה לעצמו דבר, ואין בזה שום מבוקש כלל, כ"א אה' עצמי', לפי שהוא שרשו ומקורו כו'. וכמו"כ הוא האה' עצמי' דנש"י לאלקות, מצד שרש ומקור נפשם, שמושרשים בעצמות ומקושרים בעצמות כו'. והוא התגלות בחי' פנימי' נקודת הלב בבחי' רצון פשוט לה' כו'. והיא אה' הבלתי מורגשת כלל כו'. ועז"א ומל ה"א את לבבך, היינו ההעברה דבחי' חיצוני' הלב, שהיא האה' שבבחי' הרגשה, דלגבי האה' העליונה הזאת, האה' שהיא בבחי' הרגשה, הגם שהיא אה' אלקית, ה"ז ג"כ מסתיר כו', וע"כ ימול ויעביר האה' דהרגשה הנ"ל, בכדי שיתגלה בחי' פנימי' הלב כו' (וי"ל שזהו ג"כ ע"י מרירות נפשו, שמתמרמר על ענין ההרגשה כו'. וכמו הכובד ראש קודם התפלה⁹², שע"י הוא שבירת החומרי' המסתיר, ומתגלה אור האה' בתפלה כו', כמשנת"ל⁹³, כמו"כ הוא ג"כ ע"י המרירות ע"ז שהוא מורגש בעצמו ועבודתו היא בבחי' הרגש (והיינו במי ששייך להעבודה דרעו"ד, ה"ה מתמרמר על ההרגשה הנ"ל), וע"ז מתגלה בחי' פנימי' הלב כו'. וזהו העבודה בר"ה ועשי"ת, שגם עובדי ה' בכל השנה, משפילים א"ע וה"ה כחוטאים בעיני עצמם, והרי אינם שייכים לחטא ועון ח"ו, רק שהן בעבודתם כחוטאים בעיני עצמם, בזה שהעבודה היא במורגש כו', וע"ז הוא התגלות בחי' ההתקשרות עצמי' דעצם הנשמה כו'. וכמו"כ התגלות פנימי' הלב הוא ע"י מרירות הנ"ל. דבאמת בחי' פנימי' הלב, דהיינו האה'

(85) משלי יח, ב (ושם: בהתגלות לבו). וראה לקו"ת מסעי

א, ז.

(86) = עץ הדעת טוב ורע (ע"פ בראשית ב, ט; יז).

(87) ראה תניא פמ"ו (סו, ב). לקו"ת במדבר ב, סע"ד. סה"מ

עת"ר ע' קנט ואילך. קונטרס התפלה פ"ה. לעיל פשפ"א (ח"ד ע' א'סב).

(88) בלק סט, ב.

(89) ע"פ ואתחנן ה, כו.

(90) תהלים קמו, ז.

(91) ד"ה ויקרא תרע"ה (ח"ד ע' א'רמב).

(92) ראה ברכות ל, ב.

(93) ראה לעיל פר"ג. פרפ"ג. פרצ"ד פרצ"ח (ח"ג ע' תרצב

ואילך. ע' תשפז. שם ע' תתטו. ס"ע תתכה). פרק תו (ח"ד ע'

א'קכט). ד"ה וידבר גו' זאת חוקת תרע"ה (ע' א'תל. ע' א'תלו).

ש"פ בלק, העת"ר

א'תמה

דרעו"ד, היא באה מלמע', רק הכלי לזה הוא ההעברה והביטול דהאה' המורגשת כו', והיינו ע"י המרירות כו'). ולכן לא נא' כאן ערלת הלב, כי אינו שייך לקרוא זה בשם ערלה כלל, כי זהו אה' לאלקות, רק שלהיותה עדיין בבחי' יש מי שאוהב, היינו בבחי' הרגשה, ע"כ צריכים להעבירה, בכדי שיהי' התגלות הפנימי' ממש כו'. וע"ד דא מוחא לדא ודא קליפה לדא⁹⁴, שגם מה שהוא בחי' מוחא באמת, ה"ז בבחי' קליפה לגבי מדרי' עליונה כו', ולכן צריכה העברה, בכדי שיהי' התגלות האה' העליונה כו'.

ומכ"ז יובן בענין הביורורים שיש בזה ב' ענינים, הא', הביורור מבחי' הפסולת ממש (ובזה יש ב' אופנים, אם ביורור פסולת מתוך האוכל, או ביורור האוכל כו', כמשנת"ל⁹⁵), והב', ביורור לא מבחי' הפסולת, כי אין בזה שום פסולת כלל, רק ביורור אוכל מתוך אוכל, והיינו מה שהאוכל עם היותו טוב, ה"ה כפסולת נחשב לגבי מדרי' עליונה, וכמו דא קליפה לדא כו', וע"כ, בעליות המדרי', כל שעולה למדרי' עליונה, צ"ל ביורור המדרי' התחתונה, והיינו בחי' ביטול דהמדרי' התחתונה להיות כמהות המדרי' העליונה כו'.

והענין הוא⁹⁶, דהנה, על לעתיד כתי⁹⁷ ואכלתם אכול ושבווע והללתם כו', פי' ואכלתם אכול, שתאכלו דבר שכבר נתברר כו', או דבר שהוא כבר אכול מצ"ע כו'. דהנה ידוע ענין אכילת אדם עכשיו, להיות כי כל הדברים שלמטה משתלשלים מד' חיות המרכבה⁹⁸, דכל הבהמות הן מפני שור⁹⁹, וכל החיות מפני ארי⁹⁹ כו', ובכל עולם מעולמות בי"ע יש בו הד' חיות, שהן המלאכים שרפים חיות ואופנים כו', והאור עליון הנשפע אל המלאכים (שזהו מזון המלאכים, והוא ההשגה האלקי' שבהם, שזהו המזון שלהם כו'¹⁰⁰) ה"ז משתלשל ממדרי' למדרי', עד שנעשה מזה מזון גשמי למטה כו', וכמו אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו'¹⁰¹, שהן המזלות הרוחני' שברקיע, וגבוה מעל גבוה כו'¹⁰². והנה, בד' חיות המרכבה, הרי פני אדם הוא למע' מכולם, וכמ"ש¹⁰³ ופני אדם לארבעתן כו', שהוא המנהיג את כולם כו', ומזה שרש האדם שלמטה כו' (ובמ"א מבו' דשרש הנה"ב שבאדם הוא מפני אדם שבמרכבה¹⁰⁴, ושרש הנה"א הוא מבחי' האדם שעל¹⁰⁵ הכסא כו'¹⁰⁶). וענין האכילה הוא, כשהאדם אוכל לש"ש, ונכללים הדברים הגשמי' בהאדם, ועובד את ה' בכח האכילה הזאת, ה"ה מעלה אותם לשרשם בחיות המרכבה, והן מתעלים ונכללים עי"ז בבחי' פני אדם שבמרכבה, או בבחי' אדה"ע שעל הכסא כו'. ועיקר מאכל האדם הוא

101 ראה ב"ר פ"ו, ו. ו. זרה ח"א רנא, א (בהשמטות). ח"ב קעא, ב. מו"ג ח"ב פ"י. תניא אגה"ת פ"ו (צו, א). אגה"ק סו"כ (קלב, א). מאמרי אדה"ז על מארו"ל ע' קלה ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי נצבים ע' תתעו ואילך.

102 ע"פ קהלת ה', ז.

103 כ"ה בכ"מ (ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ע' ג. וש"ג). וראה יחזקאל שם: «ודמות פניהם פני אדם ופני ארי אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן».

104 ראה לקו"ת נשא כח, סע"ג ואילך.

105 ראה יחזקאל שם, כו.

106 ראה לקו"ת ויקרא ב, ב.

94 ראה זח"א כ, א. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פרק יג ערך מוח. וראה לקו"ת שלח ג, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' טו. אוה"ת לך לך ח"ד תשכט, סע"א ואילך.

95 ד"ה זאת חוקת (ע' א'תכח ואילך. א'תלג ואילך).

96 בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה

1.

97 יואל ב, כו.

98 ראה עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ח. טעמי

המצות להרח"ו ויקרא (ד"ה מצות קרבנות). אור החיים אחרי

יז, יד.

99 יחזקאל א, י.

100 ראה תו"א ויקהל קיג, ג. ובכ"מ.

שנזון מן החי, כי כ"ה ס'107 העליות, שהדומם נכלל בצומח והצומח בחי והחי במדבר כו'108, וע"י אכילת האדם למטה שאכל לש"ש, שהחי נכלל במדבר, עי"ז מתעלים חיות המרכבה ונכללי' בבחי' אדה"ע כו'.

והנה⁹⁶, כמו שעכשיו בשר השור ששרשו מפני שור שבמרכבה נק' בהמה לגבי האדם ומתעלה ע"י אכילת האדם (שזהו בדרך בירור ממש, כמשנת"ל⁶ בב' אופני הבירור כו'), כך כאשר יהי' עליית כל העולמות, הרי מה שהוא בחי' פני אדם בעולם התחתון, כשיגיע למע' הימנו, אינו נחשב רק בחי' בהמה לגבי בחי' פני אדם שבועולם העליון כו'. וכך יהי' בחי' פני אדם דנשמות דעכשיו, רק בחי' בהמה ושור לגבי ערך מעלת הנשמות העליונות שיהיו לעתיד, שבחי' פני אדם שבהם יהיו מעולם היותר עליון כ"כ, עד שהנשמות דפני אדם דעכשיו יהיו בבחי' מזון גשמי להם, כמו מאכל בשר שור לאדם למטה כו'. וז"ע סעודת לוי' ושור הבר שיהי' לעתיד¹⁰⁹, שהן נשמות דעכשיו שהן בחי' פני אדם, יהיו לגבי הנשמות דלעתיד כמו דגים ובשר, ויהיו להם בבחי' מאכל שיתעלו עי"י¹¹⁰ כו'.

אך להבין זה, איך יהיו נשמות שמשגיגים אלקות, בבחי' מזון גשמי לנשמות דלעתיד. הנה אנו מוצאים גם בכנס"י עכשיו שיש בהם בחי' אדם ובחי' בהמה, וכמ"ש¹¹¹ וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, ופי' זרע בהמה אין הכוונה על הנה"ב, שהוא כבהמה ממש, שהרי אומר וזרעתי כו', אלא הכוונה הכל בבחי' אור¹¹² זרוע לצ"ע¹¹³ דאצי' נשמות אלקי'¹¹⁴, רק שיש בזה ב' מדרי', זרע אדם וזרע בהמה, בחי' מ"ה וב"ן, וכמ"ש¹¹⁵ אדם ובהמה תושיע ה' כו', וכמ"ש דוד¹¹⁶ ואני בהמות הייתי עמך כו'. ובכללות, בחי' זרע אדם הן נשמות שעיקרם מבחי' ז"א, וזרע בהמה הן הנשמות שעיקרם הוא מבחי' מל'¹¹⁷ (והם ג"כ נמשכים מבחי' אור זרוע לצדיק עליון כו', רק שהם שייכים לבחי' מל' דוקא, וכמ"ש במ"א¹¹⁸). ובפרטי' הן נשמות דאצי' ונשמות דבי"ע¹¹⁹, דכללות נשמות דבי"ע הן בחי' זרע בהמה כו' (וכל הנשמות שרשן מאצי', וכידוע בענין טהורה היא¹²⁰ כו'¹²¹). ובנשמות דבי"ע גופא יש ג"כ בחי' זרע אדם וזרע בהמה כו', והוא אשר מצינו בעבודה שבלב ב' מיני התפעלות אלקות, הא', בנשמה שבמוח בשכל ודעת אלקי דוקא, כ"א כפי מדרי' נשמתו בבחי' מוחין דאדם, שנק' זרע אדם, וגם המדות שלהם הן מדות

א'נט

(107) = כן הוא סדר.

(108) ראה עיקרים מאמר ג פ"א. קונטרס ומעין מאמר א פ"ג.

תורת שלום ספר השיחות ע' 243.

(109) ראה ברא בתרא עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

(110) = על ידם.

(111) ירמ' לא, כו (בדילוג). וראה תו"א משפטים עד, ג

ואילך. עו, א. לקו"ת צו ח, ב.

(112) תהלים צו, יא.

(113) = לצדיק עליון.

(114) אלקי': במאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 1: אלקי'.

בסה"מ תש"ה שם (ע' 203): דאצי'.

(115) תהלים לו, ז.

(116) שם עג, כב (בדילוג).

(117) סה"מ תר"ן ע' שנד. תרנ"ז ס"ע קעו ואילך. תרנ"ח ס"ע

קמא. המשך תרס"ו ע' רו. סה"מ עטר"ת ע' תיג. פרי"ת ע' ל.

ע' ריא. וראה גם סה"מ תרנ"א ע' פב.

(118) ראה סה"מ תר"ן, תרנ"א, תרנ"ז ותרנ"ח שם. המשך

תרס"ו שם. סה"מ עטר"ת ופר"ת שם.

(119) תו"א ר"פ משפטים.

(120) ברכת „אלקי נשמה" (ברכות ט, ב).

(121) ראה סידור האריז"ל במקומו. פרי עץ חיים שער

הברכות רפ"ז. לקו"ת פ' ראה כו, א. וראה לעיל רפס"ז (ח"א

ע' קסה). פקע"ז (ח"ב ע' תצד).

שכלי' כו'. והב', שיש נשמות שהם בעבודתם ככהמה, בבחי' קטנות המוחין לגמרי, רק כשור לעול¹²² בלבד, שאין להם דעה והשגה באלקות כלל, וגם לא התפעלות אהוי"ר שכלי', רק טבעי, כמדות שבבהמה, אבל דוקא לה' אחד, אך שהוא בבחי' טבעי' בלבד כו', ועיקרם הם שייכים למצות מעשי' בעשי' בפו"מ כו', ולגבי גדלות המוחין דורע אדם כמו נשמת ת"ח נק' בהמה ממש כו'. ומזה יובן, שלפ"ע זה יוכל להיות חילוקי מדרי' הרבה זו למע' מזו, שגם נשמות שנק' זרע אדם, לא יחשבו רק בחי' זרע בהמה לגבי נשמות שבעולם העליון יותר כו'. וכמו דורו של משה, שכל הדור ההוא הי' דור דעה¹²³, מבחי' החכ' שבראש כו', שגם בחי' עקביים שבהם, בחי' נה"י, בחי' המעשה ובחי' אהוי"ר טבעי', הי' למע' מראשי אלפי ישראל שבדור האחרון הזה כו'. דכמו"כ הוא שגם בחי' חכ' שבראש דעולם התחתון, הוא כמו בחי' נה"י דעולם העליון, ולמטה מזה כו' (ומ"מ, בעצם מדריגתן, בחי' החכ' שבכל העולמות יש להם שייכות זל"ז כו', וכמ"ש במ"א¹²⁴, רק שבמעלתן, היינו בגילוי האור, הנה בבחי' נה"י דעולם העליון, הגילוי הוא יותר מבבחי' חכ' דעולם התחתון כו'). וא"כ, בימוהמ"ש, שיתעלו למע' הרבה גם מבחי' החכ' שבראש, וכמ"ש¹²⁵ וגבה מאד כו', ע"כ, גם בחי' זרע אדם בגדלות המוחין, יהיו אז רק בבחי' זרע בהמה כו'. ובכדי שיוכלו לקבל גילוי האור שיהי' לעתיד, יצטרכו לבא בבחי' בירור ע"י הנשמות דלעתיד, כמו שהבהמה מתבררת עכשיו ע"י האדם, הרי ע"י הבירור הזה שנבררה הבהמה ע"י האדם ונכללת בהאדם שעובד ה' בכח זה, הרי נעשה בשר הבהמה כלי לאור אלקי כו', כמו"כ הנשמה¹²⁶ דעכשיו יתבררו ע"י הנשמות דלעתיד, שעיי"ז יהי'¹²⁷ הנשמות דעכשיו כלים אל האור והגילוי דלעתיד כו'. רק שהבירור דבהמה הוא בירור ממש, וממילא הביטול בזה הוא רק ביטול היש לבד כו', והבירור דנשמות הוא שיבא לבחי' ביטול עליון יותר, והוא בחי' ביטול אמיתי, בכדי שיוכלו לקבל את הגילוי אוא"ס שיתגלה לעתיד כו'.

וזהו ואכלתם אכול⁹⁷, שתאכלו דבר שהוא מאכל, היינו מה שמבורר בתכלית, שאין בהם סיגים ופסולת כלל, ומ"מ תאכלו אותו, שיצטרך להתברר, והיינו להיות בבחי' ביטול עליון יותר להיות בחי' כלי אל האור שיתגלה כו'. וז"ש אח"כ⁹⁷ והללתם את ה"א¹²⁸ אשר עשה עמכם להפליא, פי' והללתם הוא כמו וקדושים בכ"י¹²⁹ יהללך סלה¹³⁰, שזהו בחי' עליות עד אין קץ כו'. ואשר עשה עמכם להפליא, כי זה שמתבררים מלמטלמ"ע בירור האוכל מתוך האוכל בעליות ובירורים עד אין קץ, זהו הנק' פלא, שהוא דבר פלא, שגם מה שכבר הוא נתברר בירור גמור ונק' אוכל, יהי' בו עוד שייך בירור¹³¹. וגם, שיש בירורים ועליות אלו זה למע' מזה עד אין קץ ותכלית, זהו פלא עצום כו'. וגם, שזהו

א"פ

(122) הנשמה: בסה"מ תש"ה שם (ע' 203): הנשמות.

(127) יהי': בסה"מ שם: יהיו.

(128) בפסוק: את שם ה' אלקיכם.

(129) = בכל יום.

(130) נוסח ברכת אתה קדוש. וראה לקו"ת בהר מא, בוואילך.

(131) יהי' בו עוד שייך בירור: בסה"מ תש"ה שם (ע' 203):

יהי' שייך בו עוד בירור.

(122) ע"ז ה, ב.

(123) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט, ג. וש"נ. זח"ב סב, ב.

פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. לקו"ת שלח לו, ב. עקב טז, ב.

(124) ראה גם סה"מ תרס"ז ע' קפ. אעת"ר ס"ע ס. ע' קצד.

פר"ת ס"ע רכד ואיך.

(125) ישע"י נב, יג.

העליות בבחי' פלא, היינו באוא"ס שלמע' מהשתל' כו'. אך זהו אשר עשה עמכם, שע"י ישראל למטה בבירור האוכל מתוך האוכל, עי"ז גורמים למע' העליות עד אין קץ כו'.

וזהו שרש ענין הקרבנות דשבת, וכמו"כ ענין האכילה דשבת, שא"ז בחי' בירור ממש מתוך הפסולת, כ"א זהו בירור האוכל עצמו, והיינו, דמה שכבר נתברר והוא בתכלית הטוב, יהי' בבחי' ביטול יותר, ויהי' כלי לאור עליון יותר כו'. והיינו הבירורים בעולם אצי' גופא, דעם היותו אלקות ממש, מ"מ צריך בירור עוד, להיות בבחי' ביטול עליון יותר לפ"ע האור העליון שיתגלה כו'. והנה לכאו' א"ז מובן, איך הוא דבקרבות דשבת אין הבירור מתוך הפסולת, הרי הבהמה היא מנוגה, וכן המאכל דשבת הוא מאכל גשמי ואכילה גשמי' כו'. אך הענין הוא, כמ"ש בפע"ח¹³² בענין כוונת הרחיצה בחמין בע"ש¹³³, שזהו בחי' שלהובא דאשא מבחי' י"ה, שירד בע"ש ומדחה בחי' הרע דנוגה, והטוב שבה עולה ונכלל בקדושה, וכמ"ש במק"מ¹³⁴ ויקהל דר"ג ע"ב¹³⁵. ונמצא דהגשמי בשבת הוא באופן אחר לגמרי כו', וע"כ הבירור בזה ברוחני' הוא בירור האוכל מתוך האוכל כו', כנ"ל.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש² מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, פי', רובע ישראל היינו המדרי' הרביעית שבישראל. דהנה או¹²⁰ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו', ולכאורה¹³⁶, מה שייך טהורה קודם שבראת, אך ידוע¹³⁷ שזהו בחי' שרש הנשמה כמו שהיא באצי', ובראת יצרת נפחת זהו כמו שבאה בבי"ע כו'. וההפרש בזה ידוע¹³⁸, דבי"ע זהו בחי' נר"ן שכנשמה, והיא העבודה שע"פ טו"ד, ושרש הנשמה כמו שהיא באצילות העבודה היא בבחי' רעו"ד שלמע' מטו"ד כו', וממילא הבירור בזה הוא בבחי' בירור האוכל, וכמשנת"ל¹³⁹ שז"ע ומל ה"א את לבבך כו'. וזהו ההפרש בין עפר יעקב ורובע ישראל, דעפר יעקב הוא הבירור מתוך הפסולת, והיינו כשיש עפרוריות וחומר' כו', והו"ע ומלתם את ערלת לבבכם כו'. ובתנחומא¹⁴⁰ אי', עפר יעקב, עפרים שבהם, מל' עופר אילים¹⁴¹, והן הבחורים שכובשין את יצרן כו'. וז"ש בזה יעקב, בחי' יעקב עבד¹⁴², שבבחי' עבודה ויגיעה כו'. אבל רובע ישראל הוא בחי' כי שרית עם אלקים¹⁴³, שאין כאן פסולת כלל, וא"צ עבודה ויגיעה, כ"א הוא בחי' בירור האוכל כו'. וז"ש במד"ר שה"ש³, מה האגוז הזה שק מלא אגוזים כו' כך כמה גרים מתוספים על ישראל, והו"ע בירור הניצוצות, שז"ע גרים כו'¹⁴⁴, והו"ע עפר יעקב כו'. אבל רובע ישראל א"ז בירור הניצוצות, כ"א בירור האוכל כו'. ומ"ש ומספר ישראל, מספר הוא ל' ספירות ובהירות¹⁴⁵, שיתגלה בחי' רובע ישראל, היא האה' העליונה דרעו"ד כו', שזהו ג"כ ומל ה' אלקיך,

(132) שער השבת פ"ג. הובא בלקו"ת במדבר ג, ד.

(139) ע' א'תמב ואילך.

(133) = בערב שבת.

(140) ראה ערוך ערך עפר (השני) בשם מדרש ילמדנו. ילקוט

(134) = במקדש מלך.

שמעוני בלק רמז תשסז. מדרש הגדול ורבינו בחיי עה"פ.

(135) הובא בסהמ"צ להצ"צ, א.

וראה אוה"ת בלק ע' תתקל.

(136) ראה גם תו"א משפטים עז, א. לקו"ת בחוקותי מו, ד.

(141) ע"פ שה"ש ב, ט; יו, ה. יד.

שה"ש טז, ד. יו, ד. ועוד.

(142) ישעי' מד, א.

(137) ראה המצויין בהערה 121.

(143) וישלח לב, כט. וראה אוה"ת בלק ע' תתקמו. ע' תתקנ.

(138) ראה ד"ה ויצא שנה זו (לעיל ח"ג ע' א"כג ובהמצויין

(144) ראה תו"א לך לך יא, ב. אוה"ת שם ע' תתקכו. ועוד.

(145) ראה גם לעיל פפ"ג ואילך (ח"א ע' ריג ואילך).

שם בהערה 102).

שהוא ל' גילוי כו', והגילוי הוא ע"י הקדמת ומלתם את ערלת לבבכם כו', שע"י העבודה והאהבה שע"פ טו"ד, עי"ז באים לבחי' האה' העליונה, רק שבכדי שיהי' גילוי האה' העליונה, צ"ל הביטול דהאה' מורגשת כו'. וזהו מי מנה עפר יעקב, שע"י הבירור דעפר יעקב, נמשך ג"כ גילוי אוא"ס כו', שהרי ע"י עליית העבודה דששת ימי החול בעבודת הבירורים שעולה בליל שבת, נמשך ג"כ גילוי התענוג בשבתא דמעלי שבתא כו', וכמשי"ת. ומספר את רובע ישראל, היינו שזהו בלי מספר¹⁴⁶, כי הגילוי בזה הוא בחי' עצמות העונג כו'. ואו' ומספר רובע, להיות התגלות בחי' רובע ישראל, דהיינו גילוי בחי' האה' העליונה דרעו"ד כו'.

בס"ד. ש"פ פנחס, העת"ר

א'סא וידבר ה' אל משה פנחס בן אלעזר כו' השיב את חמתי מעל בני' כו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום². וצ"ל, והלא מרע"ה כמה פעמים השיב חמה מעל בני', ולא מציינו אצלו הכרת טובה ונתינת שכר ע"ז, ומדוע כאשר פנחס השיב חמה מעל בני', או' הנני נותן לו כו'. ומהו"ע בריתי שלום שזה נתינת³ ע"ז שהשיב חמתי. ומהו אמרו הנני נותן לו כו'. ולהבין זה ילה"ק משנת"ל⁴ דאכילה דשבת הוא בורר אוכל מתוך אוכל, דכל בורר אסור בשבת⁵, הן בורר פסולת מתוך אוכל או בורר אוכל כו', והבירור דשבת הוא בורר אוכל, והיינו דבר שהוא אוכל, שאין בזה שום תערובות פסולת כלל, רק בעליית העולמות צריך בירור בכדי להיות כלי לגילוי אור עליון יותר כו'. והדוגמא לזה הוא עליית הנשמות מגעה"ת לגעה"ע, דע"ה⁷ שכבר נזדככה הנשמה מכל חומרי' קודם עלותה לגעה"ת, מ"מ צריכה טבילה בנה"ד⁸ קודם עלותה לגעה"ע, שזהו בכדי להיות בבחי' אין ומ"ה, שתוכל לקבל הגילוי דגעה"ע כו'. ובעבודה הו"ע ומל ה"א את לבכך⁹ שאחר ומלתם¹⁰ את ערלת¹¹, שזהו העבודה שע"פ טו"ד, וע"ה שהאה' היא כדבעי, צריכה העברה, מפני ההרגשה שבה, בכדי לבא להאה' דרעו"ד, ועי"ז נעשה כלי לגילוי או"א"ס כו'.

והנה במ"א¹² מב' דאכילה דשבת אין ענינה בבחי' הבירורים כלל (גם לא בירור אוכל מתוך האוכל כו'), כ"א זהו בבחי' המשכה מלמע', וכמ"ש¹³ צדיק אוכל לשובע נפשו, דהיינו לשובע נפשו האלקית בבחינת המשכת עונג העליון כו'. וכמו אכילת אדם שלמע' מאכילת מזבח, וכמארז"ל¹⁴ ע"פ¹⁵ ואם האכל יאכל, בשתי אכילות הכתוב מדבר, א' אכילת אדם וא' אכילת מזבח כו', ומב' במ"א¹⁶ ההפרש בזה, דאכילת מזבח הו"ע הבירורים, שמתברר הבהמה הגשמי' ועולה למע' בשרשה בתהו, ועי"ז נמשכי' אורות דתהו כו', אבל ענין אכילת אדם, דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים¹⁷, אינו לברר, ולא בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, רק בדוגמא של מעלה, דכתי"ב¹⁸ אכלו רעים, שזהו בבחי' המשכת האור מלמע' כו', כמו"כ הוא אכילת אדם, שזהו רק המשכה מלמעלמ"ט כו', ועי"י

(10) עקב י, טז.

(11) ערלת: אוצ"ל: ערלת לבנכם.

(12) ראה תו"א חיי שרה שם. סידור עם דא"ח חצר, ג ואילך. רצט, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ, א ואילך. צב, ב.

(13) משלי יג, כה.

(14) זבחים יג, ב.

(15) צו ז, יח.

(16) ראה לקו"ת צו ז, ד ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' קסג ואילך. סה"מ תרס"ג ח"א ע' נא ואילך. הי"ש"ת ע' סב ואילך.

(17) פסחים נט, ב.

(18) שפי"ש ה, א.

(1) מאמרים שכנראה מיוסדים על מאמר זה – ד"ה רבי אומר תשי"ה (סה"מ תשי"ה ע' 207 ואילך). ד"ה והי' באכלכם מלחם הארץ תשכ"ב (סה"מ תשכ"ב ע' רצב ואילך).

(2) פינחס כה, י"ב (בדילוג).

(3) נתינת: אוצ"ל: נתינת שכר.

(4) ד"ה זאת חוקת (ע' א'תלד).

(5) ראה שבת עג, א. טושו"ע ודאדה"ז שם. וראה תו"א חיי שרה טו, ג. בשלח סה, סע"ב ואילך. תשא קיג, א.

(6) ראה שבת עד, א. טושו"ע ודאדה"ז שם.

(7) = דעם היות.

(8) = בנהר דינור.

(9) נצבים ל, ו.

אכילת אדם למטה הוא המשכת אור חדש בבחי' אדה"ע כו'. וכמו"כ הוא אכילת שבת, שהוא המשכת העונג העליון בפרצופי האצי' ובנשי' כו'.

ולהבין זה, צ"ל תחלה ענין המן שלא ירד בשבת¹⁹, דכל ההשפעות ה"ה נמשכים בשבת ג"כ, אבל המן לא ירד בשבת, ומ"מ, עיקר המשכת המן הי' בשבת²⁰, וכמשארזו"ל²¹ ע"פ²² ויברך אלקים את יום השביעי, ברכו במן כו'²³, וכמ"ש בזהר יתרו דפ"ח ע"א דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין כו', ובפ' בשלח דס"ג ע"ב כ', בכל יומא מתברך עלמא מההוא יומא עילאה, דהא כל שיתא יומין מתברכין מיומא שביעאה כו', והיינו דעיקר המשכת המן הי' בשבת דוקא, רק שלמטה לא נמשך המן בשבת כו', וירידת המן בכל יום הי' מיום השבת, דמיני' מתברכין כולהו יומין כו'. רק שירידת המן הי' דבר יום ביומו דוקא, ולא מיום לחברו, כמ"ש בזהר שם, ולא כמו בכל ההשפעות, שמוטר להכין מיום א' לחברו, וכמו בתבואת הארץ, שצומח בזמן א' על כל השנה, משא"כ במן דכתי'²⁴ יצאו העם ולקטו דבר יום ביומו, ואיש אל יותר ממנו עד בקר כו'²⁵. ונמצא שהשפעת המן מחולק משארי השפעות בב' דברים, הא', מה שלא נמשך למטה בשבת (ולמע' עיקר המשכתו דוקא בשבת), והב', מה שבימי החול הוא דבר יום ביומו דוקא. וכ"ז הוא מפני שזהו המשכה ממדרי' עליונה מאד שלמע' מבחי' הבריורים, רק בבחי' המשכה מלמעלמ"ט כו'.

א"פ

וביאור הענין הוא, דהנה, גבי המן כתי'²⁴ הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. דהנה, יש ב' בחי' לחם. הא', לחם מן הארץ, וכמו המוציא לחם מן הארץ²⁶, ארץ דמפקא מזון כו'²⁷, והב', לחם מן השמים כו'. וי"ל דכללות ההפרש בזה הוא, דלחם מן הארץ הוא מבחי' התהו שקדם אל התיקון, ולחם מן השמים הוא משרש התיקון עצמו שלמע' משרש התהו כו'. דהנה, כללות ענין הלחם שהוא להחיות את האדם, הנה ברוחני' הוא המשכת תוס' אור וחיות בהנשמה להיות בבחי' גילוי אור יותר, וכמו חמרא וריחא פקחין²⁸, וכמו עד דלא אכילנא בשרא דתורא לא צלינא דעתאי כו'²⁹, שזהו בחי' תוס' אור דגילוי אור הנשמה ע"י האכילה, שמתוסף אור מהניצוצות המתבררים, שעיי"ז מאיר גילוי אור וחיות הנשמה בבחי' תוס' אור כו'. וכמו"כ יש בחי' מזון למע', וכמו מצמיח חציר לבהמה כו'³⁰, וכדאי' בזהר פנחס דרי"ז ע"א דרביע על אלף טורין ושתיית להון כו', וידוע שזהו

בדא"ח הוא פי' המכילתא ובר' ע"ד הרמז. ואכ"מ. – לקו"ש חט"ז ע' 173 הערה 7.

(24) בשלח טז, ד (ושם: ויצא).

(25) שם, יט.

(26) ברכות לה, א. לת, א.

(27) שם מט, א.

(28) יומא עו, ב – עפ"י הגירסא שהובאה בתניא פ"ז ובכמה מקומות בדא"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' כ. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' רעו).

(29) ראה ב"ק עב, א ובתוס' שם.

(30) תהלים קד, יד.

(19) בשלח טז, כה ואילך. מקומות שצויינו בהערה 21.

(20) ראה אוה"ת בשלח ע' תרלח ואילך. וראה לקמן ע' א'תפו. לקו"ש חט"ז ע' 173.

(21) בר' פי"א, ב. הובא בפרש"י בראשית ב, ג. מכילתא הובא בפרש"י יתרו כ, יא.

(22) בראשית שם.

(23) עיקר המשכת המן הי' בשבת... ברכו במן כו': "כ"פ בכ"מ בדא"ח (ראה אוה"ת פרשתנו [בשלח] ע' תרלח"ט. המשך תער"ב ח"ב ע' א'תנא, א'תפו ועוד) שפי' המכילתא והמדרש (בר' פי"א, ב) ברכו במן הוא שהמשכתו (למעלה) היא בשבת. אף שבכ"ר שם מפרש דהברכה היא דבערב שבת ירד שני עומרים (ועד"ו בפרש"י בראשית ב, ג. יתרו שם). ואולי המובא

הבירורים דעולם הברי' 31, דאל שדי (שהוא שם דעולם הברי' 32) במילואו 33 עולה אלף 34 כו' 35, ועשב לעבודת האדם 000, אילין נשמותיהן דצדיקייא כו' 36, שעולים בבחי' ז"א, בחי' אדה"ע שעל הכסא כו' (והן בחי' יוצר 37 משרתים ואשר משרתיו 38, דיוצר משרתים הן הניצוצות המתבררים בכל יום ונכללים בבחי' מל', ואשר משרתיו הן העומדים משי"ב 39 שעלייתם הוא באדה"ע כו', וכמ"ש במ"א 40). והיינו מה שנמשך אור וחיות חדש בס' השתל' מבחי' התהו שקדם אל התקון כו', דבתהו היו אורות מרובים כו' 41, וכאשר נמשך מאורות דתהו בתקון, ה"ז תוס' אור וחיות כו'. אך ידוע 42 דבאמת שרש התיקון קדום לשרש התהו, דיעקב ה' הבכור כו' 43, ובנין התהו ה' ע"מ לסתור, והסתירה ה' ע"מ לבנות 44 עולם התיקון 45, שזה קדם במח' כו', וכמ"ש 46 והוא עבר לפניהם, למע' מיעקב ועשו, תהו ותיקון, ושם יעקב קדום, והיינו, דבעצמות א"ס שלמע' משבירה ותיקון, שם התיקון קדום כו'. וז"ע לחם מן השמים, בחי' תוס' אור וחיות מבחי' שרש ומקור התיקון כמו שמושרש בעצמות א"ס כו'.

וְלַהֲבִיץ זה צ"ל תחלה ענין לחם מן הארץ. דהנה ידוע דז' מלכין קדמין דתהו שנפלו בשבירה, הרי נתבררו תחלה ע"י ש' מ"ה דתיקון (שהוא ש' מ"ה החדש היוצא ממצחא דא"ק 47, מבחי' טעמים דא"ק כו', וכמשנת"ל 48) בבחי' בירור מלמעלמ"ט כו', והיינו שנתברר תחלה מה שיכול להיות באלקות דאצי' כו' (כפי מה שעלה ברצונו ית' באיזה אופן יהי' עולם האצי' כו', וכידוע דכל עולם התיקון הוא שנבנה מבירורי המלכים דתהו כו', וכפי שעלה ברצונו בתחלה באיזה יהי' 49 עולם האצי', כן נתברר משבה"כ דתהו בבירור היותר טוב כו'), והשאר נפל לברי', ואח"כ נתברר עוד מה שיהי' נכלל במדרי' עולם הברי', והשאר נפל ליצי', ונתברר עוד מה שיהי' נכלל ביצי', והשאר נפל לעשי' כו'. ובכל מדרי' ומדרי', והיינו בכל בירור ובירור, הרי הפסולת היא בבחי' גסות יותר, וממילא מתעלם בהם הניצוץ יותר כו', וגם הניצוצות הן למטה במדרי' כו', וכמשנת"ל (ד"ה זאת חקת התורה 50) בענין הבירור דאו"י. ושם נת' דגסות הפסולת הוא ע"י שנלקח מהם הטוב, שנעשים הפסולת גסים יותר כו'. וי"ל שבעצם מהותם הם גסים יותר.

א"סג

(42) ראה תורת חיים וישלח קפד, ד. קיצורים והערות לתניא ס"ע מח ואילך. אוה"ת וישלח רלב, א ואילך. ח"ה תתפד, א ואילך. סה"מ תרמ"ד ס"ע שנט ואילך. תרנ"ד ע' רחצ ואילך. ע' שז. תרנ"ט ע' רנז.

(43) ראה ב"ר פס"ג, ח. פרש"י תולדות כה, כו.

(44) ע"פ שבת לא, ב.

(45) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשכח. מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תקפב ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' רנא. ע' רסא. תרס"ג ח"א ע' נג ואילך. ה"ש"ת ע' סה. ובכ"מ.

(46) וישלח לג, ג.

(47) ראה עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו. שער י (שער התיקון) פ"ב.

(48) ראה לעיל פרס"ג (ח"ג ס"ע תשלב ואילך).

(49) באיזה יהי': בסה"מ תש"ה שם (ע' 208): באיזה אופן יהי'.

(50) ע' א'תלא.

(31) ראה לקו"ת שמיני יט, א.

(32) ראה מקומות שצויינו בהערה 35.

(33) אל"ף, למ"ד, ש"ן, דל"ת, יו"ד (מבוא שערים שער ג ח"ב פט"ו).

(34) חסר אחד (שער הכוונות ענין ויעבור בהגהה).

(35) ראה מבוא שערים שם. לקו"ת להאריז"ל דברים א, יא. מקדש מלך זהר פינחס שם. תו"א מקץ מא, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"ב ע' תרנא. אוה"ת וארא ריש ע' קנה.

(36) זהר פינחס שם.

(37) ברכת יוצר.

(38) ראה איכ"ר פ"ג, ח. טור או"ח סנ"ט.

(39) = מששת ימי בראשית.

(40) ראה לקו"ת אמור לו, א. בחוקותי מט, ג. סידור עם דא"ח ק, ג.

(41) ראה עץ חיים שער הכללים פ"א-ב. שער י (שער התיקון) פ"ה. שער יא (שער המלכים) פ"א. פ"ה. תורת חיים בראשית ט, א ואילך. ובכ"מ.

דהנה ידוע ומבו' במ"א⁵¹, דתתהו הם ג"כ בחי' אבי"ע, דכשם שהי' בתהו ע"ס, כמו"כ הי' בהם אבי"ע כו', או שכל נקודה היתה כלולה מאבי"ע כו', רק שלא הי' להם קישור והתחברות זע"ז כו'. ולפ"ז י"ל, דמה שנכלל באצי' דתיקון הוא שנתברר מבחי' אצי' דתהו, וזהו שנתברר הטוב היותר טוב בעצם, ובבחי' ברור היותר מובחר כו', מפני שזהו מדרי' שהיא בבחי' דקות יותר, והיינו בחי' אצי' דתהו כו'. וכדמות ראי' לזה היא מה שיש קלי' גם נגד אצי', והיינו, דגם לאחר שנתברר בחי' הטוב בתכלית הברור היותר טוב ונכלל באלקות דאצי', מ"מ נשאר קלי' שכנגד אצי' כו'. ואם הברור הוא מכללות מדרי' דתהו, מפני מה נשאר קלי' נגד אצי', שהרי הפסולת הנשאר נפל לברי' כו'. אלא צ"ל, דמה שנתברר באצי' הוא בחי' אצי' דתהו, שנתברר הטוב ונשאר הפסולת, רק שמעמדה אינה באצי' (כי אינה יכולה לעמוד נגד אור האצי' כו'), כ"א בברי', והיא בדקות, וכענין ראומה⁵² כו'⁵³.

ובעולם הברי' נתברר בחי' ברי' דתהו, שהטוב אינו במעלה גדולה כמו באצי' (דבאצי' נעשו בחי' אלקות ממש, משא"כ הכלים דברי' (שזהו שנתברר מהשבה"כ דתהו) הן בבחי' נברא כו', ובכדי שיהיו בבחי' אלקות ממש, זהו ע"י עבודת האדם בהברור בדרך מלמטלמ"ע כו'. וכידוע שע"י הברור והזיכוך שהאדם עושה למטה, עי"ז נעשה ג"כ הזיכוך למע' (וכמ"ש בפע"ח שער התפלה פ"ז שהעליונים צריכים למעשה התחתונים, וכמ"ש⁵⁴ תנו עוז לאלקים כו'), ובזה הזיכוך הוא שנעשים אלקות כו'. וכמו בעליות דשבת, שהכלים דברי' עולים באצי'⁵⁵, וכאשר עולים באצי' ה"ה בבחי' אלקות ממש כו', והוא ע"י העבודה דנש"י למטה בששת ימי החול כו'. והנה, לא נפלא הדבר מה שהברור דלמע' ע"י ש' מ"ה המברר נתבררו רק בבחי' נברא, וע"י הברור דנשמו' למטה יהיו בבחי' אלקות ממש, דכדוגמא כזאת מצינו בס"ב פל"ט⁵⁶ בענין שהנשמות בדו"ר⁵⁷ טבעו' שלהם עולים למע' מהמלאכים, מפני שע"י דו"ר שלהם אתכפי' ס"א המלוּבשת בגופם כו'. ומשו"ז ג"כ הברור והזיכוך דנשמות למטה בק"נ, יש בזה יתרון, שע"י נעשה ברור מעולה יותר למע' כו'. ומ"מ, בכדי שיתעלו באצי' ויהיו אלקות ממש, זהו ע"י ברור שני דש' מ"ה, כנודע⁵⁸, אך דוקא כאשר יש תחלה הברור ראשון דמלמטלמ"ע, אז ע"י ברור שני נעשים בבחי' אלקות כו'. והיינו, דבהברור דמלמעלמ"ט, נעשית הברי' בבחי' נברא לבד, וע"י הברור דמלמטלמ"ע, נעשה אח"כ ע"י ש' מ"ה להיות בבחי' אלקות ממש כו'), והיינו שהטוב אינו כמו הטוב דאצי' דתהו, והפסולת היא גסה יותר כו'. ומשו"ז י"ל שהברור בזה הוא כבד יותר, דלהיות שהפסולת היא גסה יותר, והניצוצות הן למטה במדרי', ה"ה מתעלמים יותר כו'. וי"ל, דהברור דמדרי' האצי' הן שלא ע"י התלבשות כלל. וכמו בעסק התו' בענינים שאינם להבדיל בין הטמא לטהור כו', וביותר בעסק פנימי' התו' בידיעת ההשתל' והשגת אלקו' כו', שאינו עוסק כלל בעניני הברורים, ומ"מ, גם מזה נעשה

(55) ראה שער הכוונות ענין שחרית של שבת. סה"מ תרנ"ח ע' לו. תרס"ה ע' יא. לעיל פרמ"ה. פרח"צ (ס"ע תרע"ח. ע' תתכה). ד"ה על שלשה דברים תרע"ה (לעיל ע' א'שפד).

(56) נב, א ואילך.

(57) - בדחילו ורחימו.

(58) ראה תו"א וישב כת, א ואילך.

(51) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ס"ע א"ז. סה"מ אעת"ר ע' קלג. תער"ב ע' ט.

(52) לשון הכתוב - וירא כב, כד.

(53) ראה לקו"ת תזריע כג, ב ואילך. סה"מ עטר"ת ע' צב.

ע' תקנט.

(54) תהלים סח, לה.

בירור ותיקון כו'. וכן ההפרש בין תושב"כ ותושבע"פ⁵⁹, דבתושב"כ נעשה הבירור בדרך ממילא כו', וזהו שהיא חכ' ברורה, משא"כ תושבע"פ צריכה בירור, וכמו במחשכים הושיבני כו'⁶⁰. וי"ל, שע"י עסק התו' בענינים שהן להבדיל בין הטמא והטהור כו'⁶¹, ובעסק התו' בבירור וליבון הילכתא כו'⁶², זהו הבירור דעולם הבחי', שצריכים להתעסק בזה, והוא בבחי' ירידה שירד לברר, ע"ה⁶³ שהבירור נעשה ממילא, שאינו בבחי' התלבשות ממש, מ"מ, הוא ע"י התעסקות בענינים אלו כו'. ולמע' י"ל שזהו ההפרש בין הבירורי' דבחי' מל' כמו שהיא באצי', לכמו שהיא יורדת בהיכל ק"ק דברי' כו', ועמ"ש בלק"ת בהבי' דבמד"ס באה"מ פ"ב⁶⁴, ושם בסוף הפרק (ובסש"ב פנ"ג⁶⁵ כ', שזהו בחי' שכינה שהי' שורה בקדה"ק דב"ר⁶⁶ בהארון והלוחות, מ"מ, בפרטי המדרי' דתו' י"ל שזהו בתושבע"פ, דתלמוד בבב"י כו') (וי"ל דהבירור דברי' הוא בהעלם מבחי' כח עליון יותר, וכידוע⁶⁷ דבא"ק שרש הבינה, מקור תושבע"פ, למע' משרש החכ', בחי' תושב"כ כו', והו"ע בינה יתירה כו'⁶⁸). והקל"י דברי' היא קל"י גסה יותר כו', וכמ"ש במ"א⁶⁹, דקל"י דאצי' אין בה רק ו"ק⁷⁰, והוא כענין ראומה⁵³, שהוא בחי' הגבהה וישות בעבודה כו', וקל"י דברי' יש בה גם חו"ב דקל"י כו', וחב"ד דקל"י גרוע הרבה יותר מהמדות דקל"י, וכמ"ש בסש"ב ח"א ספ"ח.

וביצי' נתברר בחי' יצי' דקל"י, שזהו למטה יותר במדרי', הן הניצוצות בעצמן והן הפסולת כו', והבירור הוא ע"י התעסקות יותר כו'. וי"ל שז"ע ר"י כולהו תנווי בניקין הוה⁷¹, שזהו התעסקות יותר לצורך הבירורים בכח התו', וכידוע⁷² דד' אבות נזיקין⁷³ הן מרכבה דלעו"ז כו', וא"כ הבירור הוא בבחי' התלבשות יותר כו', וי"ל שזהו הבירורים דיצי' כו'. והפסולת דיצי' גסה יותר, דביצי' דקל"י מתוסף גם בחי' הרצון, והן בחי' מקיפים דקל"י, שגרועים יותר כו', וכמ"ש במ"א⁷⁴.

ומה שנתברר ונכלל בעשי' דקליפה, הוא מבחי' עשי' דתהו. וי"ל שזהו ע"י עסק התורה בקושיות ותירוצים, וכידוע שהקושי' היא מצד הקל"י, והיא שמסתיר על האור האמת כו', והתירוץ הוא ע"י שבאים יותר על עומק ופנימי' הדבר, שע"ז מסיר את

ע' תתקל. סה"מ תרנ"ז ריש ע' רכ.

(68) נדה מה, ב. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' נ. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תלו ואילך. ע' תמח ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' קנא ואילך.

(69) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שמע"צ ושמח"ת ע' א'תצ ואילך. סה"מ תרנ"ה ע' תבא ואילך. תרס"ה ע' קנד ואילך. לעיל פרי"ד (ח"ב ע' תקצד ואילך). סה"מ עטר"ת ע' תקלח ואילך.

(70) ו' קצוות.

(71) ברכות כ, א. תענית כד, סע"א ואילך. סנהדרין קו, ב.

(72) ראה זח"ב קיח, א. הובא באוה"ת תהלים (יהל אור) ע' רלז.

(73) משנה ריש מסכת בבא קמא.

(74) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי אחרי ס"ע תקו. סה"מ עת"ר ע' שלה. לעיל פשצ"א (ח"ד ע' א'צ).

(59) ראה תורת חיים חיי שרה קלג, ג ואילך. המשך תרס"ו ע' קכב ואילך. ע' תקיד ואילך. ע' תרצב ואילך. לעיל פקפ"ט (ח"ב ע' תקכט). סה"מ עת"ר ע' ק. פרת' ע' רכט.

(60) איכה ג, ו. סנהדרין כד, א. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' נז ואילך. שערי אורה כב, ב ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' כה. ד"ה כי תשא תרע"ה (לעיל ח"ד ע' אירח). (61) שמיני יא, מז (ושם: ובין הטהור).

(62) ראה זהר ח"א כז, א. ח"ג קנג, א (ברע"מ). תו"א שמות מט, א.

(63) = עם היות.

(64) = דבמדבר סיני באהל מועד פרק ב (במדבר ג, ב ואילך).

(65) ע"ד, א ואילך.

(66) = בקדש הקדשים דבית ראשון.

(67) ראה סידור עם דא"ח רג, סע"ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' רכט. אוה"ת בא ס"ע רסז. תצא

ההסתר כו'. ובכהאריז"ל⁷⁵ אי' שצריכים להקשות ולתרוץ ביגיעה עד שיזיע כו'. וי"ל שזהו ג"כ תיקון העשי', וכידוע שזהו⁷⁶ תיקון לקרי'⁷⁷, שזהו מקליפה דעשי', שמתוסף שם בחי' עתיק דקלי', תענוג דקלי' כו'⁷⁸.

(ועם היות דבכל עולם הוא שנתברר מדרי' מיוחדת בבחי' אבי"ע דתהו כו', מ"מ י"ל, דבהבירור דש' מ"ה הוא שנמשך הש' מ"ה בכל המדרי', לברר מה שיכול להתברר לפ"ע אותו העולם כו', שהרי כללות שבה"כ נפלו במקום בי"ע ואח"כ עלו באצי', וכמ"ש במ"ח⁷⁹, וא"כ י"ל, דע"י גילוי ש' מ"ה בכל שברי הכלים נעשה הזיכוך כללי בהם, והוא, שגם הבירור בהפסולת היותר גס שנפל בעשי' למטה יהי' ביכולת להתברר כו', וע"ד ויברך יעקב את פרעה⁸⁰, דענין הברכה היא שיוכל להתברר כו', וכמ"ש במ"א בהוספות לבה"ז⁸¹).

וכ"ז הוא הבירור בדרך מלמעלמ"ט, שנעשה ע"י ש' מ"ה דתיקון בכל עולמות אבי"ע, עד שהיותר גס נפל למטה בעשי' הגשמי' בעולם התחתון, וכאן הוא הבירור מלמעלמ"ע כו'. ועז"נ⁸² השמים שמים לה' והארץ נתן לבנ"א, והיינו, דהשמים נתברר מלמע' בבירור דש' מ"ה, אבל הארץ נתן לבנ"א לברר, וזהו כל עבודת האדם לברר את העולם התחתון כו'. וזהו ג"כ ענין עבודת הארץ, לברר בירורים כו', וזהו תכלית ברי' האדם למטה בכדי לברר את הארץ, וכמ"ש⁸³ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, שהכוונה בהאדם הוא לברר ולתקן את הארץ כו', דאשר ברא אלקי' לעשות⁸⁴ לתקן⁸⁵, שכל מה שנברא צריך תיקון⁸⁶, והיינו מה שנברא בארץ דוקא, שזה צריך תיקון כו', והתיקון הוא ע"י האדם כו'. ולכן⁸⁷ באדה"ר כתיב⁸⁸ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, דעבודת הגן הוא ב' דברים, הא', כנטיעת עצים והשקאת הגן כו', והב', בהסרת הקוצים ואבנים וכל סיגים ופסולת כו', דכמו"כ הוא ברוחני', הסרת העלמות וההסתרים ובירור הסיגים להפריד את הרע כו', ולהמשיך גילוי אלקות כו', שזהו ע"י מ"ע ומל"ת, דע"י מל"ת הוא הפרדת הרע, וע"י מ"ע נמשך גילוי אלקות כו'⁸⁹, וזהו לעבדה רמ"ח מ"ע,

א"פ

75) ראה טעמי המצות להאריז"ל פ' ואתחנן. שער המצות שם. פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד.

76) שזהו: הזיעה.

77) משנת חסידים מסכת התשובה פ"י משנה יב.

78) בסה"מ תשי"ה שם (ס"ע 210 ואילך): ובכתבי האריז"ל

איאת שצריכים להקשות ולתרוץ בידיעה עד שיזיע, דזיעה של לימוד התורה וקיום המצות לבד זה שמורה על היגיעה ביותר, הנה הזיעה באה מחום פנימי והתרגשות גדולה ביותר, וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בני אדם דהזיעה באה בא' משתי הפנים, הא' מעבודה ביגיעה גדולה, לא מיבעי יגיעה ועמל הגוף, אלא גם יגיעת המוח, דכאשר האדם מטיח שכלו להתעסק בהשכלה עמוקה הוא מויע, והב' מחום פנימי והתרגשות גדולה באה הזיעה, וכן צ"ל עסק התורה בעיון וקיום המצות בחום פנימי והתרגשות גדולה עד אשר יזיע, והזיעה היא תקון העשי', וכידוע שזהו תקון לקרי', שזהו מקליפה דעשי', שמתוסף שם בחי' עתיק דקליפה תענוג דקליפה, והבירור הוא ע"י זיעה של תורה ומצות.

79) = במשנת חסידים (ראה מסכת מיתת המלכים פ"ב ג. מסכת יציאת מ"ה החדש פ"א).

80) ויגש מז, ז; י.

81) בהוספות לבה"ז [= לביאורי הזהר]: לאדמו"ר האמצעי שנדפס בלבוש [לעמבערג], תרכ"א ובברוקלין, תשט"ז. בדפוס תשע"ה – טז, ד ואילך.

82) תהלים קטו, טז.

83) ישע"י מה, יב. וראה זח"א רה, ב ובמקדש מלך שם. סה"מ תרפ"ב ע' סא.

84) בראשית ב, ג.

85) ראה בר" פ"א, ו ובפרש"י שם. וראה סה"מ תרצ"ז ע' 214. וש"נ.

86) ראה אוה"ת בראשית ח"ו תתנ"ב, א.

87) הבא לקמן – הוא לשון ד"ה את שבתותי במאמרי אדמו"ר האמצעי בהר ע' תשי"ב; סה"מ תרס"ב ס"ע ש ואילך.

88) בראשית ב, טו.

89) ראה לקו"ת חוקת סה, ב. ובכ"מ.

ולשמרה שס"ה מל"ת כו'⁹⁰. וכן עבודת האדם בתפלה ובקיום התו"מ, הכל הוא לברר בירורים כו'.

רק מתחלה⁹¹ ה' הכוונה שיתבררו הניצוצות שלא בדרך מלחמה, וזהו שהי' עבודתו בג"ע, להמשיך גילוי אוא"ס בג"ע, וע"י ריבוי התגלות האור, יתעלו ניצוצי הקדושה ויתעלו ויוכללו⁹² בתוך האורות העליונים כו', וכמו⁹³ האבוקה⁹⁴ שמושכת את הנר אלי' כו'.⁹⁵ וכמו בזמן ביהמ"ק, דכל העבודה ה' להמשיך גילוי אוא"ס בביהמ"ק ע"י הקרבנות, ועי"ז נעשה הבירור בדרך ממילא כו'. וכמו בימי שלמה⁹⁶, דקיימא סיהרא באשלמותא⁹⁶, שהי' הבירור בדרך מנוחה כו'. וכמו"כ ה' בעבודת אדה"ר בג"ע, שהי' ממשיך גילוי אוא"ס, ועי"ז ה' הבירור בדרך ממילא כו'. ומ"מ צ"ל שא"ז כמו הבירור דש' מ"ה החדש. וי"ל, דגם בהבירור דמלמעלמ"ט א"ז עדיין שנעשה אלקות ממש כו', והיינו שגם בירור זה צריך עוד בירור שני ע"י ש' מ"ה כו'. וי"ל, דלהיות שהנשמות גם נשמות דאצי' אינם בבחי' דבקות ממש, שה"ה כמו הכלים שההתהוות היא שלא בבחי' דבקות כו', וגם הלא הם מורחקים מן הקו כו', לכן אין הבירור על ידן כמו ע"י ש' מ"ה, שהוא בבחי' דבקות ממש כו', וע"כ, גם נשמות שמבחי' ש' מ"ה, ובכח התו' גם כמו שהיא בבחי' חכ' ברורה כו'⁹⁷, אין הבירור בבחי' התכללות ממש באלקות, כ"א ע"י בירור שני מבחי' ש' מ"ה דאצי' כו'. ובפרט שהנשמות כמו שהן למטה אינם כמו שהן למע' כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ה⁹⁷ (ונר' שם שזהו בכללות ענין הנשמות כו'⁹⁸, יעו"ש).

ובמ"א⁹⁹ מבו', דבכדי להיות הביטול בדבר הגשמי, זהו ע"י ש' ב"ן דוקא, דש' מ"ה אינו עושה הביטול ביש ממש, כ"א ש' ב"ן דוקא הוא שעושה הביטול בדבר יש ממש כו'. דהנה, ש' ב"ן הוא בחי' מל', והרי בחי' מל' הוא בחי' אור האלקי שבבחי' צמצום וירידה להוות את היש ולהתלבש בהיש להחיותו כו', וע"כ ביכולת אור זה לעשות גם ביטול היש, להיות דהאין האלקי (בחי' מל', שהיא בחי' אין ולא דבר כו') נמצא בהיש, יכול להיות בזה הביטול, שגם הם יהיו נכללי' בהאין האלקי כו'. ויש לבאר זה, כי הנה באמת, מה שהיש מקבל חיות מהאין, זהו דוקא ע"י הביטול של היש אל האין, דאל"כ לא הי' כלי לקבל את החיות כו'. וזהו דכל הנבראים בטלים לאלקות, וכמו וכל קומה לפניך

בדרך התעסקות אלא בדרך ממילא, להיות דכך היא המדה דאור גדול בהתקרבותו לאור קטן או אור קטן המתקרב לאור גדול, הנה האור הקטן עולה ונכלל באור הגדול שלא ע"י שום התעסקות, לא מהאור הגדול לפעול התכללות האור הקטן, ולא מעבודתו של האור הקטן להתכלל באור הגדול, כ"א בדרך ממילא בפי הטבע שהטביע בהם הקב"ה.
(96) זח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רגמ, סע"א. שומר' פט"ו, כו. ועוד.
(97) מד, סע"א.

(98) ראה גם לקמן ח"ו ע' וא"ש.
(99) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' עקו"קעט (ובהגהת הצ"צ שנדפסה ע' קעט בשוה"ג). סה"מ תרס"ט ע' רצא ואילך. פ"ר"ע ע' כה"לא.

(90) ראה תיב"ע עה"פ. זהר ח"א כו, א. ח"ב קסה, ב. תקו"ז
תכ"א (סב, א). תנ"ה (פת, ב). ילקוט ראובני עה"פ. לקוטי הש"ס
להאריז"ל אבות פ"א מ"ב. שער מאמרי רז"ל להאריז"ל אבות
פ"ו, א. לקו"ת שה"ש מת, ד. סה"מ תרצ"ז ע' 214. ובכ"מ.
(91) סיום הענין – לקמן (ס"ע א'תנח) בפיסקא „אך אחר
חטא עה"ד .. והוא עבודת הבירורים בדרך מלמעלמ"ע כו".
(92) ויוכללו: בסה"מ תש"ה שם (ע' 215); ויוכללו.
(93) ראה לעיל פשע"ד. פשע"ז (ח"ג ע' א"מ ואילך. ע' א"מ
ואילך).

(94) ראה לקו"ת במדבר ג, ד ואילך. ביאורי הזהר לאדמו"ר
האמצעי מב, א ואילך.
(95) וכמו האבוקה שמושכת את הנר אלי' כו': בסה"מ תש"ה
שם: כדוגמת האבוקה שמושכת אלי' את אור הנר, שאין זה

תשתחוה¹⁰⁰, דבכללות ציור¹⁰¹ הכל בטלים, אפי' אותן המרוחקים לגמרי, מ"מ, בכללות ציור קומה, גם המה בטלים כו', שהרי הכל מקבל חיות מאלקות, וא"א לקבל כ"א ע"י הביטול דוקא כו' (ועמשנת"ל ד"ה והי' כי תבוא¹⁰²). וכמו בגוף ונפש, הרי הגוף בטל אל הנפש, שנגרר ונמשך אחר החיות, ועי"ז דוקא הוא חי מהנפש, שהרי אם יהי' קלקול באיזה אבר ואינו בטל אל הנפש, אינו מקבל חיות ממנו כו'¹⁰³. וכמו"כ בהיש, שבטל אל האין האלקי, ועי"ז הוא חי מהאין כו'. רק שהביטול הוא בהעלם כו'. וממילא, אם יהי' גילוי האין יותר, יהי' הביטול ביותר, והיינו שגם בחיצוני יהי' בטל כו'. ופי' שיהי' גילוי האין יותר, היינו ג"כ בהדרגה (לא בכחי' גילוי יתירה, כמו הושיט הקב"ה כו'¹⁰⁴), וכמו"כ גם הביטול של היש הוא בהדרגה כו'. וכמו שיש חילוקי' במדרי' דדצח"מ, שהגילוי דהאור האלקי המהווה ומחי' הוא באופן אחר במדבר כמו בדצ"ח, וכן הביטול הוא באופן אחר כו' (ועמשנת"ל ד"ה וכל העם רואים¹⁰⁵), וכמו"כ כאשר מאיר האין יותר, יהי' ביטול היש יותר כו'. אבל בחי' ש' מ"ה אינו עושה הביטול בכחי' היש כו'. וע"ה¹⁰⁶ דש' מ"ה עושה ג"כ ביטול היש, וכידוע דמה שהחכ' היא בחי' אין, יש בזה ב' מדרי', הא' כמו שהוא אין בעצם, והב' כמו שהאין בא לבטל את היש כו', וכמ"ש במ"א¹⁰⁷, י"ל דכ"ז הוא בבחי' יש רוחני כו', או כאשר כבר יש תחלה הביטול דבחי' ש' ב"ן כו'. ומ"ש¹⁰⁸ החכ' תעוז לחכם יותר מעשרה שליטים כו', שזהו בחי' הביטול דחכ' שיש בכל הנבראים כו'¹⁰⁹, הנה זהו באחת משתי פנים, או שהוא בבחי' העלם בנבראים, שאינו מורגש בהם הביטול, או שהוא בדרך כפי' בפועל, וכמו קדש עצמך במותר לך¹¹⁰, שכובש תאוותו כו', כמשנת"ל (ד"ה חקת התורה¹¹¹), שזהו אינו ביטול היש, כ"א שבירת היש בכח החכ' כו' (ועמשנת"ל ד"ה עוטה אור כשלמה¹¹²). אבל להיות ביטול היש ממש, וגם בחיצוני' שלו, זהו ע"י ש' ב"ן דוקא כו'. והראי' לזה¹¹³, דאלי' שהי' ש' ב"ן (והי' בחי' ב"ן דמ"ה), הי' הביטול שלו בגופו ג"כ, דגם בהיותו למטה הי' מובדל בביטול גופו, וכמ"ש¹¹⁴ ורוח אלקים ישאך, שנמשך גופו אחר נפשו, והי' טס באויר ממדינה למדינה כו', משא"כ משה, הגם דכתי' בי¹¹⁵ ונחנו מה, ומ"מ¹¹⁶ לא הי' גופו בביטול כזה שיהי' טס באויר כו', וגם הי' צריך גופו להקבר בקבר, ואל"י עלה בגופו השמימה כו'¹¹⁷ (רק מ' יום שהי' בהר הי' גופו כמו באל"י כו'¹¹⁸), אע"פ שמצד נשמתו הי' בו הביטול בפנימי' הרבה יותר מאליהו כו', וגם בגופו הי' בו ביטול פנימי, שהי' כלי לאלקות, שעמד על עמדו בעת קבלת הנבואה כו'¹¹⁹, ומ"מ, בחיצוני' גופו

- 100 תפלת נשמת כל חי.
 101 ציור: בסה"מ תש"ה שם (ע' 216): ציור קומה.
 102 תערי"ב (ח"א ע' קג).
 103 ראה סה"מ עת"ר ע' כד. תרצ"ב ע' מג.
 104 סנהדרין לת, ב.
 105 תרע"ה (ע' אשע' ואילך).
 106 = ועם היות.
 107 ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ח (פר, ד). ד"ה עם לבן גרתי תקס"ה – נדפס עם הגהות וכו' בקיצורים והערות לתניא ע' מט ואילך. אוה"ת וישלח רלא, ב. סה"מ עת"ר ע' נו.
 108 קהלת ז, יט (בשינוי).
 109 ראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' קכ. לעיל פשנ"ח (ח"ג ע' תתקצה).
- 110 יבמות כ, א. ספרי ופרש"י פ' ראה יד, כא.
 111 ס"ע א'תכט.
 112 תערי"ב (ח"א ע' יג).
 113 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' קעח. סה"מ תרס"ט ע' ססה. פרי"ת ע' קכב.
 114 מלכים"א ית, יב (ושם: ורוח ה').
 115 בשלח טז, ז'ח.
 116 וי"מ: בסה"מ תש"ה שם (ע' 216): מ"מ.
 117 ראה מלכים"ב ב, יא. פרדס שער כד (שער היכלות פ"ג. פי"ד. תורת חיים בשלח קצו, ג.
 118 ראה משפטים כד, יח. תשא לד, כח. עקב ט, ט ואילך.
 119 ראה לקו"ש חל"ו ע' 172 ואילך.
 119 ראה זח"א קעא, א. רמב"ם הל' יטוה"ת פ"ז ה"ו. וראה

לא הי' בו הביטול כמו באל"י כו'. אך זהו מפני שלפעול הביטול בגשמי ובכחי' יש ממש זהו ע"י ש' ב"ן דוקא. רק שהביטול אינו עדיין ביטול אמיתי להיות נכלל באלקות, וע"כ צריך בירור שני ע"י ש' מ"ה, בכדי שיהי' נכלל באלקות ממש כו'. אך הבירור שני דש' מ"ה, זהו דוקא לאחר שיש תחלה בירור הראשון דש' ב"ן כו'. ולפ"ז, בחי' הבירור דש' מ"ה זהו רק במדרי' הרוחני, לא בגשמי ממש כו', וע"כ, דוקא למע' הי' הבירור ע"י ש' מ"ה, מפני שזהו הבירור במדרי' הרוחני כו', אבל הבירור למטה צ"ל ע"י ש' ב"ן דוקא, ואח"כ בירור שני דש' מ"ה כו'.

ועפ"ז י"ל, דקודם חטא עה"ד הרי לא הי' העולם בהגשמה כמו שהוא עכשיו, וכמו בהמות בהררי אלה¹²⁰, וכמו חמורו של רפב"י¹²¹ שהי' מאותן שקודם החטא כו'¹²², וכמו"כ בזמן ביהמ"ק הי' העולם לא בהגשמה כ"כ כו' (וכידוע¹²³ דחטא עה"ד וחורבן ביהמ"ק הוא בדוגמת ענין שבה"כ דתהו כו'), וע"כ הי' יכול להיות הבירור ע"ד הבירור דש' מ"ה כו'. ומ"מ, א"ז כמו ש' מ"ה ממש. וכמ"ש במ"א¹²⁴ בענין מה שבקש משה אעברה נא ואראה את הארץ¹²⁵, שרצה לפעול בנש"י להיות בהם העבודה בדרך מלמעלמ"ט, ולא פעל זאת, כ"א לראות מרחוק¹²⁶, וע"י הראי' מרחוק פעל ביחידי סגולה שתורתם אומנתם להיות העבודה בדרך מלמעלמ"ט, ומ"מ, גם אותם שתורתם אומנתם, מפסיקין לק"ש¹²⁷, שהוא בחי' העלאת מ"ן כו', וידוע דהעלאת מ"ן דק"ש הוא ג"כ ענין הבירור, דשמע הוא ש' ע'¹²⁸, דב"ן ורפ"ח בגימט' שם כו', וכמ"ש במ"א¹²⁹ (ורשב"י ס"ל דאין מפסיקין לק"ש, בירושלמי פ"ק דשבת ה"ב, לפי שתורתו אומנתו דרשב"י¹³⁰ הי' במעלה ומדרי' עליונה, שגם בהנגלה הי' מאיר בו האלקות שבההלכה כו', וכמ"ש במ"א¹³¹), ור' יוחנן שהי' ג"כ תורתו אומנתו א' כגון אנו מפסיקין גם לתפלה כו'¹³², והיינו שהי' תחלה ג"כ הבירור בדרך העלאת כו', רק שהתפלה הי' במדרי' עליונה יותר, היינו בכחי' יחוד כו', וכמ"ש במ"א¹³³.

אך אחר חטא עה"ד כתי'¹³⁴ וישלחו לעבוד את האדמה אשר לוקח משם, והוא עבודת הבירורים בדרך מלמעלמ"ע ע"י עבודה ויגיעה, וכמ"ש¹³⁵ בזיעת אפך תאכל לחם, זיעה הבאה ע"י העבודה שמעמל גופו ונפשו, ועי"ז הוא הבירור כו'. והו"ע העבודה

א'סז

(128) ראה זח"ג רלו, ב. תו"א ויחי קה, ג. לקו"ת ואתחנן יב, ד ואילך.

(129) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פ"ט. לקו"ת מצורע כה, ב. חוקת נו, סע"ד. ואתחנן יג, א.

(130) ראה גם אוה"ת ואתחנן שם (ע' עט ואילך). לקו"ש חיי"ז ע' 358.

(131) ראה המשך תרס"ו ס"ע סב ואילך. ע' רפט. ע' תז. ד"ה להבין ענין רשב"י תשמ"ה (סה"מ מלוקט ח"ב ע' שב ואילך. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' רעז).

(132) שבת וירושלמי שם.

(133) ראה אוה"ת שבהערה 130.

(134) בראשית ג, כג (בדילוג).

(135) שם, יט.

לעיל פקס"ג (ח"ב ע' תמו). פרע"ז (ח"ג ע' תשעא). ד"ה מצה זו תרע"ה (ח"ד ע' א'רסב).

(120) תהלים ג, י.

(121) ראה חולין ז, סע"א ואילך.

(122) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תטז. לקמן ח"ו ע' וא'שח. סה"מ תרפ"ט ע' נב.

(123) ראה סה"מ עת"ר ע' שיט.

(124) ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד ואילך. ג, ד ואילך. שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ח"ב קד, ב ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' סא. ע' עט ואילך. ס"ע פד ואילך.

(125) ואתחנן ג, כה.

(126) ראה האזינו לב, נב ובפרש"י.

(127) ראה שבת יא, א. טושו"ע או"ח סק"ו ס"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד"ה.

בזריעה וחרישה וקצירה כו', והן הל"ט מלאכות הזורע והחורש והקוצר ומעמר כו'¹³⁶, דחרישא מרפי ארעא¹³⁷, להיות שהארץ בתחלה קשה כאבן, ואא"ל בה הזריעה והצמיחה כו', וע"כ צריכים לרפות הארץ שתהי' ראוי' לזריעה כו'. וברוחני' הו"ע הכפי' בכלל שכופה את המדות טבעי' שלו כו'. ובד"פ הוא ראשית העבודה שנת"ל (ד"ה זאת חקת התורה¹³⁸) לפרוש א"ע מתאוות גשמי' ומכל המדות רעות, ע"י כח החכ' שבנפש כו', שע"י נעשה הריכוך בנה"ב בכלל, וכמו"כ בהדברים הגשמי', ע"י שפורש מהם, מזדככים עכ"פ בכללותם שיוכלו להתברר, כי נעשה ע"י הפרדת כללות הרע כו'. וזריעה הוא להיות רקבון הגרעין בארץ כו'¹³⁹. וברוחניות הו"ע המרירות וכובד ראש שקודם התפלה כו'¹⁴⁰, והוא שמתמרמר על ריחוקו מה', ע"י מדותיו הטבעי' ועניניו החומרי' כו', והמרירות צ"ל עם חיות אלקי, והיינו כאשר יתבונן עם זה בגדולת ה', וירגש בנפשו ממה שנתרחק, שהמרירות היא אז מרירות פנימי, ויש בזה חיות אלקי כו', וה"ז כמו רקבון הגרעין בארץ שנעשה ע"י הצמיחה כו', דכאשר לא יש חיות בהמרירות, ה"ז עצבות, והוא רקבון שאין ממנו צמיחה, אבל כאשר המרירות היא בחיות אלקי, ה"ז כמו רקבון הגרעין בארץ שיהי' מזה צמיחה כו'. והקוצר ומעמר הו"ע ואספת דגנך¹⁴¹, שזהו הביטול פנימי, שמאסף את הניצוץ הטוב מן הפירוד אל היחוד כו', והיינו שהנה"ב יהי' בו הביטול לאלקות, והו"ע הפרדת הרע והחומרי', והטוב שבו יהי' לאלקות בהתעוררות אה' כו'. וי"ל שנכלל בזה כל אופני ביטול הנה"ב בתפלה, והיא החקיקה מבחוץ בפסוד¹⁴², והביטול והזזה שלו בברכת ק"ש, עד הביטול פנימי בק"ש, ואהבת כו' בכל לבבך¹⁴² בשני יצריך כו'¹⁴³. וז"ש¹⁴⁴ והנה אנחנו מאלמים אלומים, וכמו שקושרין העמרים, שמקבצים שבלים רבים ומחברים אותם באגודה א' כו', כמו"כ הו"ע הבירורים והעלאת הניצוצות, כשמעלין אותם מטורי דפרודא, להתכלל בבחי' מ"ן באחדות כו'. וגם, אלומה ל' אלם, שהו"ע ביטול היש כו', וכמ"ש בתו"א ע"פ זה¹⁴⁵. ואח"כ צ"ל טחינה, והו"ע לב נשבר ונדכה כו'¹⁴⁶, והיינו המרירות שבתוך התפלה כו' שנת"ל (ד"ה ויקח קרח¹⁴⁷). ולישה הוא שמדביק הקמח ע"י המים כו', ובעבודה הו"ע האה' הנמשכת כמים, שבוזה נדבק האדם באלקות ובתומ"צ כו'. ואפי' היא האה' כרשפי אש, דעיקר הבירור דנה"ב הוא ע"י האה' כרשפי אש, שזה דוקא מפרר ומפרד ממנו כל סיג ופסולת כו', וע"י הוא שנעשה לחם הראוי לאכילה, להיות ורב תבואות בכח שור כו'¹⁴⁸, שזהו היתרון הנעשה ע"י הנה"ב כו'. גם אפי'¹⁴⁹ הו"ע ההתעוררות ר"ר¹⁵⁰ על נפשו בברכת אה"ע כו', וכענין כי נכמרו רחמיו כו'¹⁵¹, וכמ"ש בלק"ת ד"ה כי תבאו ושבתה כו'¹⁵² (ושם הוא בענין התורה כו').

(145) וישב כו', א. וראה גם סה"מ תרכ"ז ס"ע צג ואילך.

(146) תהלים נא, יט.

(147) ע' א'תיה.

(148) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר

הערכים חב"ד ח"א ערך אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(149) = אפייה.

(150) = רחמים רבים.

(151) מקץ מג, ל.

(152) בהר מ, ג ואילך.

(136) שבת עג, א. וראה לקו"ת בהר מ, ב.

(137) ראה מועד קטן ב, ב.

(138) תרע"ה (ע' א'תכט ואילך).

(139) ראה גם תניא אגה"ק ס"ח (קיג, א). תו"א הוספות

ויקהל קיד, ד ואילך. ובכ"מ.

(140) ראה ברכות ל, ב.

(141) עקב יא, יד.

(142) ואתחנן ו, ה.

(143) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

(144) וישב לו, ז.

וכ"ז הוא הבירור ע"י עבודת האדם ביגיעה, וכמ"ש¹⁵³ וכל שיח השדה טרם יהי' כו' ואדם אין לעבוד את האדמה, ואי' במד"ר¹⁵⁴ פי"ג¹⁵⁵, ואדם אין להעביד את הבריות להקב"ה, כאל"י וכחוני המעגל כו', דפי' להעביד את הבריות הוא העבודה מלמטלמ"ע, וכנודע דבריות הן נשמות דבי"ע וכל הנבראים הנק' בריות, כמ"ש בסי"ו¹⁵⁶ ובפה"מ¹⁵⁷, והעבודה היא מ"מ ע"י האדם, שיש בו הארת ש' מ"ה, והאדם שהוא בבחי' אין ומ"ה, ע"כ ביכולתו לברר כו'. וזהו שדוקא נשמות ירדו למטה לברר, כי להיותם בשרשם מבחי' חכ', ע"כ ביכולתם לברר כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת האדם כו'¹⁵⁸. וזהו ואדם אין כאל"י כו'¹⁵⁹, שהי' מבחי' ב"ן דמ"ה כו', והי' בו כח הכיטול בחיצוני' כו', כנ"ל, וע"כ בכחו דוקא להעביד את הבריות להיות בחי' הבירור כו'.

א'סח

ועפ"ז יובן מ"ש² פנחס בן אלעזר כו' השיב את חמתי כו'. דהנה ארז"ל¹⁶⁰ פנחס זה אלי, ואי' בספרים דפנחס ואלי' משתווים זל"ז, וכמ"ש הרלב"ג במ"ב¹⁶¹ י"ז א' ע"פ ויאמר אלי' התשבי, ובשופטים סי' ו'¹⁶², שפנחס האריך ימים הרבה מאד, ומה שלא נמצא מאתו נבואות כ"כ, מפני שהי' מתעלם משך זמן רב, וכמו אלי' דכתי' בו ורוח ה' ישאך כו', כמו"כ הי' בפנחס כו', וא"כ ה"ה בחי' ש' ב"ן, בבחי' העלאה מלמטלמ"ע כו'. וגם בענין הזה במעשה¹⁶³ הרי הלך במס"נ, והיינו במסירות גופו בפו"מ, דשבט שמעון רצו להורגו כו' כמו שארז"ל¹⁶⁴. וזהו¹⁶⁵ שפנחס תיקן חטא נדב ואביהוא כמ"ש בזהר¹⁶⁶, והיינו כי נדב ואביהוא הי' עבודתם בבחי' רצוא, רק שהיו בבחי' רצוא לבד, ולא רצו בהשוב, וכמ"ש¹⁶⁷ בקרבנתם לפני ה' כו', וזהו שהי' המס"נ שלהם רק בנשמתם, והגוף נשאר קיים כו'¹⁶⁸. ופנחס תיקן זה ע"י המס"נ, אך הי' במס"נ בפו"מ גם בהגוף, שז"ע קידוש השם, שהיא מצוה גדולה כו'¹⁶⁹, ובזה השיב את חמתי מעל בני' בהמס"נ שלו כו'. וזהו שנא' בפנחס דוקא שהשיב את חמתי כו' לכן כו', דהנה, משה השיב כ"פ¹⁷⁰ חמה מעל בני', אך זהו הי' בדרך מלמעלמ"ט, דכל עבודתו של מרע"ה הי' בבחי' מלמעלמ"ט, כנודע, וע"כ אין זה חידוש כ"כ שע"י המשכת האור מלמע' השיב חמה כו', אבל בפנחס הי' זה בדרך מלמטלמ"ע, וזהו הפלא, שע"י עבודתו בבחי' מלמטלמ"ע השיב חמתי כו' (ו"ש¹⁷¹) ויעמוד פנחס ויפלל כו', הרי הי' זה ע"י התפלה, שזהו מלמטלמ"ע כו', רק שהי' ע"י מס"נ בפו"מ כו'. וע"כ או' הנני נותן לו את בריתי שלום, שלום הוא בחי' התחברות והתקשרות כו'.

(163) במעשה זמרי.

(164) ראה ספרי ותנחומא ס"פ בלק. סנהדרין פב, ב.

(165) ראה ד"ה וידבר גו' פינחס תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' עדר ואילך). ועם הוספות כו' – סה"מ תרנ"ב ע' סט ואילך. ד"ה הנ"ל תרע"ג (לעיל ח"ב ע' תכב ואילך). לקו"ש ח"ח ע' 345 ואילך.

(166) ח"ג ריו, א.

(167) אחרי טז, א.

(168) סנהדרין נב, א.

(169) ראה אגרת השמד להרמב"ם. ובכ"מ.

(170) – כמה פעמים.

(171) תהלים קו, ל.

(153) בראשית ב, ה.

(154) = במדרש רבה (בבראשית רבה).

(155) פיסקא ז. וראה גם אוה"ת בראשית ח"ג תקיז, סע"ב ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קפה ואילך. תרל"ה ח"ב ס"ע שו ואילך. תרל"ז ח"ב ע' תקנ.

(156) סידור עם ד"ח מ, א. סו, סע"ב.

(157) פירוש המלות פק"ג (סו, א ואילך).

(158) בראשית ג, ד ואילך.

(159) ב"ר שם.

(160) ראה זח"ב קצ, סע"א. פרש"י ב"מ קיד, ב – ד"ה לאו

כהו. תיב"ע וראו ו, ית.

(161) במ"ב: אוצ"ל: כמ"א [= במלכים-א].

(162) פטוק ח ואילך. ושם לפני"ז ה, לא.

אמנם ענין בריתי שלום הוא ברית שלומי לא תמוט¹⁷², בחי' יסוד שבעצמות, שזהו המשכה מבחי' עצמות א"ס, המקשר עד למטה מטה כו', וכמשנת"ל (ד"ה שלח לך¹⁷³), והיינו שע"י מס"נ שלו המשיך מבחי' עצמות א"ס בבחי' המשכה מלמעלמ"ט כו'. וז"ש הנני נותן לו, בבחי' נתינה ומתנה, להיות כי המשכת האור הוא שלמע' מבחי' אתעדל"ת כו', והגם שהי' ההמשכה ע"י מס"נ, מ"מ, עצם ההמשכה הוא שלמע' מהעלאת מ"ן כו', וכידוע בענין המתנה, דאי לאו דעביד לי' נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי'¹⁷⁴, ומ"מ הוא בדרך מתנה כו'. וזהו הנני נותן לו, היינו המשכת אור עצמי בבחי' המשכה מלמעלמ"ט שלמע' מהעלאת מ"ן כו'. וזהו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי, ע"י העבודה מלמטלמ"ע, רק שהי' בבחי' מס"נ כו', ולכן אמור הנני נותן לו, בחי' אור עצמי בבחי' המשכה מלמעלמ"ט כו'. וזהו את בריתי שלום, בחי' וברית שלומי לא תמוט כו'.

174 ראה גיטין נ, ב. בבא מציעא טז, א. תוס' הרא"ש גיטין יג, א. שיטה מקובצת ב"ק עג, א.

172 ישע"י נד, י. וראה לקו"ת תצא מא, ב.
173 תרע"ה (ע' א'תז ואילך).

בס"ד. ש"פ מטור"מ, הענת"ר

א'טט וידבר ¹ משה אל ראשי המטות לבנ"י לאמר כו' איש כי ידור נדר כו'.² וצ"ל מה"ע הנדרים, וכי לא דיך במה שאסרה תורה,³ שאוסר על עצמו דבר המותר. ומה"ע התרת נדרים, דאחר שאסר על נפשו, ה"ז דבר אסור עליו, ואיך ביכולת להתיר דבר האסור. ומי מתיר' לו, אחרים דוקא, שהוא עצמו אינו יכול להתיר, כ"א אחרים מתירים לו, וכמו שארז"ל ע"פ⁴ לא יחל דברו, הוא אינו מוחיל⁵ אבל אחרים מחלין לו, ואיך הוא עצמו א"י להתיר, ואחרים מתירים לו, אפי' שלשה הדיטות או יחיד מומחה.⁶ וגם זה צ"ל, למה בהדיטות צריכים שלשה דוקא, ומומחה גם א' יכול להתיר כו'. והבחי"י כ' מפני מה נסמכה פ' נדרים לפ' המועדות, מפני שבמועדות נא⁷ לכל נדריכם ונדבותיכם כו', וצ"ל מה שייך נדרים למועדות כו'. גם צ"ל⁸ מה שנא' פ' זו לראשי המטות, הלא כל הפרשיות נאמרו לכל ישראל, ופ' נדרים נאמרה לראשי המטות דוקא. ומה"ע לבני ישראל, דהול"ל אל ראשי המטות ודי, ומהו עוד לבני ישראל כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל⁹, שיש ב' בחי' לחם, לחם מן הארץ ולחם מן השמים. דלחם מן הארץ הוא שבא ע"י עבודת הביירוים. דהנה¹⁰, ז' מלכין דתהו שנפלו בשבירה, נתבררו תחלה ע"י ש' מ"ה דתיקון בדרך מלמעלמ"ט, עד שהפסולת הגס נפל למטה, וכאן הוא עבודת האדם לברר כו', וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה¹¹, שזהו עבודת הביירוים כו'. ובתחלה הי' הכוונה שיהי' גם למטה הבירור בדרך מלמעלמ"ט, דלכן הי' עבודתו בג"ע כו'. ומ"מ, לא הי' כמו בירור דש' מ"ה, שצריכים בירור ראשון ובירור שני כו'. ואח"כ וישלחהו מג"ע לעבוד כו'¹², בחרישה וזריעה כו', שזהו בדרך מלמטלמ"ע כו', שכל הענינים ברוחניות¹³, שהן בירור הנה"ב ובירור הדברים התחתונים עד שיהיו ראויים לאכילה, שהו"ע ורב תבואות בכח שור כו'¹⁴.

והנה כ"ז הוא בלחם מן הארץ, שזהו מה שנמשך מהאור שבס' השתל', ובס' השתל' יש תהו ותיקון, וכל בנין התיקון מבירוים דתהו, והכל צריך בירור כו', וכמ"ש

(8) ראה נדרים עת, א. בבא בתרא קכ, ב. פרש"י מטות שם,

ב.

(9) מטות שם, ב.

(10) פינחס כט, לט (ושם: לבד מנדריכם ונדבותיכם).

(11) ראה לקו"ת ר"פ מטות. אוה"ת מטות הוספות ע' 36.

רד"ה וידבר גו' המטות תער"ב (לעיל ח"א ע' פא), תער"ג

(לעיל ח"ב ע' תכה), תרע"ד (לעיל ח"ג ע' תשסו).

(12) ע' א'תנב ואילך.

(13) בראשית ב, טו.

(14) שם ג, כג (בדילוג).

(15) = שכל הענינים דחרישה וזריעה כו' ישנם גם

ברוחניות.

(16) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר

הערכים חב"ד ח"א ערך אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(1) חלק מהמאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה תורה צוה

תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקננ. ע' תקנו). ד"ה ויאמר משה

אכלוהו היום באוה"ת בשלח ע' תרה ואילך. הגהות לד"ה

ויאמר משה באוה"ת שם ע' תרטו ואילך. ד"ה ביאור הדברים

ע"פ ויאמר משה באוה"ת שם ע' תרלג ואילך. ד"ה בזוהר פ'

תזריע תנא מן בוצינא דקרדונתא במאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ג ח"א ס"ע שלב ואילך – כנסמן לקמן בהערות.

להתחלת וסיום המאמר – ראה ד"ה וידבר גו' המטות

תשכ"ו (סה"מ תשכ"ו ע' רפא ואילך).

(2) מטות ל, ב"ג.

(3) ירושלמי נדרים רפ"ט.

(4) ברכות לב, א. חגיגה י, א.

(5) מטות שם, ג.

(6) מוחז"ל: בברכות שם: מיחל.

(7) = אינו יכול.

בפע"ח שער התפלה פ"ז שאין לך דבר בעולם שאינו מבחי' מלכין דתהו, והכל צריך בירור ותיקון כו', עד שהדברים שלמטה הם בלבושי נוגה, ומעורבים פסולת, וצרכים לבררם מן הפסולת. וזהו ג"כ מפני שהוא בהאור דס' השתל', שנמשך בס' והדרגה, עד שהמדרי' התחתונות מתלבשים בלבושי נוגה כו', והיינו שהמשכת החיות הוא ע"י הנוגה, וצריך בירור, וע"י הבירור מתוסף אור כו'.

אמנם המן הוא לחם מן השמים, הבא מלמע' שלא ע"י עבודה ויגיעה, והוא למע' מהבירורים כו', וכידוע שבהמן לא הי' בו פסולת כלל, ונק' לחם הקלוקל כו'¹⁷, וכמ"ש¹⁸ לחם אבירים אכל איש, לחם שנבלע באבירים¹⁹, שנבלע כולו באבירים ולא הי' בו פסולת כו', וגם אבירים ל' תוקף וחוזק²⁰, והוא תוקף הכח הבא מאור עצמי שהוא חזק בעצם כו', ולא ע"י העלאת מ"ן דבירורי' כלל כו'.

דהנה, ירידת המן הי' ע"י הטל, וכמ"ש²¹ וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו כו', וידוע²² ההפרש בין גשם לטל²³, דגשם הוא שבא בדרך מלמטלמ"ע כו', דהגשם הוא מן השמים, וכמ"ש²⁴ כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו', מ"מ, הוא בא ע"י העננים שעולים מן הארץ כו' (ובפדר"א²⁵ אי' בזמן שישראל עושין רש"מ²⁶ הארץ שותה ממ"ע²⁷, דכאשר עושין רש"מ, אז כל ההמשכות הן בדרך מלמעלמ"ט כו'), וכמ"ש²⁸ ואד יעלה מן הארץ והשקה, שע"י העננים העולים מקיטור הארץ ושואבים הלחלוחית שבארץ, ומזה הוא הגשם כו'. ובת"ז תי' נ"ב²⁹ אי', ואד יעלה, אתערותא צריכה מתתא לעילא, ולבתר והשקה כו'. והיינו שבא ע"י העלאת מ"ן דוקא כו'. וכדאי' בירושלמי פ"ב דתענית ה"א³⁰, ואד יעלה, עלה שבר מלמטה, וכמארז"ל³¹ ע"פ³² יערוף כמטר לקחי, שברו הבריות את ערפן מיד הגשמים יורדין כו'. אבל הטל אינו תלוי בעננים כלל, כי גם כאשר לא יהי' קיטור הארץ לעננים, מ"מ יהי' הטל על הארץ כו', ובא מלמע', וכמ"ש³³ מטל השמים, וכת"י²¹ וברדת הטל כו' (ויש טל הארץ וטל השמים, וכמ"ש במ"א³⁴). ולכן הטל לא מיעצר³⁵, וכמו שמצינו גבי אלי' שאמר³⁶ אם יהי' טל ומטר כ"א ע"פ דברי, ופעל על המטר, ולא על הטל, והיינו מפני שמטר הוא שבא ע"י אתעדל"ת, ולכן, כשלא הי' אפשר

(26) = רצונו של מקום.

(27) = ממים עליונים.

(28) בראשית ב, ו.

(29) פז, א. וראה אוה"ת בראשית ח"ג תקית, סע"א ואילך.

(30) ושם: ואד יעלה מן הארץ, עלה שבר מלמטן מיד

הגשמים יורדין, א"ר ברכיה כתיב (האזינו לב, ב) יערוף כמטר

לקחי, כפו עורפן לתשובה מיד הגשמים יורדין.

(31) ב"ר פי"ג, יד.

(32) האזינו לב, ב.

(33) תולדות כז, כח; לט.

(34) ראה מכילתא בשלח טז, ד. תנחומא בשלח כ. מאמרי

אדמו"ר האמצעי בשלח ע' קצו ואילך.

(35) תענית ג, סע"א ואילך.

(36) מלכ"ס"א יז, א (בשינוי).

(17) חוקת כא, ה.

(18) תהלים עח, כה.

(19) יומא עה, ב. פרש"י חוקת שם.

(20) ראה רד"ק, מצו"ד ומצו"צ עה"פ. ספר החקירה להצ"צ

צד, א.

(21) בהעלותך יא, ט.

(22) בבבא לקמן – ראה סה"מ תרל"ג שבהערה 1 (ע'

תקנא).

(23) ראה לקו"ת האזינו עא, ג. עג, א ואילך. עד, ב. עה, ד.

ועוד.

(24) ישע"י נה, י.

(25) ובפדר"א: כ"ה בכ"מ בשם הפרקי דר"א (ראה מקדש

מלך לזח"א ו, רע"א. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנ. וש"נ). וראה

פרקי דר"א ספ"ה. בבא בתרא כה, ב. המשך מים רבים תרל"ז

ר"פ קכח.

דרא³⁷, שלא הי' העלאת מ"ן, נעצר המטר, אבל טל אינו תלוי באתעדל"ת כלל (וזהו שהטל יורד בלילה דוקא³⁸, זמן השינה, שלא יש העלאת מ"ן כו'), וע"כ לא מיעצר כו'.

ושרש הענין הוא, דהנה³⁹, שרש הגשם הוא מבחי' ז"ת⁴⁰ דעתיק, והו"ע אור שבעת הימים, וכמ"ש רש"י בפסחים דס"ח ע"א⁴¹ ע"פ⁴² והי' אור הלבנה כו' יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, שבעתים הן (זפ"ז⁴³) ארבעים ותשע, וכתי' כאור שבעת הימים, מ"ט⁴⁴ כאור שבעת הימים דעכשיו, נמצא עודף על אור של עכשיו שלשה מאות וארבעים ושלשה⁴⁵, והוא כמנין גשם כו'. והיינו כמארז"ל תענית ד"ז ע"ב אין אור אלא מטר, שנא'⁴⁶ יפץ ענן אורו כו', כל אורה האמורה באליהו בן ברכאל⁴⁷ בירידת גשמים הכתוב מדבר כו'⁴⁸. והוא בחי' אור שבעת הימים, שהן ז"ת דעתיק כו'⁴⁹. וידוע דז"ת דעתיק הוא שמתלבשים בא"א⁴⁹, וע"כ ההמשכה משם הוא ע"י העלאת מ"ן דוקא כו', דכל מה שבא בבחי' התלבשות, מגיע שם העלאת מ"ן, וכמו בהתלבשות הפרצופים זב"ז, דז"ת דעתיק מתלבשים באריך, ואריך באו"א, ואו"א בזו"ן, הנה הפרצוף התחתון מעורר את הפרצוף העליון כו', וע"כ, גם ההמשכה הוא ע"י העלאת מ"ן דוקא, דמאחר שהן בבחי' התלבשות, ה"ז כמו אור וכלי, שצ"ל כלי אל האור, ואז מאיר האור כו', וההעלאת מ"ן זהו שנעשה בבחי' כלי הראוי כו', וכמו שנת"ל⁵⁰ בענין הרצוא, שהוא הביטול, שנעשה כלי הראוי כו', וע"כ דוקא ע"י העלאת מ"ן הוא המשכות האור כו'. אבל הטל הוא מבחי' ג"ר⁵¹ דעתיק, והוא טלא דנטיף מעתיקא⁵², מעצמו' בחי' עתיק, שאינו בא בבחי' התלבשות כלל כו', וכמא'⁵³ רישא לא אתתקן, דבחי' ג"ר דעתיק אינם באים בהתלבשות כו', וע"כ ההמשכה משם היא שלא ע"י העלאת מ"ן כו'. ועז"נ⁵⁴ הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, בחי' עינא פקוחא דלא נאים כו'⁵⁵, והיינו שאין ע"ז שום העלם והסתר, דלית גבינין דמכסיין כו'⁵⁶, ונמשך בבחי' אתעדל"ע מצ"ע, שלא ע"י העלאת מ"ן כו'.

והנה, המן הוא מבחי' טלא דעתיקא, וכדאי' באד"ר דקכ"ח ע"ב, וז"ש⁵⁷ ויקראו שמו מן כי לא ידעו מה הוא, ואי⁵⁸ בס' ש"א⁵⁹ להר"י גיקטלייא ז"ל סוף שער ה' אבל הכתר

37) ע"פ יבמות לט, ב ובפרש"י.
 38) בהעלותך שם. רש"י חולין ט, ב (ד"ה או שירד).
 39) בהבא לקמן – ראה סה"מ תרל"ג שבהערה 1 (ע' תקנו).
 40) = ז' תחתונות.
 41) ד"ה יהי'.
 42) ישע"י ל, כו.
 43) = ז' פעמים ז'.
 44) = ארבעים ותשע.
 45) עכ"ל רש"י (בשינויים קלים).
 46) איוב לו, יא. וראה אוה"ת חנוכה שח, א.
 47) ראה מתנות כהונה ומהרז"ו לבר' כאן.
 48) ב"ר פכ"ו, ז. וברש"י שם: כל אור שנאמר באליהו – כגון יפיץ ענן אורו כו". וראה ב"ר הוצאת תיאודור אלבק (ירושלים, תשכ"ה) ובחילופי נוסחאות שם.
 49) ראה סידור עם דא"ח תכו, א ואילך. וראה ספר הערכים חב"ד ערך אור שבעת הימים (ח"ג ע' תפג ואילך).
 50) ראה זהר ח"ב סא, ב. סב, ב. פג, א. פח, א. ח"ג (אד"ז).
 51) רפה, א.
 52) ראה זהר ח"ב רפח, א (אד"ז). עץ חיים שער יג (שער אריך אנפיו) פ"א"ב.
 53) תהלים קכא, ד.
 54) ראה זהר ח"ב קעו, ב (ספרא דצניעותא פרק א). ח"ג קכט, סע"ב ואילך (אדרא רבא).
 55) ראה זהר ח"ג קכט, ב (אדרא רבא). רפט, א (אדרא זוטא).
 56) בשלח טז, טו (ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא"). שם, לא (ויקראו בית ישראל את שמו מן").
 57) בהבא לקמן – ראה אוה"ת בשלח שבהערה 1 (ע' תרה. ע' תרטו. וראה שם ע' תקפח).
 58) = בספר שערי אורה.

עליון כו' אין קורין אותו בל' אתה, אלא בל' הוא כו', וסימן כו' מן הוא כו', כי המן מכתר עליון ירד כו', כי לא ידעו מה הוא, אין לך בעולם שיודע מדת⁶⁰ הכתר כו'.⁶¹ ובעה"מ שט"ז פ"א⁶² פי' ענין כי לא ידעו, לפי ששרשו מת"ת דלא אתייעדא כו'. וידוע דבת"ת דעתיק מתלבש דעת דעתיק⁶³, אשר רדל"א אחזי נהורא בהאי אוירא כו'.⁶⁴ וזהו לא ידעו, בחי' לא ידע ולא אתייעדא כו'.⁶⁵ וזהו שהמן הוא למע' מהבירורים, להיות שזהו המשכה מבחי' ג"ר דעתיק ובחי' רדל"א שלמעלה מהעלאת מ"ן כו', שהרי ענין הבירורים הו"ע העלאת מ"ן, דו"ע העלאת מ"ן שנעשה כלי הראוי, כנ"ל, והיינו ע"י הבירור והזיכוך כו', וזהו שייך בבחי' ז"ת דעתיק כו', ונת"ל (ד"ה במד"ס⁶⁶) שיש שרש להשבירה גם בע"ס הגנוזות, שהן ע"ס דעתיק, אבל כ"ז הוא בז"ת דעתיק (שהרי השבירה הי' בז"ת כו'.⁶⁷), ולכן ההמשכה משם הוא ע"י העלאת מ"ן דבירורים כו', משא"כ בחי' ג"ר דעתיק הן למע' מענין השבירה, ואינו שייך שם העלאת מ"ן דבירורים, כ"א הוא בבחי' המשכה מלמע' מצ"ע כו'. וז"ש⁶⁸ והמן כזרע גד לבן כו', דלובן זה מורה על היותו ברור בתכלית מן הפסולת בעצם הויתו, והיינו מפני ששרשו מבחי' לובן העליון שלמע' משרש השבירה כו'.

אמנם צ"ל, הלא נת"ל (ד"ה ויקח קרח⁶⁹) דשרש הבירורים הוא מבחי' העונג, דברצון הכל שוין, והעונג הוא בדבר המוכשר דוקא, ולכן הבירור וההבדלה מה הוא מוכשר הוא ע"י העונג כו'. וצריכים לו' שזהו דוקא מבחי' עונג העצמי שלמע' משרש השבירה כו', שהרי במקום שיש שרש השבירה, איך יוכל להיות משם התיקון (אם לא שיתברר בעצמו תחלה, וכמשנ"ת שם⁷⁰ בבחי' ח"ס כו', ואאל"ל שמשם שרש השבירה⁷¹, מאחר שצריך להתברר בעצמו כו'), אלא שרש התיקון והבירור הוא דוקא ממדרי' שלמע' מהשבירה כו', והיינו מבחי' ג"ר דעתיק כו'. ואיך המן דשרשו מבחי' ג"ר דעתיק, למע' מהבירורים כו', שהרי מה שבא לברר, אין זה למעלה מבירורים, ואין זה בבחי' המשכה מלמעלמ"ט, דזהו דוקא כאשר אינו שייך לבירורים כלל, אבל מה ששייך לבירורים, אין זה בבחי' המשכה מלמעלמ"ט מצ"ע, שהרי המשכה והגילוי הוא ע"י הבירורים כו'. וכמו בתורה הבאה לברר בירורים, הגם שהיא בבחי' המשכה מלמעלמ"ט, היינו שהבירור הוא בדרך מלמעלמ"ט, אבל אין זה עדיין המשכה מלמעלמ"ט שלא ע"י הבירורים כו'. ואפי' פנימיות התורה, שנת"ל (ד"ה פנחס⁷²) שהבירורים נעשים ממילא שלא ע"י התעסקות כלל,

(66) תרע"ה (ח"ד ע' אישמב ואילך).

(67) ראה עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ב.ג. פ"ו. שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. תו"א מגילת אסתר קיה, סע"ג. לקו"ת פ' ראה לא, ב. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי סו, ג ואילך.

(68) בהעלותך יא, ז («והמן כזרע גד הוא»). בשלח טז, לא («והוא כזרע גד לבן»).

(69) תרע"ה (ע' א'תכד).

(70) ע' א'תכג.

(71) השבירה: אוצ"ל: התיקון.

(72) ע' א'תנד.

(60) תד"ת: כ"ה גם באוה"ת שם. בשערי אורה: מהות.

(61) עכ"ל השערי אורה.

(62) = ובעמק המלך שער טז פרק יא (קכט, סע"א ואילך) – בהוצאת אמשטרדם, ת"ח).

(63) ראה עץ חיים שער יג (שער אריך אנפיו) פ"ו. מאורי אור אות ק סע"ף כט. וראה לקו"ת אמור לט, ד. סה"מ תרנ"א ע' קעא. תרנ"ט ע' קצג.

(64) עץ חיים שם פ"ד. וראה לקו"ת שלח מט, ד. סה"מ עת"ר ע' קסט.

(65) ראה זח"ג (אדרא זוטא) רפת, ריש ע"ב. שער מאמרי רשב"י לזח"ב (ספרא דצניעותא) קעו, ב (ריש פרק א). וראה פירוש המלות פצ"ו (סא, ב ואילך). סה"מ עת"ר ס"ע ט.

גם זה אינו למעלה מהבירורים כו'. וא"כ, המן שהוא מבחי' התענוג, שמשם הוא שרש הבירורים, איך הוא למעלה מהבירורים כו'. אך הענין הוא, שהרי נת' שם⁷³ שזהו דוקא מבחי' גבו' דעתיק שמלוּבש במו"ס, דהעונג בעצם הוא למע' מהבירור, רק כשבא העונג בבחי' ח"ס, ה"ה מברר ומגביל את הרצון כו'. וא"כ, המן שהוא מעצם העונג, בחי' ג"ר דעתיק, ה"ה למע' מהבירורים כו'.

אך עדיין צ"ל, שהרי⁷⁴ המן הוא מבחי' טלא דבדולחא⁷⁵, וכמ"ש⁷⁶ ועינו כעין הבדולח, והיינו בחי' טלא דבדולחא וכמ"ש באד"ר דקכ"ח ב', וידוע דטלא דבדולחא הוא בחי' גבו' דעתיק שמלוּבש בח"ס, וזהו כמו אבן הבדולח⁷⁷, שמראהו כולו לבן וכעין גוון סומק אתחזי ב' כו'⁷⁸, והיינו⁷⁹ בחי' החכ', שהיא בחי' החסדים, דחח"ן⁸⁰ מימין⁸¹, הרי עיקר קו הימין הוא בחי' החכ' כו'. וכמו בגשמי', השוטה הוא מלא דינים וגבו' כו', וזהו מפני מיעוט האור והחיות שבו כו', אבל החכם הוא מלא חסדים, מפני ריבוי האור והחיות שבו כו' (ובמ"א⁸² שזהו מפני קטנות וגדלות הכלי, דכלי קטנה אינה מקבלת הפכים, משא"כ בגדלות הכלי כו'. והיינו הך, דבכלי קטנה, האור במיעוט, היינו בכללות לבד, ובגדלות הכלי הוא התרחבות האור, שזהו ריבוי החיות כו'. אך לכד זאת, כאן הכוונה, דהשוטה הוא איש הגבורה בעצם, והחכם הוא איש הרחמים והחסדים בעצם, וזהו מצד האור דוקא, לא רק מצד התרחבות הכלי, שזהו רק מצד ההתכללות דח"ן ג ע"י הטעם והשכל, שא"ז טוב בעצם, רק מצד חיוב השכל כו', אבל הטוב בעצם זהו מצד ריבוי האור והחיות בעצם גבי החכם, ע"כ הוא מלא רחמים וחסדים כו', וכמו באור פני מלך חיים⁸³, דלהיותו בחי' אור עצמי, ה"ה בבחי' חיים כו', וכמו⁸⁴ החכם שהוא בבחי' חסדים בעצם, זהו מצד האור דוקא, שמפני ריבוי האור הוא מלא חסדים כו'. וכמו"כ הוא למע', דבחי' ח"ס היא מלאה חסדים, שהיא מקו הימין חח"ן כו', כי החכ' תחי'⁸⁵, בבחי' ריבוי האור והחיות, וע"כ היא כולה חסדים כו'. ומ"מ, גוון סומק איתחזי ב', שזהו בחי' גבו' דעתיק המלוּבש בח"ס, והיינו שיש בה ג"כ מבחי' הגבו', והוא הדין והמשפט שבבחי' החכ', לענוש ולרחק למי שחייב ע"פ משפט החכ' כו', וזהו מבחי' גבו' דעתיק כו' (וע"פ משנת"ל ד"ה דרשו הוי' בהמצאו⁸⁶) דחכ' הוא בחי' עונג בעצם מהותה, י"ל שזהו בחי' חו"ג שבעונג כו'. דהנה מבו' במ"א⁸⁷, ונז' ג"כ לעיל⁸⁸, ההפרש בין חסד לטוב, דחסד הוא להשפיע למי שראוי, שהרי החסד להיותה מדה ה"ה מוגבלת, דכמו שהגבו'⁸⁹ כמו"כ החסד ג"כ מוגבל, וע"כ

א'עב

בד קודש פ"ב (אגרות קודש אדמו"ר האמצעי ע' רמה ואילך).

(82) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' רסו ואילך.

(83) משלי טז, טו. וראה לקו"ת מסעי צג, ב.

(84) וכמו: אוצ"ל: וכמו"כ.

(85) קהלת ז, יב.

(86) תרע"ד (ח"ב ע' תקסד ואילך).

(87) ראה סה"מ עת"ר ע' קלו ואילך. ע' קמז ואילך. אעת"ר ע' קצ.

(88) פרי"מ. פרע"ג. פנש"ד (ח"ג ס"ע תרסו. ע' תשסב. ע' תתקפב).

(89) שהגבו': אוצ"ל: שהגבו' מוגבלת.

(73) ע' א'תכג ואילך.

(74) ראה אוה"ת בשלח שבהערה 1 (ע' תרגל).

(75) ראה זח"ג מט, א.

(76) בהעלותך יא, ז.

(77) ראה פרש"י בהעלותך שם.

(78) ראה אד"ר בזה"ג קלה, ב.

(79) בהבא לקמן - ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג

שבהערה 1. וראה הנחה אחרת בניאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי קלט, ד ואילך.

(80) = דחכמה חסד נצח.

(81) ראה זח"ג (רע"מ) קנג, ב. פרדס שער ו (שער סדר

עמידתן) פ"א. עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

הוא להשפיע להראוי⁹⁰, ורק ההפרש בין חסד לגבו, דבמדת החסד הכל נראים לראויים, דע"פ הגבו' הכל אינם ראויים, וכמ"ש⁹¹ הן שמים לא זכו כו', ובחסד הוא להיפך, שהכל ראויים כו'. אמנם מדת הטוב היא בל"ג, דענין מדת הטוב הוא, שרואה שאינו ראוי, ומ"מ משפיע לו מצד היותו טוב בעצם כו'. ולהיות שידוע שאינו ראוי, יש תיקון בההשפעה כו'. והיינו, דמבחי' החסד, הלא אלמלא דינא משתכח כו'⁹², והיינו מפני שרואה אותו לראוי כו', משא"כ במדת הטוב, שרואה שאינו ראוי, ורק מצד מדת הטוב משפיע לו, אדרבה, עי"ז הוא מתתקן כו'. ועצם ההשפעה היא בס' והדרגה, עם היותה בלתי מוגבלת בעצם כו'. וי"ל שזהו ההפרש⁹³ בין בחי' רב חסד⁹⁴ דאריך, ובחי' חסד דקשוט⁹⁵, בחי' חסד דעתיק, שהוא בחי' טוב כו', והיינו דבחי' עתיק הוא שמשם נמשך תמיד ההשפעה, דלית שמאלא בהאי עתיקא⁹⁶, וגם לשאינו ראוי, רק שנראה שאינו ראוי, ומ"מ נמשך ההשפעה, ועי"ז הוא התיקון כו'. וכמו שבא בחכ', זהו בחי' החו"ג שבחכ' כו', שהרי יש כאן ב' ענינים, שרואים שאינו ראוי, ומ"מ נמשך לו ההשפעה כו', ע"כ נעשה מזה בחי' חו"ג בחכ' כו'. וזהו מה שהחייט⁹⁷ המציא שהחכ' יש בה קצת דין, י"ל שזהו מפני שהחכ' היא בחי' עונג בעצם מהותה, הנה מבחי' גבו' שבעתיק נעשה בחי' גבו' בחכ' כו'. ולכן הגבורות דאבא המה חסדים, כמ"ש במ"א⁹⁸, לפי שזהו מבחי' דלית שמאלא כו', וידוע דמשפטי התו' הן בחי' חסד, והיינו לצורך התיקון כו', וכמ"ש בד"ה החלצו בלק"ת⁹⁹. ונמצא דטלא דבדולחא הוא בחי' גבו' דעתיק, שמשם שרש הביירוים, כמשנת"ל (ד"ה ייקח קרח¹⁰⁰). וא"כ צ"ל איך המן הוא למע' מהביירוים כו'.

וי"ל דהנה נת¹⁰¹ דהביורו צ"ל דוקא ממדרי' שאין שם שרש לענין השבירה כו', והיינו בחי' ג"ר דעתיק כו', רק להיות דעצמיות עתיק ה"ז למעלה מענין הביירוים כו', ע"כ זהו מבחי' גבו' דעתיק (שזהו ג"כ עצמי' עתיק) כמו שמלובש בח"ס כו'. ולפ"ז י"ל ג"כ דהביורו הוא מבחי' ח"ס, ובחי' גבו' דעתיק הוא למעלה מהביירוים, רק שהביירוים הם בכח בחי' גבו' דעתיק (דח"ס עצמה אין בכחה לברר, מפני שיש שם שרש אל השבירה, וע"כ הביורו הוא בכח בחי' גבו' דעתיק כו'), אבל המברר הוא בחי' ח"ס (ועמ"ש במב"ש ש"ג ח"ב פ"י¹⁰²), והוא בחי' הטעם אל הרצון, שמגביל את הרצון כו', כמשנת"ל שם⁷³, אבל בחי' גבו' דעתיק למעלה מבחי' הביירוים כו'. וא"כ י"ל, דהביירוים עיקרם מבחי' ח"ס, והמן עיקרו מבחי' גבו' דעתיק שבח"ס כו'. והגם שנק' מזונא דחוכמתא¹⁰³, היינו

פ"ד (נא, ב ואילך – בדפוס מנטובה, שי"ח). הובא בתו"א בראשית ה', ד. תורת חיים בראשית לא, סע"ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' שז. וש"נ. וראה סידור עם דא"ח סו, ב. פירוש המלות פצ"ט ואילך (סג, ג ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' שיג. ביאורי הזהר להצי"צ ח"ב ע' תשיח ואילך.
98 ראה עץ חיים שער הכללים פ"י. לקו"ת ויקרא ד, א.
מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ס"ע קבה ואילך. ובכ"מ.
99 מטות פו, ב.
100 ע' א'תכג.
101 ריש ע' א'תסה.
102 = במבוא שערים שער ג חלק ב פרק ו.
103 זח"ב סא, ב ואילך.

90 ראה גם אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' עד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 8 ואילך.
91 איוב טו, טו (בשנינו).
92 ראה זח"ג קעת, ב.
93 ראה לקו"ת בהעלותך ל, ד. סה"מ תרל"ח ס"ע מו ואילך.
94 תשא לד, ו.
95 אדר"ר זח"ג קלג, ב. וראה לקו"ת נשא כה, ג. שלח נא, א.
96 זח"ג קכט, א. ועד"ז שם רפט, א. וראה תו"א יתרו עב, ג.
97 פירוש החייט (מנחת יהודה) לספר מערכת האלקות

א'עג שהוא בחי' מזון אל מקור החכ', בחי' ח"ס, והיינו לא שהמשכנתו מבחי' ח"ס, כ"א להיותו בחי' גבורה דעתיק, ה"ה בבחי' מזון וחיות לח"ס כו'.

ועוד י"ל, דמה שהבירורים הם מח"ס, היינו שרש הבירורים, לא שבחי' ח"ס באה לברר, כ"א שמשם שרש הבירורים, אבל הבירורים בפועל הן מבחי' חכ' דאצי' כו'. דהנה א' בזהר תזריע דמ"ט ע"א¹⁰⁴ ע"פ¹⁰⁵ הזה עליהם מי חטאת, שזהו בחי' שירא טלא דבדולחא, ופי' שירא טלא כו' זהו בחי' שערות הנמשכים מח"ס, והן המזלות דונוצר ונקה כו'¹⁰⁶, כמ"ש בלק"ת ד"ה האזינו הא' בסופו¹⁰⁷, ומשם נמשך לטהר הטמא מת, שא"ז בדרך בירור כו', דענין הבירורים הוא שהניצוץ דקדושה מתברר ומתעלה כו', אבל זה שהטמא עצמו יתהפך לטהור, א"ז בדרך בירור כו', והוא מבחי' מזלות דונוצר ונקה, מקור חו"ב כו'¹⁰⁸. ובחי' טלא דבדולחא עצמו, זהו בחי' טל תחי' שיהי' לעתיד שיחי' את המתים¹⁰⁹, וה"ז למע' הרבה מבחי' שירא טלא, שרק מטהר את הטמא מת, ובחי' טלא דבדולחא הוא שמחי' את המת עצמו כו'. ולפי"ז צ"ל, דבחי' הבירורים זהו מבחי' המזלות דונוצר ונקה כמו שנמשכים בחכ', ובחי' המזלות עצמן הן למע' מהבירור, והן המטהרים את הטמא מת כו', ובחי' טלא דבדולחא הוא בחי' טל תחי' כו'. וזהו שא' שם בזהר, דלעתיד כתי'¹¹⁰ וזוקתי עליכם מים טהורים, שזה בחי' טלא דבדולחא עצמה שלמע' מהבירורים, והוא בחי' טל תחי' הנ"ל. וע"פ הנ"ל יובן מ"ש בסדור ד"ה ת"ר מנין לבהמ"ז מן התו'¹¹¹ דח"ס היא למע' מבחי' הבירורים כו', והיינו כנ"ל, שזהו בחי' טל תחי', שא"ז בבחי' בירור כלל, והבירורים זהו מבחי' חכ' דאצי' דוקא כו', כמש"ש. וגם הבירורים דחכ' הם בדרך מלמעלמ"ט, דענין הבירור דמלמטלמ"ע הוא מבחי' בינה, שזהו בחי' ס' השתל', כנודע, והבירור דחכ' הוא בבחי' מלמעלמ"ט. וזהו דשרש הבירורים הוא מהמזלות דונוצר ונקה כמו שנמשכים בחו"ב, הנה מהמזל ונוצר שבחכ' הוא בדרך ממילא, ומזל ונקה שבבינה הבירור בדרך התלבשות כו'¹¹². ומ"מ, החכ' באה לברר, אבל ח"ס אינה באה כלל לברר, רק שמשם הוא שרש הבירורים כו'. וא"כ, בחי' המן שזהו מבחי' טלא דבדולחא עצמה, ה"ז למע' מבחי' הבירורים כו'.

ומעתה צ"ל מה שלא ירד המן בשבת¹¹³, והרי נודע דשבת הוא בחי' עונג¹¹⁴. וכידוע ההפרש בין יו"ט לשבת¹¹⁵, דיו"ט הוא זמן שמחתינו¹¹⁶, והוא בחי' מוחין דאימא, שהו"ע אם הבנים שמחה כו'¹¹⁷, ושבת הוא בחי' מוחין דאבא, שזהו בחי' העונג

(113) סיום הענין – בד"ה אלה הדברים (לקמן ע' א'תפב).

(114) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב. סתקכ"ט. סידור עם

דא"ח עד, ג. שטז, א. שפג, ד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 130 ובהערות לשם. לקו"ש ח"ד ע' 1090 הערה 31. ח"ג ע' 25

הערה 13. חל"ג ע' 62 ואילך.

(115) ראה פרי עץ חיים שער מקראי קודש פ"א. לקו"ת צו יא, ד ואילך. דרושים לר"ה נו, סע"א. מאמרי אדמו"ר האמצעי ראש השנה ע' א'מד. סידור עם דא"ח תלו, ד ואילך. אוה"ת דרושים לפסח ע' תשלב ואילך.

(116) ע"פ נוסח העמידה והקידוש דיו"ט.

(117) תהלים קיג, ט. וראה לקו"ת דרושים לסוכות עט, ד.

שמע"צ פת, ד.

(104) ראה המצויין בהערה 55.

(105) בהעלותך ת, ז.

(106) תשא לד, ז (ושם: נוצר). וראה עץ חיים שער הכללים פ"ה.

(107) האזינו עג, ג.

(108) ראה לקו"ת חוקת נט, סע"ד. לעיל ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה תרע"ד (ח"ג ס"ע תשמא ואילך).

(109) ראה שבת פח, ב.

(110) יחזקאל לו, כה.

(111) קסו, סע"ג.

(112) ראה גם אמרי בינה שער הק"ש פנ"ז ואילך (פה, סע"ב

ואילך).

שלמע' משמחה כו' (וכמ"ש במ"א¹¹⁸ הפרש, דשמחה זהו בחי' התפשטות והתגלות לבד כו', וכידוע דהשמחה הוא מצד הגילוי דוקא, שהוא בחי' התפשטות הנפש כו'. וזהו שהשמחה היא בהשגה דוקא, שהוא התרחבות השכל, לא העצמי כו', משא"כ בעצם השכל, וכמו בהמצאת שכל חדש, אינו שייך שמחה, כ"א עונג דוקא, שהעונג הוא בחי' עצמי, לא רק בחי' ההתפשטות וההתגלות כו'). והגם¹¹⁹ דהתגלות עתיק הוא בבינה כו'¹²⁰, וזהו בחי' ההתגלות לבד, שהוא בחי' התפשטות הארת העונג (וג"ז הוא למע' משמחה, דהעונג בההשגה זהו דוקא בפנימי' ההשגה, היינו בעומק ההשגה ובנושא המושג כו', והשמחה היא בחיצוני' ההשגה, היינו ההשגה עצמה, דכאשר משיג איזה ענין ה"ה שמח בזה כו'. ולכן התרחבות ההשגה הוא דוקא מן העונג שבהשגה, שע"י העונג שיש לו בההשגה (דער געשמאק אין דעם) ע"ז הוא ההתרחבות, ובהתרחבות עצמה הו"ע השמחה לבד, אבל סבת ההתרחבות הוא דוקא מן העונג שבההשגה כו', והוא כידוע¹²¹ שההתרחבות היא מן הפנימי' דוקא, ע"כ היא דוקא ע"י העונג, שהיא בפנימי' ובנושא המושג כו'. וכן כשיש לו עונג בעצם ענין ההשגה (ער האָט אַ גישמאָק אין השגה) גם טרם שמשיג כו', שזהו ג"כ בפנימי' ועצמו' ענין ההשגה כו', מזה יהי' ההשגה וההתרחבות כו'. ומ"מ, כ"ז הוא רק התפשטות הארת העונג כו', רק שההתפשטות בעונג היא ג"כ העצם כו'), אבל עיקר התענוג הוא בחי' החכ', והיינו בחי' עצם התענוג, לא רק ההתפשטות כו'. וידוע דמוחין דאבא הוא למע' מהשתל¹²², והיינו דבחי' מוחין דאבא זהו בחי' פנימי' אבא שלמע' מבחי' מקור לבינה כו', והעונג בזה הוא בחי' עונג עצמי כו', כי גם בחכמה כמו שהיא ראשית הגילוי, וכמו הברקת השכל עד"מ, העונג שבזה הוא רק הארת העונג כו', וכמשנתל¹²³ (רק שבבינה הוא רק התפשטות ההארה, ובחכ' עצמו' ההארה כו', כנ"ל), אבל בפנימי' החכ' נמשך מבחי' עצמות העונג כו', וכמו פנימי' אבא הוא פנימי' עתיק כו'¹²⁴, וכמו בחי' גבו' דעתיק שמלוּבש בח"ס, שזהו בחי' עצמות העונג כו'. וא"כ, בחי' שבת ומן הם ענין א', הכל בבחי' פנימי' ועצמות העונג כו'. ולפ"ז צ"ל מפני מה לא ירד המן בשבת, מאחר שהן במדרי' א', הלא הי' צ"ל עיקר המשכת המן בשבת דוקא.

אך צ"ל¹²⁵ תחלה ענין ששת ימי המעשה. דהנה, ששת ימי המעשה הן ו"ק¹²⁶ דיצי¹²⁷ המתחדשים מהארת ו"ק דאצי' הנק' ששת ימי בראשית כו', דהו"ק דאצי' נק' ימי בראשית (וכמשי"ת¹²⁸), והו"ק דיצי' נק' ימי המעשה, וכמארז"ל¹²⁹ נער הייתי גם זקנתי¹³⁰

קארעץ, תקמ"ג) בהגהת מהר"ן בשם האריז"ל. רמ"ז לזח"ג רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. ושי"נ. סה"מ הי"ש"ת ע' 49 ואילך. וש"נ.

125) בהבא לקמן – ראה אוה"ת בשלח שבעה ע"ז 1 (ע' תרלד ואילך).

126) = ו' קצוות.

127) ראה זח"ג צד, ב ובגהות מהרח"ו שם. וראה אוה"ת שמיני ע' נ. סה"מ תרל"ט ח"א ע' כב.

128) ראה לקמן ע' וא"פ.

129) יבמות טז, ב.

130) תהלים לז, כה.

118) ראה סידור עם דא"ח שטז, א. לעיל פקצ"ב (ח"ב ס"ע תקלח ואילך). פרכ"ח (ח"ג ס"ע תרלו ואילך). סה"מ תרנ"ז ע' קעג ואילך. תרס"ח ע' קסב. תש"ט ע' 131 ואילך.

119) ראה גם ביאורי הזהר להצ"ח ח"א ע' שסד ואילך. המשך תרס"ז ע' לט.

120) ראה זח"ג קעה, ב. תו"א לך לך יא, סע"ב. לקו"ת דרושים לר"ה נו, א.

121) ראה המשך תרס"ז ע' קה. סה"מ אעת"ר ע' רנא. ועוד.

122) ראה לקו"ת צו ואוה"ת שם.

123) תרע"ה (ע' א'תכב).

124) ראה אוצרות חיים (שער עתיק פ"ד לח, ב – בהוצאת

שרו ש"ע¹³¹ אמרו, וידוע דשרו ש"ע הוא מט"ט¹³² דיצי"י¹³³. והענין הוא, דהנה, אצי' באמת מובדל בערך מעולמות ביי"ע¹³⁴, דהרי אצי' הוא אלקו¹³⁵, שגם הכלים דאצי' הן אלקו' ממש, ומכ"ש האורות דאצילות¹³⁶, שהן הפרשת הארה מאוא"ס המאציל כו', וביי"ע הן נבראים ממש בבחי' יש כו', הרי אין ערוך ביניהם כלל כו'. וע"ה שיש באצי' שרש ומקור לביי"ע כו', א"ז בבחי' מקור ממש לביי"ע, רק שהאצי' הוא כמו ממוצע בין או"ס לביי"ע¹³⁷, שע"י התהוות האצי' יכול להיות התהוות ביי"ע כו', דהרי האוא"ס כמו שהוא למע' מאצי' אינו בערך להיות גם בחי' מקור למקור לביי"ע, מפני שהאור בעצם מהותו הוא למע' מגדר העולמות, להיותו בחי' גילוי העצם לבד, שהוא כמו העצם כו', והוא בחי' אור הכלול בהעצם (שג"ז מוסיף עילוי בהאור כו', וכידוע במשל¹³⁸ אור השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש, שהאור בעצם הוא בתוקף האור, וגם אינו עולה בש' אור וזיו מצד התכליתו בעצם מאור השמש כו', כמ"ש במ"א¹³⁹), ואצי' הוא שהאור הוא להאיר את העולמות (לא לגלות עצמותו כו'), והוא בבחי' הפרשת הארה, היינו בבחי' התגלות חוץ לעצמותו כו'¹⁴⁰, וע"כ הוא בערך להיות מקור למקור לעולמות ביי"ע. אבל מ"מ הוא מובדל בערך מביי"ע כו', שהרי כל ענין העולמות הוא בחי' מקום וזמן, שזהו בחי' מציאות העולמות וההגבלה שלהם כו', וכמשנת"ל¹⁴¹, ובאצי' לא יש בחי' מקום וזמן כלל¹⁴², רק בחי' מעומ"ט¹⁴³ שבאצי' ובחי' קדימה ואיחור שבהם ה"ז כדוגמת ענין המקום והזמן כו'¹⁴². וזהו שהוא בבחי' ממוצע, היינו בחי' ירידת האוא"ס שיוכל להיות מקור למקור לביי"ע כו'. ומה שנמשך מאצי' לביי"ע הוא רק הארה חיצוני, וכמו שבאה ע"י הפרסא שבין אצי' לביי"ע¹⁴⁴ שהוא בחי' אור של תולדה כו'¹⁴⁵, וזהו בחי' החיצוניות, ובפנימי' הוא בחי' אור הנשמה, שזהו בחי' הכלים דזו"ן דאצי' שנעשים נר"ן כו'¹⁴⁶, ובתוכם ג"כ מבחי' האור כו', וכבר נת"ל (ד"ה ויהי ביום השמיני¹⁴⁷) דהאור כמו שהוא בכלים בירידתן לביי"ע הן באו"א¹⁴⁸ מכמו שהן בהם באצי' כו'. ובמדר' ביי"ע, מה שהוא בבחי' מקור לעולם התחתון, הן ו"ק דיצי' כו', כי התחלת התגלות היש הוא בעולם היצי' כו', וכידוע¹⁴⁹ דברי' אינו בבחי' מציאות עדיין, רק בבחי' אפשרות המציאות, וע"כ אינו בבחי' מקור עדיין כו', רק

א'תע

- 131) = של עולם.
 132) תוד"ה פסוק זה – יבמות שם.
 133) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"א. פ"ד. עץ חיים שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ו. ביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי נו, ד ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קיג.
 134) ראה גם לעיל פקמ"ה (ח"ב ע' שפה).
 135) תניא פמ"ט (סט, א).
 136) ראה לעיל פ"י ואילך (ח"א ע' כא ואילך).
 137) ראה תו"א מגילת אסתר צג, סע"א ואילך. לעיל פ"ו (ח"א ע' יג ואילך). פק"ס (ח"ב ע' תלד ואילך).
 138) תניא פל"ג. שעהיוה"א פ"ג.
 139) ראה סה"מ תרנ"ו ע' שסא. תרנ"ח ע' ל. תרנ"ט ע' ס. תרס"ה ע' שצג ואילך. אעת"ר ע' יג. ע' טז. לעיל פרל"ב. פש"מ (ח"ג ע' תרמח. ע' התקמח).
 140) ראה המשך תרס"ו סע"ר חצו. סה"מ תרס"ח ע' קצה ואילך.
 141) פקס"ח (ח"ב ע' תסב ואילך). פש"ט (ח"ג ע' אי"ז). ד"ה צו תרע"ה (ח"ד ע' ארמו ואילך).
 142) ראה ביאורי הזוהר להצ"צ ח"א ע' רנו ואילך. לעיל פקס"ח (ח"ב ע' תסד).
 143) = מעלה ומטה.
 144) ראה עץ חיים שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א.
 145) ראה תו"א לך לך יב, ריש ע"ב. וירא יד, ריש ע"ג.
 146) ראה קונטרס אחרון לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב). וראה עץ חיים שער מד (שער השמות) פ"א. ובכ"מ.
 147) תרע"ה (ח"ד ע' ארפב ואילך).
 148) = באופן אחר.
 149) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' שיא ואילך. ועם הוספות כו' – אוה"ת בשלח ע' שצב ואילך. סה"מ תרס"ב ע' שנו ואילך (ועם הוספות כו' – סה"מ תרפ"ו ע' כח ואילך. תרפ"ח ע' קסו ואילך. תרצ"ט ע' 222 ואילך). הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' לת. סה"מ תרס"ה ע' רמח ואילך (ועם הוספות כו' – סה"מ תרצ"ב ע' צה ואילך). לעיל פקס"ה (ח"ב ע' תנד ואילך).

יצ"י שהוא התגלות היש, ה"ז בבחי' מקור כו'. דכמו שבאצ"י, הרי התחלת שרש ב"ע הוא מהו"ק דז"א, להיות שזהו בחי' התגלות כו', שהרי חו"ב דאצ"י קדמו למעלת ומדרי' העולמות כו', ורק בחי' ז"א הוא בבחי' שרש ומקור כו', כמו"כ בב"ע, מה שהוא בבחי' מקור להתהוות עולם התחתון, הן בחי' ו"ק דיצ"י, ובהן מתלבש הארה מבחי' ו"ק דז"א כו' (וההשפעה מו"ק דיצ"י הוא בא"י, ובחו"ל ההשפעה היא מו"ק דעשי' כו', וכמ"ש במ"א¹⁵⁰).

והנה¹²⁵ בשבת כתי'¹⁵¹ שבת להוי', דבחי' שבת הוא השביתה והעלי' למע', שהמדות עולין מהתלבשותן בו"ק דיצ"י ועשי', בעצמותן באצ"י, וגם למע' מאצ"י כו', וז"ש¹⁵² ויכולו השמים כו' ויכל אלקים כו', שהוא ל' כליון¹⁵³, דהיינו שהאור חוזר למקורו כו', וכמו אדם ששוכת ונח מהתפשטות שכלו ומדותיו שנתלבשו תחלה באיזה עשי', שחוזרים ומתעלין לבחי' עצמותן כו'¹⁵⁴, וכמו"כ למע', דבשבת הכל הוא בבחי' עלי' למע' דוקא בבחי' אצ"י שמובדל בערך מבי"ע כו', כנ"ל¹⁵⁵ (וזהו כללות המדרי' דשבת שהוא באצ"י, שזהו השביתה מירידה לבי"ע כו'), וגם שהעלי' היא למע' מאצ"י כו'. וע"כ לא ירד המן בשבת, כיון דבשבת אין בחי' ירידה והשתל' למטה, כ"א אדרבא, שהמדות עולים למע', ע"כ לא ירד המן בשבת כו'.

והגם¹⁵⁶ דכל שאר ההשפעות נשפעים גם בשבת, דהקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים כו'¹⁵⁷, הנה ידוע דעליות דשבת הן בבחי' הפנימיות דוקא, ע"ה דהשביתה דשבת היא בבחי' הדבור, שהרי בדבר ה' שמים נעשו¹⁵⁸, ובזה הוא השביתה כו', הרי בדבור יש ג"כ פנימי' וחיצוני'. וי"ל דחיצוני' הדבור זהו כמו שדבורו של הקב"ה חשיב מעשה¹⁵⁹, ועצם הדבור זהו בחי' הפנימי' כו'. ומבו' במ"א¹⁶⁰ ההפרש, דמעשה זהו כמו שהמל' מקבל מיסוד, ודבור הוא כמו שמקבלת מת"ת כו'. גם בחי' אותי' הדבור ובחי' האור שבהאותי', שהן בחי' אורות וכלים דמל', כמ"ש בס"י¹⁶¹ בפ"י הללו ה' בחיי כו'¹⁶², זהו בחי' פנימי' וחיצוני' שבמל'. ובאותי' גופא יש בחי' חומר וצורה, וכמ"ש בד"ה ויעש דוד שם באגה"ק¹⁶³, דצורת האותי' הן מקדמות השכל ורצון הנפש כו', וחומר האותי' זהו חיצוניותן כו', וי"ל שזהו בחי' פנימי' הכלים דמל' וחיצוני' הכלים כו'. ועליות דשבת הן בבחי' הפנימי', היינו בבחי' האור, וגם בבחי' הכלים, וכמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח¹⁶⁴, דעליות דשבת ויוהכ"פ הוא ג"כ בכלים, אבל הוא בבחי' פנימי' הכלים

157) ראה ב"ר פי"א, ה.

158) תהלים לג, ו.

159) ראה ב"ר פמ"ד, כב. פרש"י לך לך טו, יח.

160) ראה אוה"ת שלח הוספות ע' 99 (בהוצאת קה"ת, תשנ"ז). סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שלח ואילך. תרס"ח ע' צט. לעיל פקמ"ח (ח"ב ע' שצא).

161) סידור עם דא"ח צא, ג.

162) תהלים קמו, ב (ושם: אהללה).

163) קו, ב.

164) קנז, ב.

150) ראה ספר הגלגולים פט"ז. לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

151) יתרו כ, י. ואתחנן ה, יד.

152) בראשית ב, א"ב.

153) ראה ריקאנטי עה"פ. לקו"ת תזריע כ, ד. בהר מב, ג.

בלק עב, א. פינחס עט, ג. שה"ש לב, א.

154) ראה גם לקו"ת בהר מג, ד. ר"ה נו, א. שבת שובה סו,

ג. האוינו עב, ג.

155) ע' א'תע.

156) בהבא לקמן – ראה אוה"ת בשלח שבעה ע" 1 (ע'

תרלה ואילך).

כו' (וחיצוני' הדבור מקבל בשבת ממח' כו', ובלק"ת ד"ה שובה ישראל עד¹⁶⁵ נר' שזהו ג"כ בדרך עלי', דחיצוני' העולמות עולים ומקבלים מבחי' מח', כמו עדאת¹⁶⁶ כו', וגם גשמי' העולם הוא בשבת באופן אחר, והיינו שעולה ג"כ בבחי' עלי' הזאת, דחיצוני' הדבור עולה ומקבל ממח' כו' (ושם נר' שהעולם אינו מקבל בשבת מהדבור, כ"א ממח' כו'). וגם י"ל שזהו ע"ד המבו' במ"א¹⁶⁷ ההפרש בין רצו"ש דממכ"ע ורצו"ש דסוכ"ע, דבחי' ממכ"ע, להיות שזהו האור השייך אל הכלים, והוא בבחי' התלבשות בכלים, ע"כ גם בהרצוא אינו בבחי' יציאה לגמרי מהכלים, ויש לו אחיזה כו', אבל בחי' סוכ"ע, להיות שזהו למע' מבחי' הכלים, הנה הרצוא הוא בבחי' יציאה לגמרי כו'. ועד"ז י"ל כאן, דבחי' חיצוני' הכלים (ובכלל זה גם בחי' חיצוני' האור), מפני שענינם הוא להוות ולהחיות העולמות, הנה גם בהשבייתה והעלי' אינם בבחי' הבדלה לגמרי, ונמשך מזה חיות חיצוני' העולמות כו', רק שאינם בבחי' צמצום כמו שהן בבחי' ירידה והמשכה, וזהו ויכל אלקים, שכלו הצמצומים בשבת, ומאיר בזה בחי' אור עליון יותר, היינו בחי' המח' כו'. אבל פנימי' הכלים, שזהו עצמו' הכלים, שאין ענינם להוות כו' (דפרצוף פנימי דמל' הוא מקור נש"י כו'), ה"ז בבחי' שבייתה ועלי' לגמרי כו'. והתוס' אורות הן למע' דוקא כמו שהן בבחי' עלי' בשבת, וההמשכה למטה הוא בימות החול כו', וכמשי"ת). ולכן כל שארי ההשפעות שהן מבחי' החיצוני', נמשכים בשבת ג"כ כו', והמן, להיותו בבחי' פנימי', לא ירד למטה בשבת כו'.

א'עו

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש² וידבר משה אל ראשי המטות כו'. דהנה, ענין הנדרים שייך רק במקום ששייך בירורים, והיינו בנוגה שמעורב טו"ר, וכמו¹⁶⁸ כל הדברים הגשמי' שהן תחת ממשלת ק"ג, והן מעורבים טו"ר, כמו שנראה מפעולתם שבאים לידי רע, כמו במאכל הגשמי, כשהוא למלאות תאוות נפשו, הרי אמרו¹⁶⁹ מלי' כריסי' זינא בישא כו', וכת'¹⁷⁰ וישמן ויבעט כו', ואכילה מרובה נק' אכילה גסה כו', וכידוע¹⁷¹ שכל המדות רעות באות מריבוי אכילה כו' (וכמו בנן סורר ומורה כו'¹⁷²), ומובן מזה שהמאכל מעורב ברע כו', וכן כל הדברים הגשמי', כמו דירה נאה וכה"ג כו'. וכאשר האכילה היא לש"ש (וממילא אינה אכילה גסה), ה"ה מברר כו'. והנה, נדרים סייג לפרישות¹⁷³, והיינו בדברים המעורבים טו"ר, שצריך לפרוש א"ע מהם, וביותר כאשר רואה בנפשו שא"א לו לברר את הדבר, העצה היא שנודר הנאה מזה ונעשה עליו כדבר האסור, ועי"ז הוא פורש עצמו כו'. וידוע¹⁷⁴ שהנדרים הם בכינה, דכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך כו'¹⁷⁵, והיינו לפי שבינה היא מקור ההשתל¹⁷⁶, לכן שם הו"ע הנדרים כו'. אבל מוחין דאבא שלמע'

172) ראה תצא כא, כ. פרש"י שם, יח. משנה סנהדרין ע, א.

173) אבות פ"ג מ"ג.

174) ראה לקו"ת מטות פג, סע"ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ מב, סע"ב ואילך. אוה"ת מטות ע' אישכו. סד"ה וידבר גו' המטות תערי"ב (לעיל ח"א ע' פח).

175) זהר ח"ב צא, ב (ברע"מ). קטו, ב. ח"ג רנה, סע"א. ספרי מטות ל, ג.

176) ראה לקו"ת צו יא, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תלו ואילך. סידור עם דא"ח תלה, ג. וש"נ.

165) שבת שובה טו, ג.

166) = עלמא דאתכטיא.

167) ראה סה"מ תרל"א ח"א ע' רלו ואילך. לעיל פשע"ח (ח"ג ע' א'נא). סה"מ תרפ"ט ע' שסא ואילך. וש"נ.

168) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' רצז ואילך. אוה"ת מטות ע' שה ואילך. סד"ה וידבר גו' המטות תרע"ד (לעיל ח"ג ס"ע תשעב ואילך).

169) ברכות לב, א.

170) האזינו לב, טו (בדילוג).

171) ראה קונטרס העבודה פ"ב (ע' 14).

מהשתל¹⁷⁶, שם אינו שייך ענין הנדרים, להיות שזהו למעלה מבחי' הבירורים, וכמו המן כו', אדרבה, החכם מתיר את הנדר¹⁷⁷, דבכח' אתברירו¹⁷⁸, שהחכ' מברר בדרך מלמעלמ"ט כו'. וכאשר נתברר, ה"ז נעשה דבר המותר כו'. וי"ל, דענין שהחכם מתיר את הנדר ה"ז בדוגמא כמו מי חטאת שמטהרים את הטמא, כמו"כ הוא שהדבר האסור נעשה דבר מותר כו'. והיינו בחי' אוא"ס שבכח', והוא בחי' גבו' דעתיק כו', ע"כ ביכולתו להתיר כו'. וענין שלשה הדיוטות, י"ל ע"ד בשלשה אומר נברך¹⁷⁹, שהן בחי' חג"ת, כשמתכללים יחד, הרי הברכה לרבים נמשך מבחי' כח"ב¹⁸⁰ כו', וכמ"ש בסו"ב ד"ה ענין ברכת הזימון ובהביאור¹⁸¹, ועד"ז י"ל דג' הדיוטות הוא שממשיכים מבחי' הכתר, וע"כ ביכולתם להתיר את הנדר כו'. ודוקא אחרים יכולים להתיר, ולא הוא עצמו, שצריך לפרוש ע"י הנדר, רק אחרים מחלין לו⁴, והיינו, יחיד מומחה, שהוא בחי' חכ', שבה מאיר אוא"ס כו', או ג' הדיוטות שממשיכים מכתר, ה"ה מתירים את הנדר כו'. וזהו שייכות נדרים למועדות, דהרי מועדים לשמחה¹¹⁶ הן בחי' בינה, כנ"ל, וביו"ט שייך בירור, וכמא'¹⁸² פרש חגיכם ולא פרש שבתכם כו', וממילא שייך בזה ג"כ נדרים כו'. וענין התרת נדרים הוא כמארז"ל¹⁸³ עתידים מועדות להבטל לעתיד, לגבי הגילוי שיהי' לעתיד (בחי' טלא דבדולחא) כו'. וזהו ג"כ מה שנא' הפרשה לראשי המטות, כי כאן עיקר הכוונה הוא התרת הנדרים, כי נדרים א"צ להיות ע"פ התו' (וכמ"ש¹⁸⁴ וכי תחדל לנדור כו', וכמארז"ל¹⁸⁵ ע"פ זה), ופרשת נדרים בא ללמד העיקר בהתרת הנדר כו', ולכן נא' לראשי המטות, הן המוחין, ומשה הוא בחי' יסוד אבא¹⁸⁶, והיינו שהמשיך בהם מבחי' החכ' להיות ביכולתם להתיר כו'. ומ"ש² לבני ישראל, דרשו רז"ל⁸ ראשי המטות יחיד מומחה, ולבני ישראל ג' הדיוטות, והיינו בחי' המוחין והמדות, שע"י המשכת אוא"ס בהם נעשה התרת נדרים כו'. וזהו וידבר משה אל ראשי המטות כו', דענין הנדרים הוא שהן סייג לפרישות, והיינו במקום ששייך בירורים, אבל החכם מתיר כו', וזהו וידבר משה, שהמשיך מבחי' החכ' בראשי המטות ובני ישראל, שהן מוחין ומדות, ועי"ז הוא התרת הנדרים כו'.

א'עז

(177) ראה נדרים עז, ב ואילך.
 (178) ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו. שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ה. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א. תניא אגה"ק סכ"ו (קמד, ב). סכ"ח. סהמ"צ להצ"צ לא, ב. סו, ב. אוה"ת אמור ח"ג ע' תתסג. סה"מ תש"ח ע' 206. תש"ט ע' 55.
 (179) משנה ברכות מט, ב. וראה אוה"ת מטות ע' אירנה.
 (180) = כתר חכמה בינה.
 (181) קנו, ב ואילך. קס, ב ואילך.
 (182) ראה זח"ב פח, ב. תו"א ר"פ חיי שרה.
 (183) ראה מדרש משלי ט. וראה אוה"ת מטות ע' א'שלו.
 (184) תצא כג, כג.
 (185) נדרים עז, ב.
 (186) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך.

(177) ראה נדרים עז, ב ואילך.
 (178) ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו. שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ה. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א. תניא אגה"ק סכ"ו (קמד, ב). סכ"ח. סהמ"צ להצ"צ לא, ב. סו, ב. אוה"ת אמור ח"ג ע' תתסג. סה"מ תש"ח ע' 206. תש"ט ע' 55.
 (179) משנה ברכות מט, ב. וראה אוה"ת מטות ע' אירנה.
 (180) = כתר חכמה בינה.
 (181) קנו, ב ואילך. קס, ב ואילך.
 (182) ראה זח"ב פח, ב. תו"א ר"פ חיי שרה.
 (183) ראה מדרש משלי ט. וראה אוה"ת מטות ע' א'שלו.
 (184) תצא כג, כג.
 (185) נדרים עז, ב.
 (186) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך.

בס"ד. ש"פ דברים, העת"ר

אלה¹ הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל². וצ"ל מה"ע אלה הדברים, והלא בפ' ואתחנן³ כתי' וזאת התורה אשר שם משה כו', ומהו אומרו כאן אלה הדברים אשר דבר משה. גם צ"ל⁴ מה שחלוק משנה תורה מהד' ספרים שנאמרו בל' שלישי המדבר⁵, וכמו וידבר ה' אל משה⁶, הרי לא נא' וידבר ה' אלי, כמו ירמי'⁷ ויחזקאל⁸ דכתי' ויהי דבר ה' אלי, וגם לא נא' ודברתי אל משה, רק נא' וידבר ה' אל משה, שזהו כשלישי המדבר ומספר כו', ומשנה תורה נא' כמו מדבר בעד עצמו, ואתחנן אל ה'⁹, ואתפלל לה' כו'¹⁰, רק התחלת משנה תו' נא' ג"כ בל' שלישי המדבר, אלה הדברים אשר דבר משה כו'. גם צ"ל מה"ע משנה תו' שנכפלו כל הענינים שבתורה, והלא כבר נא' פעם א', ומה צריכים לכפול עוד. גם מהו שנק' משנה תורה, דכתי'¹¹ וכתב לו את משנה התורה הזאת, וביהושע¹² כתי' את משנה תורת משה, מהו השם משנה תורה. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת¹³ ל¹³ הטעם שהמן לא ירד בשבת, דכל ההשפעות נמשכים בשבת ג"כ, רק המן לא ירד בשבת, מפני שהוא מבחי' פנימי, ובשבת הוא העלי' בבחי' הפנימי, דחיצוני' אינו עולה בשבת, רק שמקבל מבחי' מח', או שהעלי' אינו בבחי' הבדלה כ"כ, אבל הפנימי עולה בשבת, ולכן המן שהוא מבחי' הפנימי לא ירד בשבת כו'.

וביאור הענין הוא, דהנה¹⁴, המן הי' למטה מובדל מכל הדברים הגשמי', שהי' מזון רוחני¹⁵, וכמ"ש¹⁶ וחם השמש ונמס כו', והיו טועמים בו כל הטעמים שבעולם כו'¹⁷, והי' נבלע כולו באברים¹⁸, שלא הי' בו פסולת כלל כו'¹⁸. רק הי' בלבוש גשמי, וכמ"ש¹⁹ והמן כורע גד כו', וכתי'²⁰ וטחנו אותו ברחיים או דכו במדוכה כו', שהי' בלבוש גשמי כו'. וג"ז לא הי' לכולם בשוה, וע' בגמ' יומא דע"ה ע"א לצדיקים לחם כו', והיינו שגם בהגשמה שלו לא הי' לכולם בשוה כו', ובעצם הי' מזון רוחני כו', והיינו מפני ששרש המשכת המן הי' מבחי' אצי', ולא ירד מאצי' לבי"ע בבחי' התלבשו' ותפיסא כמו שארי ההשפעות כו'. דהנה, כל ההשפעות המשכתם הוא מבי"ע, וכמשנת²¹ ל (ד"ה מי מנה²¹) דכל

(11) שופטים יז, יח.

(12) ח, לב.

(13) ע' א'תנא ואילך. ע' א'תסח ואילך.

(14) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שבעה ערה 1

(ע' לה). אוה"ת בשלח שם (ע' תרלה).

(15) ראה רמב"ן בשלח טז, ו. בחיי שם, ד; לו. ילקוט

ראובני בשלח שם, ד.

(16) בשלח טז, כא.

(17) יומא עה, א.

(18) שם, ב.

(19) בהעלותך יא, ז.

(20) שם, ח (בשינוי).

(21) ע' א'תמה ואילך.

(1) חלק מהמאמר מיוסד, כנראה, על ביאור ע"פ ויאמר

משה אכלוהו היום במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' לד

ואילך; אוה"ת בשלח ע' תרלא ואילך – כנסמן לקמן בהערות.

להתחלת וסיום המאמר – ראה ד"ה אלה הדברים באוה"ת

דברים ע' א ואילך.

(2) דברים א, א.

(3) ד, מד.

(4) בהבא לקמן – ראה אוה"ת דברים שם.

(5) פתיחת הרמב"ן לפירושו עה"ת.

(6) בשלח יד, א. ועוד.

(7) א, ד. ובכ"מ.

(8) ג, טז. ובכ"מ.

(9) ואתחנן ג, כג.

(10) עקב ט, כו (ושם: אל ה').

הדברים שלמטה משתלשלים מד' חיות המרכבה כו'²². והלא כל ההשפעות הכל הוא מאצי' כו'. אך הענין הוא, כמשנת"ל (ד"ה ראשי המטות²³) דאצי' מובדל בערך מן העולמות, רק שהוא בבחי' ממוצע לבד כו', ומה שבא מאצי' לבי"ע הוא רק ההארה דההארה לבד, שבא בבחי' אור של תולדה כו'²⁴, וזה בא בבחי' התלבשות ממש בבי"ע כו'. וההשפעה למטה הוא מהמדרי' דבי"ע כו'. וכידוע דכל מדרי' שבאה בבחי' התלבשות במדרי' התחתונה, היינו בבחי' עכבה, ה"ז נעשה כמהות המדרי' התחתונה, ונק' ע"ש המדרי' התחתונה כו', וכמ"ש בע"ח של"ג פ"ב²⁵ בענין מעבר והתלבשות²⁶, ומכ"ש בבחי' אור של תולדה, שבא בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בבי"ע, ע"כ אין ההשפעה נק' ע"ש אצי', רק שהוא השפעה מבי"ע כו'. ובזה הי' חלוק דור המדבר, שהיו מושפעים מאצי'. וזהו²⁷ שא' משה מאין לי בשר²⁸, לפי שמשה הי' בדוגמת בחי' המאציל, לא הי' יכול להשפיל עצמו בהשפעת בשר, וא"ל הקב"ה אספה אלי כו'²⁹ וירדתי ואצלתי כו'³⁰, שיהיו במדרי' אצי', ויהי' ע"י³¹ השפעת הבשר כו'. והיינו שדור המדבר קבלו השפע מאצי' כו', אבל כל השפעות הן מבי"ע כו'. ולכן כל הדברים שלמטה יש בהם פסולת, להיות דעולמות ביי"ע, הגם שנתבררו, הרי לא נתבררו בבחי' בירור בתכלית כמו האצי' שנעשה בבחי' אלקות ממש, משא"כ ביי"ע כו', לפי שהבירור הוא מבחי' ביי"ע דתהו, שאין הטוב בזה כמו באצי' כו', וכמשנת"ל (ד"ה פנחס³²), ובפרט הלבושים דבי"ע הרי יש בהם טו"ר כו', ולכן כל הדברים המשתלשלים מבי"ע יש בהם תערובות פסולת כו'. אבל השפעת המן הי' מאצי', שאין שם תערובות פסולת ח"ו כלל, וע"כ הי' המן למטה ג"כ מזון רוחני, בלי שום תערובות פסולת כו', כי גם בחי' אור הנשמה דבי"ע אינו בבחי' תפיסא בבי"ע, וכ"ש מדרי' דאצי' שאינם בבחי' תפיסא בבי"ע כו', וע"כ הי' למטה מזון רוחני כו'. ובאמת גם באצי' זהו שירד ונתלבש באצי', ושרשו הוא למע' מבחי' אצי', ולמע' גם ממקור האצי' כו'.

והענין הוא³³, דהנה ידוע³⁴ דכללות ההשתל' נבחן בג' מדרי' כללי', והן התלת עלמין שבזהר שלח דקנט"ס ע"א. המדרי' הא' היא עולמות ביי"ע, שהן מוגבלים ממש במקום וזמן, וכמשנת"ל³⁵ שגם המלאכים נתפסים במקום וזמן כו'. והמדרי' הב' הוא עולם האצי', שאין שם הגבלה דמקום וזמן כלל, רק שם הוא הגבלה רוחני, והו"ע המציאות של הספי' בבחי' חסד וגבו' כו', שהחסד הוא במציאות חסד כו'. ולא שהוא במציאות ח"ו

ע' קיא ואילך. המשך תרס"ו ע' ריב.

(28) בהעלותך יא, יג.

(29) שם, טז (ושם: ל').

(30) שם, יז (בדילוג).

(31) - על ידם.

(32) ע' איתנב ואילך.

(33) בהבא לקמן - ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שבהערה 1 (ע' לד ואילך). אוה"ת שם (ע' תרלא ואילך).

(34) ראה גם אוה"ת ענינים ע' עת. ע' צו ואילך. לעיל פל"ה

(ח"א ס"ע עו ואילך).

(35) ד"ה אלה הדברים תרע"ג (ח"ב ע' תסג). ד"ה וישלח

תרע"ה (ח"ג ע' א'כו). ד"ה צו תרע"ה (ח"ד ע' א'רמח).

(22) ראה עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ח. טעמי

המצות להרחי"ו ויקרא (ד"ה מצות קרבנות). אור החיים אחרי יז, יד.

ע' א'תע.

(24) ראה תו"א לך לך יב, ריש ע"ב. וירא יד, ריש ע"ג.

(25) בני"ח של"ג פ"ב: כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאוו, תק"ס.

בדפוסים שלפנינו: שער לד (שער תיקון הנוקבא) פ"ב (אות ה). הובא בלקו"ת מסעי פט, ב. שה"ש כ, ריש ע"ג.

(26) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקלג

ואילך. אוה"ת שמיני ע' תסח ואילך. סה"מ תרנ"ב ע' כז.

תרע"ח ע' ש. תרצ"ו ע' 113 ואילך. תרתי"ץ ע' קיח ואילך.

(27) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג. ואתחנן יב, א. סה"מ תר"ס

כמו חסד דבי"ע, וכמ"ש באגה"ק סי' ט"ו בענין שא' אאע"ה ואנכי עפר ואפר³⁶, שא' זה על מדריגתו בחי' החסד ומדת האה' דשרשו מבחי' חסד דאצי', שלא נא' שיש לו איזה ערך ודמיון לגבי חסד דאצי', וכמו עו"ע שהן בערך זל"ז, דגם העילה היותר עליונה יש לה ערך עם העלול היותר אחרון כו', עז"א ואנכי עפר ואפר, כמו שהאפר אין לו ערך ודמיון כלל אל מהות העץ, כמו"כ הוא באין ערוך לגבי בחי' חסד דאצי' כו'. ומ"מ ה"ז בחי' חסד, בבחי' אור וכלי, וכמא'³⁷ חסד דרועא ימינא כו'. ויש הגבלה למדת החסד, דעד פה תבא³⁸, בכדי שיוכל להיות אצי' מדת הגבו', וכן יש הגבלה למדת הגבו', וכה"ג לכל המדות יש להם גדר וגבול בעצם מהותם ובהתפשטות שלהם כו', והיינו בהאיכות והכמות של הספי', איך ומה היא הספי', ובכמות התפשטותה כו', והן בבחי' מעומ"ט³⁹ ובבחי' קדימה ואיחור כו', וכ"ז הוא ע"פ מא' קו המדה כו', וכמ"ש במ"א באורך⁴⁰, ונת"ל ג"כ (ד"ה אלה הדברים⁴¹), שכל זה הוא הגבלה רוחני' כו' (ועמשנת"ל ד"ה ביום השמע"צ⁴², דמ"מ ע"ס דאצי' אינם בבחי' התחלקות כו'). והמדרי' הג' הוא בחי' עצמות המאציל שלמע' מאצי', שאין שם ספי' בבחי' מציאות ובבחי' התחלקות, ולא בבחי' אורות וכלים כו', וכמא' אנת הוא חד ולא בחושבן כו'³⁷ ולא מכל אילין מדות כלל כו'⁴³.

א'עט

אמנם ההשפעה מעצמות המאציל אל האצי' צ"ל ע"י ממוצע, והוא בחי' הכתר כו', וכידוע⁴⁴ דכ"ע⁴⁵ הוא ממוצע בין המאציל אל הנאצלים כו' (ולעיל ד"ה אלה הדברים⁴⁶ נת' שהממוצע הוא בחי' א"ק, שזהו בכללות, ובפרטי' הוא בחי' כתר כו'), וכידוע⁴⁷ שהכתר נק' אין, וכמ"ש⁴⁸ והחכ' מאין תמצא, והיינו להיותו למעלה מהנאצלים, שהרי הנאצלים יש בהם מציאות ספי', ובכתר לא יש ספי' בבחי' מציאות כו', ה"ז בבחי' אין לגבי הנאצלים, וקדוש ומובדל מהם כו', אך לגבי עצמות, גם בחי' הכתר הוא בחי' הארה לכד, וכמא'⁴⁹ כ"ע⁵⁰ אע"ג דאיהו אור צח כו' אוכם הוא קדם עה"ע כו'⁵¹, עה"ע הוא בחי' אור הקו הנמשך מאוא"ס ב"ה, ולגבי עצמות הקו, בחי' הכתר אוכם הוא כו'. ובתי⁵² אי' אווא"ס מלגאו כ"ע מלבר כו', הרי יש בזה ב' מדרי', בחי' הכתר, ובחי' אווא"ס שמלגאו כו', והן הב' מדרי' שבממוצע כו'.

והנה, בבחי' כתר, מאחר שהוא בחי' ממוצע, שם הוא ג"כ בחי' קו המדה, הנק' בזהה⁵³ בוצינא דקרדוניתא, והיינו בחי' ח"ס, בחי' חכ' שבכתר, שהוא מקור חכ' דאצי', ובד"כ הוא מקור כללות האצי', שהרי חכ' הוא ראשית ההשתל' הכולל כל האצי',

(44) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. לקו"ת

(36) וירא יח, כו.

ברכה צט, א. סה"מ תרנ"ט ע' קצד ואילך. וש"נ.

(37) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(45) = דכתר עליון.

(38) ע"פ איוב לח, יא. וראה לעיל פקניח (ח"ב ע' תכו

(46) תרע"ג (ח"ב ע' תנה ואילך).

ואילך).

(47) ראה תניא אגה"ק סי"ז (ככו, רע"א).

(39) = מעלה ומטה.

(48) איוב כה, יב.

(40) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפה ואילך. המשך תרס"ו ע' סז

(49) ראה תקו"ז ת"ע (קלה, ב).

ואילך. לעיל פל"ו (ח"א ע' עט). ד"ה צו גו' העולה (לעיל ח"ד

(50) = כתר עילאה.

ע' ארמוז).

(51) = עילת העילות.

(41) תרע"ג (ח"ב ס"ע תנג ואילך).

(52) = ובתיקונים (תיקוני זהר תיקון כב (סח, ב)).

(42) תרע"ג (שם ע' ריג ואילך).

(53) ח"א טו, א. וראה ביאורי הזהר לאדמור"ר האמצעי קיט,

(43) תקו"ז שם, ב.

ד ואילך. לאדמור"ר הצ"צ ח"א ע' חצר ואילך. לעיל פקניח שם.

כנודע⁵⁴, וע"כ, בחי' ח"ס שהיא מקור החכ', ה"ז מקור כל האצ"ו, והוא המודד מדידת הע"ס, בההתהוות שלהם, בגדר מהותם, ובהגבלת ההתפשטות שלהם כו', וכמו מי מדד בשעלו מים⁵⁵, שהיא המדידה דבחי' החכ', בבחי' המציאות שלה, וכמה תהי' ההתפשטות שלה כו', ושמים בזרת תכנן⁵⁵ הן המדות עליונות, דשמים אש ומים כו'⁵⁶, וכל בשליש עפר ארץ⁵⁵ היא מדידת המל' כו', דכל הע"ס נמדדו בבחי' קו המדה דח"ס כו'. וקו המדה הזאת נמשך מבחי' גבו', שהמדידה שרשה מבחי' צמצום ודין, כנודע, והיינו מבחי' גבו' דעת"י המלוכש במו"ס, דמשם הוא שרש כל המדידות כו'⁵⁷, והיינו בחי' טלא דבדולחא⁵⁸ דגוונא סומקי אתחזי בי'⁵⁹, דהיינו בחי' גבו' הנ"ל, וכמשנת"ל⁶⁰.

אמנם צ"ל מה ששרש המדידה היא מבחי' גבו' דעתיק, הלא המדידה דס' השתל' היא בבחי' הגבלה והתחלקות ממש⁶¹, דכל ספי' היא בבחי' מדידה בעצם מהותה, שהיא בגדר מיוחד כו', וכמו החכ' היא בגדר מיוחד, וכן הבינה היא בגדר מיוחד כו'. וכמו בכחות הנפש, דחו"ב הן בגדרים מיוחדים, דחכ' הוא שבא בבחי' נקודה לבד, לא בהתפשטות והתרחבות פרטים, שכ"ה גם בחכ' בענינים עמוקים, וכאשר מאיר החכ' בריבוי, היינו בתוקף הנביעה דאור החכ' שהוא כמעין המתגבר⁶², מ"מ, הכל הוא בבחי' נקודה לבד, רק שבאים השכלות חדשות בתוקף הנביעה ובעומק הענין ביותר, אבל הכל לא בהתרחבות פרטי הענין, כי אין החכ' בא בבחי' פרטים, כ"א בנקודה כללי'. והאור מאיר בזה בתוקף, וכידוע דבנקודת החכ' האור בזה הוא אור נעלה ואור המאיר בעצם כו', שכ"ה גם בענינים שאינם עמוקים כ"כ, והחכ' היא בבחי' צמצום, שאינה נביעה רבה, דמ"מ האור הוא בבחי' אור המאיר כו'. והיינו, דבנקודה יש בזה מעלה וגרעון, המעלה היא שהאור הוא אור המאיר, והגרעון הוא מה שהיא בבחי' נקודה, לא בהתרחבות פרטים, כי הפרטים יש בזה מעלה, שעיי"ז הוא דוקא השגת ותפיסת הענין כו', כנודע. הנה כ"ז הוא כן בכל אופני החכ', שגם בריבוי הגילוי דחכ' הוא בבחי' נקודה לבד, וכן בהצמצום דכח החכמה הוא בבחי' אור המאיר כו'. וכח הבינה הוא בהתפשטות והתרחבות דוקא בריבוי פרטים, והאור אינו בבחי' אור המאיר, וכידוע דבהשגה מתעלם האור כו', שזהו המעלה והגרעון⁶³ שבכח הבינה כו', הרי הן בריבוי גילוי אור הבינה ובענינים עמוקים והן בבחי' צמצום האור כו', הכל הוא בבחי' התרחבות, דגם בפנימי' ההשגה שהוא בעומק ובפנימי' הענין, הוא מ"מ בבחי' השגה דוקא, דהיינו בפרטים דוקא, והאור אינו אור המאיר כו', וגם בעומק המושג, שזהו נקודת התמצית⁶⁴, ה"ז נקודה הבאה מן השגה והיא בבחי' השגה, והאור בזה אינו אור המאיר, רק הוא אור בהיר, ולא אור המאיר כו', כמ"ש במ"א⁶⁵. וזהו שהחכ' נק' פנים מאירות, ובינה נק' פנים מסבירות⁶⁶, והיינו שבחכ'

א"פ

(54) ראה לקו"ת שה"ש כו, ד. לעיל פ"ו. פש"ה (ח"א ע' יג. ח"ג ע' תתמט). וש"נ.
 (55) ישע"י מ, יב. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' עא.
 (56) ב"ר פ"ד, ז. תגיגה יב, סע"א. פרש"י בראשית א, ת.
 (57) ראה ביאורי זוהר שבהערה 53.
 (58) ראה זח"ג מט, א.
 (59) ראה אד"ר בזח"ג קלה, ב.
 (60) ע' איתוס.
 (61) סיום השאלה – לקמן בסוף קטע הבא (ריש ע' א'תפ):
 „והמדידה דגבו' דעתיק אינו בבחי' מדידה כו'”.
 (62) ע"פ אבות פ"ב מ"ט.
 (63) – המעלה – התפשטות והתרחבות ההשגה, והגרעון – התעלמות האור.
 (64) ראה סה"מ תרנ"ט ע' רמח. וש"נ. לעיל פל"ג. פ"פ (ח"א ע' עא. ע' רג). פקל"ח (ח"ב ס"ע שסד). פת"א (ח"ד ע' א'ק"ח).
 (65) ראה לעיל פל"ג (ח"א ע' עא). וש"נ.
 (66) ראה סה"מ עת"ר ע' ת. וש"נ.

הוא האור, שזהו המעלה שבנקודה, ובכינה המעלה הוא ההסבר וההתרחבות כו'. הרי דחו"ב הן בגדרים מיוחדים כו'. וכמו"כ הוא בבחי' חו"ב דאצי' שהן בגדרים מיוחדים כו'. והרי חו"ב דאצי' הוא למע' מע' בבחי' הבדלת הערך מחו"ב שלמטה כו', מ"מ, מאחר שאצי' הוא ממוצע בין המאציל אל הנאצלים, ובהכרח לומר⁶⁷ שבחי' ממוצע דאצי' אינו כמו בחי' הכתר, וכ"ש שאינו כמו בחי' א"ק, והיינו שהוא בבחי' שייכות עכ"פ כו', וא"כ, גם בחי' חו"ב דאצי' ה"ה בגדרים מיוחדים כו'. דהנה, בחי' החכ' שבאוא"ס שלמעלה מאצי', אינו בגדר החכ' כלל, ומש"א⁴³ אנת הוא חכים גם בעצמות אוא"ס⁶⁸, ה"ז רק בבחי' השלילה מהעדר החכ', והחכ' שהיא רק בשלילה מהעדר החכ', אינו בגדר החכ' כלל כו', דכאשר אומרים חכם לשלול היפך החכ', ה"ז ג"כ שהוא חכם, אך ההפרש הוא, דחכ' בחיוב הוא בגדר החכ', וחכ' בשלילה אינה בגדר החכ' כו'⁶⁹. ויובן זה מן האור, דהרי האור שהוא בגילוי, הוא בגדר מיוחד, דהגדרת האור הוא שהוא מאיר, אך האור שהוא בשלילה מן העדר האור, אינו בגדר האור, כי לא דוקא מה שמאיר הוא אור, כ"א גם שאינו מאיר ה"ה אור כו', וכמו האש היסודי, שאינו מאיר ואינו חם, והוא אש כו'⁷⁰. וכמו"כ בחכ' שהיא רק בשלילה, אינה בגדר החכ' כו'. ומש"א⁴³ אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא ומבין ולא בכינה ידיעא, א"ז בהגדרת החו"ב כלל כו'. ולכן בהשגת השלילה דחכ', אופן ההשגה היא לשלול כל אשר אנו מוצאים בהגדרת החכ', מפני שהחכ' שהיא בדרך שלילה אינה בהגדרת החכ' כלל, לכן אופן ההשגה בזה הוא לשלול כל איזה⁷¹ שיש בחכ', ועי"ז יוכל להיות קצת הכרה בהחכ' דשלילה כו'. אבל בחי' חו"ב דאצי' הן בגדר החכ' והבינה כו'. וכן כל ספי' היא בגדר מיוחד כו'. וגם יש הגבלה בהתפשטות שלהם, דעד פה תבוא כו'³⁸, כי כ"ז⁷² שמתפשט ספי' החכ', אא"ל ספי' הבינה כו', וכידוע⁷³ בכחות הגלויים, שדוקא כאשר נפסק כח הא', אז יכול להיות הכח הב' כו' (משא"כ בכחות הנעלמים שיכולים להיות כולם כא' כו', כנודע⁷³). ובכללות ההגבלה שלהן⁷⁴, שהן עשר ולא תשע ולא י"א כו'⁷⁵, שכ"ז הוא בחי' הגבלה כו'. וע"ה שהע"ס דאצי' אינן בבחי' גבול, וכמא' הס"י⁷⁶ ע"ס בלי מה מדתן עשר שאין להם סוף כו', וכמ"ש במ"א⁷⁷, הרי זהו לגבי בי"ע הן בל"ג, אבל לגבי עצמות אוא"ס ה"ה בבחי' מדה וגבול כו'.

אך בחי' גבו' דעתיק, הרי לית שמאלא בהאי עתיקא⁷⁸, והגבו' דשם היא בחי' תגבורת העצמי' כו'. והן אמת דכל דבר שבא בתגבורת ה"ז בא בבחי' התחלקות, וכמו גבורות

בעצם מהותם, וההגבלה בהתפשטות שלהם, יש גם כללות ההגבלה שלהן.

(75) ספר יצירה פ"א מ"ד.

(76) שם מ"ה.

(77) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך. דרמ"צ קסט, סע"א ואילך. אוה"ת בהר ח"ג ע' תתפו ואילך. ענינים ע' עדר. סה"מ תרנ"ח ע' קצא ואילך. תרס"ט ע' לב ואילך. המשך תרס"ו ע' רנד ואילך. וראה ספר הערכים חב"ד ח"ד ערך אורות דספירות – „פשיטותם” ו„צירום” ס"ה. וש"נ. (78) חז"ג קכט, א. ועד"ז שם רפט, א. וראה תו"א יתרו עב,

ג.

(67) ראה גם לעיל פק"ס קסא (ח"ב ע' תלד ואילך). סה"מ תערי"ב ע' מה.

(68) ראת תורת חיים נח טו, ג.

(69) ראה סה"מ עטר"ת ע' נח. ס"ע קנא. תרפ"ה ע' קט.

(70) ראה מורה נבוכים ח"ב פ"ל. מאמרי אדמו"ר האמצעי תזריע ס"ע תע ואילך. וש"נ.

(71) איזה: אוצ"ל: איזה הגדרה.

= כל זמן.

(72) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רפו ואילך. תרס"ה ס"ע תיא ואילך.

(74) ובכללות ההגבלה שלהן: = נוסף על המדידה (הגבלה)

גשמים⁷⁹, שירודין בגבו' ובאין בהתחלקות טיפין טיפין דוקא, שזהו מצד התגבורת שבהם, דמפני שנעצרים ונעכבים בהעננים ה"ה באים עי"ז בתוקף גדול, ומשו"ז ה"ה מתחלקים לחלקים רבים כו', וכמו מעין המתגבר שבא בהתחלקות טיפין טיפין כו', וכמו"כ הוא ג"כ בהשפעת החכ', דכאשר בא בתגבורת השכל דוקא ה"ז בא בריבוי אותי' בדבור ובהתחלקות ריבוי הפרטים וריבוי הענינים ביותר כו', דכאשר אור השכל אינו בתגבורת, ה"ה בכחי' כללות, היינו לא בריבוי פרטים, וגם לא בריבוי אותי', אבל כאשר הוא בתגבורת אור השכל, ה"ה בא בריבוי דבורים ובריבוי פרטים כו', ומ"מ, כל זאת ההתחלקות הבאה מצד התגבורת אינו בכחי' התחלקות, שהכל הוא מהות א' (לא בגדר מיוחד כו'), ובכל חלק יש בו הכל כו', מפני שההתחלקות היא שהעצם מתחלק, לכן כל חלק הוא הכל, וע"ד כשאתה תופס מקצת מן העצם אתה תופס בכולו כו'⁸⁰, וגם אין להם קץ וגבול כלל כו', וכמו בגבו' גשמים או במעין המתגבר, הרי הכל הוא מהות מים, וכל טפה היא עצם המהות כו', ובהטפה שני' אינו מתחדש דבר על הטפה הראשונה, כי כבר יש הכל בהטפה ראשונה כו', רק בגשמי' הוא שנתוסף בהכמות, אבל בעצם אינו מתוסף ואינו מתחדש דבר כו', וע"ה שבא בהתחלקות טיפין, הרי המשכת המעין הוא בלי קץ, ואינו נפסק לעולם כו'. וכמו"כ הוא הדוגמא למע', בבחי' תגבורת העצמי' דבחי' גבו' דעתיק שבא בבחי' התחלקות, א"ז בבחי' מדה והגבלה ממש, דהכל הוא מהות א'. וכמו אנת הוא חד ולא בחושבן⁸¹, דלהיות⁸² חד ה"ה בא בהתחלקות עד אין שיעור, שז"ע ולא בחושבן, שאינו בבחי' מספר, והיינו בחי' ספי' עד אין קץ כו'⁸³, ונת"ל (ד"ה ולא יכול יוסף להתאפק⁸⁴) דספי' אין קץ הוא שהספי' עצמן הן בבחי' בל"ג כו', והיינו שאינם בגדר מיוחד, והוא העצמי כו'. וכמו התו' שבאה במדידה בבחי' הגבלה בריבוי פרטים, והכל הוא מהות העצמות, ובלתי מוגבל כלל בעצם כו'. וכן במצות, עם היותם רצונות פרטים, מ"מ, כל א' מהם הוא בחי' עצמות, וכולם שוין, דלכן אל תהי יושב ושוקל במצותי' ש"ת⁸⁵ כו'⁸⁶, דמצד הרצון כולם שוים כו', והעוסק במצוה פטור מן המצוה⁸⁶, מפני שהמצוה יש בה הכל, גם המצוה האחרת, ומקבל ג"כ שכר אותה המצוה כו', וכמ"ש במ"א⁸⁷, ומ"מ צריכים לקיים כל המצות להיותם רצונות פרטי'⁸⁸, ועכ"פ⁸⁹ בשעה שעוסק במצוה ויש עוד מצוה, ה"ה פטור מהמצוה האחרת, מפני שנכללת בהמצוה שעוסק בה כו'. וכ"ז הוא המדידה שמבחי' תגבורת העצמות (וכמו מ"ת שהי' מבחי' הגבו' דוקא, וכמ"ש⁹⁰ הנני בא אליך בעב הענן, והי' חשך ענן וערפל כו'⁹¹, וכתי'⁹² וידבר אליקים כו', שזהו תגבורת

(86) סוכה כה, א.

(87) ראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) בראשית ע' ל. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרב. תרנ"ה ע' לז. המשך תרס"ו ע' צב. לקו"ש ח"ל ס"ע 153 ואילך.

(88) ראה גם לעיל פ"ד (ח"א ע' ט). סה"מ תער"ב ע' א ואילך. תרפ"ט ע' ה ואילך. תרצ"א ע' ט ואילך.

(89) ועכ"פ: אוצ"ל: ואעפ"כ.

(90) יתרו יט, ט (ושם: הנה אנכי בא).

(91) ואתחנן ד, יא.

(92) יתרו כ, א.

(79) משנה ריש מסכת תענית (ב, א). וראה תו"א שמות קז,

ב. לקו"ת ואתחנן יג, ג.

(80) כתר שם טוב סימן קיא. הוספות סימן רכז. וש"נ. לעיל פר"ד (ח"ב ע' תקעא). פרמ"א. פער"ב. פש"ב (ח"ג ס"ע תרסח. ע' תשס. ע' א"ד).

(81) דלהיות: אוצ"ל: דלהיותו.

(82) ראה אוה"ת חיי שרה קט, ב ואילך. לעיל פ"ז (ח"א ע' לה) וש"נ.

(83) תרע"ג (ח"א ע' שכה).

(84) = של תורה.

(85) תנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב.

העצמות כו'), שאינו בבחי' מדידה והגבלה כלל כו'. וא"כ צ"ל איך בחי' המדידה דס' השתל' היא מבחי' גבו' דעתיק המלוּבש במו"ס, דהמדידה דס' השתל' היא בבחי' מדידה והגבלה, והמדידה דגבו' דעתיק אינו בבחי' מדידה כו'.

אמנם צריכים לו', דהמדידה דס' השתל' עיקרה היא מבחי' ח"ס עצמה, והיינו מבחי' חיצוני' דח"ס שבבחי' מקור לחכ' הגלוי' כו'. דחכ' היא בבחי' הגבלה, וכמו כל חכ' ושכל שבא בהתחלקות פרטים דוקא, ובד"כ בחכ' אינו שייך לומר שכל פשוט, דבהכרח הוא באיזה פרט. וא"ז כמו הרצון שיכול להיות רצון פשוט שאינו באיזה פרט, וכמו⁹³ בגשמי' יכול⁹⁴ שהאדם רוצה ואינו יודע מה הוא רוצה, שלא יש שום דבר לומר שזה הוא רוצה, והוא התגלות הרצון שרוצה, ואינו בא באיזה פרט כו', וכ"ש ברוחני', הרי הרצון שלמע' מטו"ד הוא רצון פשוט כו'. ובתענוג הוא ביותר, דעצמו' התענוג אינו באיזה פרט, והוא הנק' עצם גוטקייט, שאינו בדבר פרטי כו'. אבל כח השכל, הרי כל שכל (גם נקודת ההשכלה) בהכרח הוא באיזה פרט מה שהוא משכיל כו'. וגם, כל שכל בהכרח שבא בהתחלקות פרטים (היינו בהשגה), כי אא"ל תפיסת שכלי בלא פרטים כו'. וכל פרט הוא מוגבל בעצם ענינו, היינו מהו השכל ובאיזה אופן הוא השכל, שהרי יש כמה חכמות, וכמו בשבע חכמות⁹⁵, הרי יש הגבלה איזה חכ', וכן בכל חכ' איזה פרט שכלי שבחכ' ההיא, ובאיזה אופן הוא השכל, היינו באיזה אופן הוא משיגו, דזה משיג באופן כזה וזה משיג באופן כזה כו', וכן ההגבלה בהתפשטות שלו דעד פה תבא כו'⁹⁸ (וכידוע דכשם שיש בשכל כח הגילוי וההתפשטות, כמו"כ יש בו כח העכבה וההגבלה שלא יתפשט ביותר, והשכל האמיתי הוא דוקא כשאינו מתפשט ביותר, שיש הגבלה לכל סברה ולכל שכלי, ואז דוקא יודעים את השכל מהו, ועי"ז הוא דוקא אמיתית ההכרעה וההחלטה כו', וכמ"ש במ"א⁹⁶. ולא כמו המדות, שכל מדה יכולה להיות בהתפשטות עד אין שיעור, משא"כ בשכל שצ"ל בהגבלה דוקא כו', וזהו בבחי' חיצוני' החכ' כו'), והיא הנותנת מדה וקצבה לכל דבר כו' (וכמו המדות שבאים לידי הגבלה ע"י השכל, דהמדה עצמה יכולה להתפשט ביותר, וכאשר היא ע"פ השכל ה"ה בהגבלה, כנודע). וכן הוא בח"ס, שרש ומקור החכ', דמשם הוא המדידה דכל הספי' כו'. והמדידה דח"ס היא בכח בחי' גבו' דעתיק המלוּבש בה כו', דכל מדידה הוא מבחי' הגבו' דוקא, והרי החכ' אינו בבחי' גבו', ואדרבה, בעצם מהותה היא בחי' חסד⁹⁷, דחח"ן⁹⁸ מימין⁹⁹ כו', ובחי' חסד דאריך מלוּבש בחכ' כו' (דח"ג דאריך, בחי' החסד מלוּבש בחכ', וגבו' בנינה, וכמ"ש¹⁰⁰ אני בינה לי גבו' כו'), וע"כ, בחי' המדידה דחכ' היא בכח בחי' גבו' דעתיק, והיינו מה שהחכ' היא בבחי' מדידה, זהו מבחי' גבו' דעתיק כו', דלהיות שהחכ' היא בחי' או"פ, וצ"ל בזה מדידה והגבלה, וזהו בכח בחי' גבו' דעתיק כו' (ולפ"ז, המדידה דחכ' אינה מדידה עצמי', היינו שהוא מדוד בעצם, רק

א'פב

93 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' קעט.

94 יכול: אוצ"ל: יכול להיות.

95 ראה ד"ה וידבר גו' ויקחו לי תרומה תרע"ה (לעיל ח"ד

ע' אקצ). וש"ג.

96 ראה סה"מ תרמ"ח ע' רח. ד"ה ויקח קרח תרנ"ה (סה"מ

ליקוט ח"ב ע' מד ואילך). סה"מ תרנ"ז ע' מז. תרס"ט ע' קצה.

שלב. עת"ר ע' סט. תער"ב ע' לת. תרע"ח ס"ע מז. ע' שעה.

פר"ת ע' קית.

97 ראה לעיל ע' א'תסו ואילך.

98 = דחכמה חסד נצח.

99 ראה זח"ג (רע"מ) קנג, ב. פרדס שער ו (שער סדר

עמידתן) פ"א. עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

בד קודש פ"ב (אגרות קודש אדמו"ר האמצעי ע' רמה ואילך).

100 משלי ח, יד.

שבחי' גבו' דעתיק מגביל ומודד בחי' החכ' להיות בבחי' או"פ כו'. וה"ז כמשנת"ל¹⁰¹ דהאור שלהאיר העולמות הוא ג"כ מאוא"ס הבל"ג, רק שזהו מה שהאוא"ס שיער בעצמו להאיר במדה וגבול כו', וכל השערה היא בחי' הגבו' כו'. גם י"ל, שזהו לפי שהחכ' מודד גם הרצון, כמשנת"ל (ד"ה ויקח קרח¹⁰²) (וכן הגבלת המדות ע"י החכ' כו'), ע"כ זהו מבחי' גבו' דעתיק (בחי' עונג שלמע' מהרצון כו'). וכ"ז הוא רק המדידה בכח בחי' גבו' דעתיק, אבל בחי' גבו' דעתיק היא למע' מבחי' מדידה והגבלה כו', והמדידה שמבחי' גבו' דעתיק עצמה, היינו מה שבא מחמת תגבורת העצמות כו', המדידה היא בבחי' בלתי מדה בעצם כו', כנ"ל, ורק בחי' החכ' שנמדד בכח גבו' דעתיק היא בחי' מדידה ממש (וכנ"ל שהחכ' בא בהתחלקות פרטים כו'), להיות שזהו רק מה שנמדד בכח הגבו' כו' (וה"ז כמו שעושה דבר שחוץ לעצמו כו'), אבל בחי' גבו' דעתיק בעצם למע' מבחי' מדידה והגבלה כו'.

והנה המן הוא מבחי' טלא דבדולחא⁵⁸, היינו מעצמי' בחי' גבו' דעתיק (ונק' מזונא דחכמתא¹⁰³, שהוא בבחי' מזון וחיות למקור החכ' כו') וכמשנת"ל¹⁰⁴. וזהו שהמן בא למטה בבחי' התחלקות, וכמ"ש¹⁰⁵ והמן כזרע גד, עגול כגיידא כו'¹⁰⁵, וכת"י¹⁰⁶ דק ככפור על הארץ, וכמו הכפור שהוא בחלקים דקים (דגליד הוא שנגלד בחתיכה א', וכפור הוא בחלקים דקים מופרדים זמ"ז¹⁰⁷), וכמו הטל שהוא בחלקים דקים וקטנים, כמ"ש¹⁰⁸ רסיסי לילה כו', כמו"כ המן הי' בהתחלקות חלקים דקים וקטנים כו', והי' במדידה עומר לגולגולת כו'¹⁰⁹, מ"מ, בעצם הי' לא בבחי' מדידה כלל, והראי', שהרי לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר כו'¹¹⁰. והיינו בדוגמת בחי' גבו' דעתיק, שבא בבחי' מדידה, והיא מדידה בלתי מוגבלת (וכמו¹¹¹ מקום הארון שהי' במקום ובלוי מקום כו'¹¹²), כמו"כ המן הי' במדה ובלתי מדה בעצם כו', והיינו ששרשו מבחי' גבו' דעתיק המלוכש בח"ס כו'. וגם בבחי' ח"ס הוא שבא בבחי' ירידה והמשכה (שהוא בחי' מזונא דחכמתא כנ"ל), והוא בחי' פנימי דח"ס, ובעצם שרשו בבחי' עתיק, בחי' עצמו' עונג העליון שלמע' גם מבחי' המשכה בבחי' מקור החכ' כו'. וכמו בחי' טלא דבדולחא הי' ירידת בחי' הטל שיורד בח"ס, דעצם בחי' הטל הוא בחי' ג"ר¹¹³ דעתיק כו', וכמשנת"ל (ד"ה ראשי המטות¹¹⁴) ההפרש בין גשם לטל¹¹⁵. והמן הו"ע א' עם הטל, ששרשו מבחי' ג"ר דעתיק, וירד בח"ס להיות בבחי' מזונא דחוכמתא כו'. וז"ש¹¹⁶ וברדת הטל כו' ירד המן כו', נא' בו ל' ירידה¹¹⁷, שכ"ה בשרשו בבחי' גבו' דעתיק המלוכש בח"ס, זהו ירידת המן והמשכתו כו', אבל בעצם הוא בבחי' עונג העצמי שאינו בבחי' המשכה כו'.

א'פג

(101) ד"ה וכל העם רואים תרעה (ע' א'שסט). וש"נ.
 (102) ע' א'תכד.
 (103) זח"ב סא, ב ואילך.
 (104) ע' א'תסז ואילך.
 (105) פרש"י עה"פ.
 (106) בשלח טז, יד.
 (107) ראה פיה"מ להרמב"ם אהלות פ"ח מ"ה. רע"ב מקוואות פ"ז מ"א.
 (108) שה"ש ה, ב.
 (109) בשלח טז, טז.
 (110) שם, יח.
 (111) ראה גם ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 382 הערה 24 בשוה"ג.
 (112) ראה יומא כא, א.
 (113) = ג' ראשונות.
 (114) ע' א'תסג ואילך.
 (115) ראה לקו"ת האזינו עא, ג. עג, א ואילך. עד, ב. עה, ד. ועוד.
 (116) בהעלותך יא, ט.
 (117) ראה גם סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקנה. תר"ס ע' צח.

וזהו הטעם מה שלא ירד המן בשבת¹¹⁸, להיות דבשבת הוא העלי' בבחי' הפנימי', שגם בחי' פנימיות ח"ס עולה בבחי' עצמו' עונג העליון כו', ע"כ לא ירד המן בשבת כו'. ואינו דומה לשארי השפעות דאבי"ע, שהן מבחי' חיצוני' דח"ס, משא"כ בחי' המן, ששרשו מבחי' פנימי' ח"ס, בחי' עתיק שבו, דבשבת חוזר לשרשו העצמי, ע"כ לא ירד בשבת, דרק כחול יורד ומתלבש בח"ס ומשם לאבי"ע כו', אבל בשבת שהוא עליות העולמות בבחי' הפנימי', ע"כ לא ירד בשבת כו'.

וזהו ג"כ ההפרש בין אכילה דחול ובין אכילה דשבת¹¹⁹. דהנה¹²⁰ כתי'¹²¹ צדיק אוכל לשובע נפשו, וקאי באכילה דשבת, ובטן רשעים תחסר¹²¹, קאי על אכילה דחול כו'. דהנה נת"ל¹²² דענין האכילה הוא עבודת הברורים, וכמו בגשמי', הרי כל ענין תיקון המאכל הוא לבררו מן הפסולת ולתקנו עד שיהי' מאכל, ואחר שנעשה מאכל ה"ה מתברר בקיבה, ונדחה ממנו הפסולת, והמובחר נעשה דם, ומתברר בכבד ובלב כו', וכמו"כ הוא האכילה ברוחני', שהיא העבודה בתפלה, לברר את הנה"ב, להפריד ממנו הרע, והטוב יהי' נכלל בנה"א להיות בבחי' אה' אלקית כו', ועי"ז מתוסף חיות בנה"א, דורב תבואות ככח שור כו'¹²³, ועי"י הברור דנה"ב מברר ג"כ כל הדברים התחתונים, להפריד מהם הפסולת, והטוב יהי' נכלל בנה"א, שנתוסף עי"ז גילוי אור בנה"א, וכמו חמרא וריחא פקחין כו'¹²⁴. וזהו ובטן רשעים תחסר, שזהו ברור הניצוצות מהם שנכללים בקדושה כו'. וזהו באכילה דחול, שהוא ההשפעה דחיצוני' העולמות, דשם הו"ע הברורי' כו'. אבל האכילה דשבת הוא שצדיק אוכל לשובע נפשו, בבחי' עונג העליון, שהוא בחי' הפנימי'. וכמ"ש בפע"ח שער השבת פכ"א בכוונת הי"ב לחמים¹²⁵, שהן בחי' י"ב חיוורתא דרישא דא"א¹²⁶, ונודע דבי"ב חיוורתא דא"א מלובשים בחי' נו"ה דעתיק כו'¹²⁷, וזהו שרש ענין הי"ב לחמים דלחם משנה¹²⁸ דשבת כו', והיינו שכ"ז הוא בבחי' התענוג כו', והוא לחם שכולו פנים¹²⁹, דלכן צריכים לחבר השתי לחמים דלחם משנה, להורות ע"ז שהוא לחם שכולו פנים כו', וכמ"ש בפע"ח¹³⁰, והיינו שאין בו פסולת כו'¹³¹. והענין הוא, כי שרש השבת הוא בבחי' עצמו' עונג העליון הפשוט, הנק' שעשועי המלך בעצמותו כו'¹³², להיות

דרישא דאריך".

(127) ראה משנת חסידים מסכת אריך ספ"ד. מאמרי אדמו"ר

הזקן תקס"ח ח"ב ע' תרצט.

(128) לשון הכתוב – בשלח טז, כב.

(129) ראה מנחות פי"א מ"ד ובשינויי נוסחאות למשניות שם.

רלב"ג תרומה כה, ל. רמ"ז לוח"ב קנד, א. לקו"ת עקב יז, ב. סידור עם דא"ח קעא, ב. מקומות שצויינו בהערה 131.

(130) שער השבת פי"ז: וכשירצה לעשות המוציא, תקח מאלו

אמצעים הב' העליונים, ותצרפם ותחברם, ב' ידך יהיה ב' שולי הלחמים דבוקים זה לזה, וב' פנים שלהם יהי' פן זה מצד א', ופן זה מצד הב', ואז יהי' נראה כאלו הוא לחם א', ובו ב' פנים, וזה סוד לחם הפנים.

(131) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"ב ס"ע שטז ואילך. תקס"ט ע' רסז. פרשיות ח"א ע' רי. כתובים ח"ב ע' שיג.

וראה לקו"ת וסידור עם דא"ח שם.

(132) ראה עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך). שבר

(118) כאן מסיים הענין שהתחיל בד"ה וידבר גו' ראשי

המטות (לעיל ע' א'תסח) „ומעתה צ"ל מה שלא ירד המן בשבת“.

(119) ראה תו"א ר"פ חיי שרה. סידור עם דא"ח חצר, ג ואילך.

(120) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שבהערה 1 (ע' לו). אוה"ת שם (ע' תרמא).

(121) משלי יג, כה.

(122) ע' א'תכח ואילך. ע' א'תנב ואילך.

(123) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר הערכים חב"ד ח"א ערך אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(124) יומא עז, ב – עפ"י הגירסא שהובאה בתניא פי"ז ובכמה מקומות בדא"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' כ. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' רעז).

(125) ראה זח"ג רמה, א (רע"מ). זהר חדש מת, ד.

(126) א"א: ראה שער הכוונות ענין השלחן „ופעם אחרת שמעתי ממוז"ל בענין מספר י"ב לחמים .. כנגד י"ב חוורתא

כי בו שכת וינפש¹³³, שבא העונג אל בחי' עצמותו כו', וכמו עד"מ במלאכת הבנין, שהעונג הוא בבחי' ירידה (והוא בחי' חיצוני' התענוג), וכששובת הרי עולה העונג כו', עד שעולה בבחי' עצמו' העונג, שמתענג בעצמו כו', וכמשי"ת¹³⁴. ולכן אכילה דשבת אינו בבחי' בירורים כלל, כי אין שם פסולת ח"ו, רק הוא בבחי' העונג כו'. וזהו לשובע נפשו¹²¹, שהנפש מתענג בעונג העליון כו'. וכן התפלה דשבת היא בבחי' התענוג, וכמ"ש¹³⁵ אז תתענג על ה', למע' מבחי' הוי' דאצי' כו'. וע"י הקדמת תפלה דשבת, הוא בחי' העונג באכילה דשבת כו', שע"י קדושת שבת שהוא בחי' עונג העצמי וקדושת הנה"א בתפלה דשבת, וגם בשבת נמשך נשמה יתירה כו'¹³⁶, ע"כ באכילה דשבת הוא שביעה ועינוגא דנה"א בבחי' עצמו' עונג העליון כו'.

אמנם עדיין צ"ל, והלא נת"ל דשבת הוא העלי' בבחי' הפנימי', ולא בבחי' ירידה והמשכה, וזהו הטעם שלא ירד המן בשבת, ואיך הוא ענין האכילה, שהוא בבחי' המשכת העונג העצמי, שז"ע לשובע נפשו כו'. אך הענין בקצרה הוא, כידוע¹³⁷ דבעונג העצמי יש ב' מדרי', הא', כמו שהוא בבחי' עצמו' ממש, בבחי' בלתי מורגש בעצמו כלל, והב', בחי' עונג העצמי כמו שבא במורגש כו'. וכמו בשירת הים, דכתי'¹³⁸ אז ישיר משה ובנ"י, וידוע¹³⁹ דאז הוא בחי' עתיק, בחי' מאז ומקדם כו', ולכן הי' משה ובנ"י בשוה, ע"ה דמשה הי' בבחי' פנימי' ועצמו' החכ', בחי' מ"ה דחכ' כו', הי' שוה לבנ"י בשירה הזאת, לפי שזהו מבחי' עונג העצמי שלמע' גם ממקור החכ' כו', ומ"מ הי' בבחי' שיר ועונג מורגש כו'. וכמו במ"ת, שהחזירן בטל תחי'¹⁴⁰, בבחי' עונג המורגש כו'. ובדוגמא כזאת יש גם עכשיו, בהשגת רזין וסודות התו' בפנימי', וכרע"ק שזלגו עיניו דמעות כו'¹⁴¹, שזהו מפני שבא במורגש כו', וז"ע טעמי תו'¹⁴², שבא בבחי' טעם ועונג מורגש עכ"פ כו'. אבל מדרי' הא' הנ"ל הוא בחי' עצמות התענוג הנעלם העצמי, שנק' שעשועים העצמיים ממש כו'. וזהו ב' העליות שיהי' בעוה"ב, בחי' אהי' אשר אהי' כו'¹⁴³, וכמ"ש מזה באורך בדרוש יו"ט של ר"ה, רס"ו¹⁴⁴. וזהו דבחי' אכילה דשבת, ע"ה שזהו בחי' עונג העצמי, זהו כמו שבא בבחי' עונג מורגש כו'. ואמיתי' בחי' העונג דמן הוא בסעודה הג' דשבת, שעז"נ¹⁴⁵ היום לא כו'¹⁴⁶, שאינו בא בבחי' עונג מורגש כלל כו', ועז"נ¹³⁵ אז תתענג על הוי', בבחי' עונג העצמי ממש כו', וכמשי"ת¹⁴⁷.

יוסף למהר"י סרוג בתחילתו (הובאו בסה"מ תרמ"ד ע' שנו. תרנ"ד ע' שו). ראה לקו"ת שה"ש כו, סע"א. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תקפד ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקנה ואילך.

(133) ע"פ בראשית ב, ג. תשא לא, יז.

(134) ראה לקמן ע' ואקכד.

(135) ישעי' נח, יד.

(136) ביצה טו, א. שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ז ס"א.

(137) ראה סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תלו ואילך. המשך תרס"ו ע' קלג. ע' קלט. ועוד.

(138) בשלח טו, א.

(139) ראה אוה"ת בשלח ע' תצד ואילך. ד"ה אז ישיר תרע"ה

(לעיל ח"ד ע' אקמט).

(140) ראה שבת פח, ב.

(141) זח"א צח, ב (במדרש הנעלם).

(142) ראה פרשיי שה"ש א. ב. וראה לעיל פ"כ (ח"א ע' מב).

(143) שמות ג, יד.

(144) ע' קמ ואילך.

(145) בשלח טז, כה. וראה שבת קיז, סע"ב. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס עדר.

(146) ראה אוה"ת בשלח ע' תרכא. ע' תרלא. המשך תרס"ו ע' תשיד. ד"ה אתה אחד תשכ"ט (סה"מ מלוקט ח"ד ע' ע. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' יא). לקו"ש חכ"א ע' 84 ואילך.

(147) לקמן ס"ע וא'כזו ואילך.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש² אלה הדברים כו'. דהנה⁴ התו' בשרשה היא בבחי' שעשועים העצמי' כו', והיינו שרש התו' כמו שהוא בבחי' חכ' הקדומה כו', ושם כמו שהיא בחכ' הקדומה, נא⁶ וידבר ה' אל משה כו', והיינו שמבו' שם אופן ההמשכה מעצמות המאציל אל האצי', שז"ע וידבר הוי', וידבר הוא ל' המשכה, ה', בחי' החכ', דהוי' בחכ' כו'¹⁴⁸, אל משה, בחי' יסוד אבא¹⁴⁹, דבר אל בני¹⁵⁰, נו"ה¹⁵⁰, דישראל הוא בחי' ז"א, ובני ישראל הן נו"ה, לאמר, מל', והוא שע"י המצוה שנאמרה בפ' ההיא, תהי' ההמשכה מן המאציל אל האצי' כו'. ומי הוא המספר, הוא עצמו' המאציל, שמספר ומגלה אופן ההמשכה מן המאציל אל האצי' כו'. וכ' הרמב"ן ז"ל⁵, שמרע"ה כתב את התו' כמעתיק מספר קדמון, והיינו מכמו שהוא בבחי' חכ' הקדומה, כן המשיך משה את התורה כו'. וע"כ נא' בל' שלישי המדבר, דהיינו בחי' עצמו' המאציל כו'. ומדרי' זו היא כמו שהתו' היא למע' מהבירורים, וכמו המן שהוא בבחי' פנימי' העונג, ה"ה למעלה מבירורים, כמו"כ התורה כמו שהיא בבחי' שעשועים העצמי', ה"ה למע' מהבירורים כו'. אמנם, ענין משנה תו' הוא התגלות התו' בבי"ע, וזהו¹⁵¹ שנק' משנה תורה, כמו משנה למלך, והיינו שאינה עצמי' התורה, רק כמו שהתורה באה בהתגלות בבי"ע כו'. וכמ"ש בכתהארין¹⁵² בפי' ועל תורתך שלמדנתו¹⁵³, תורתך תורת האצילות, שלמדנתו תורת הבריאה כו'. וזהו ההפרש בין הד' ספרים למשנה תורה, דהד' ספרים הן ההמשכה במדרי' האצי', ומשנה תו' היא ההמשכה בבי"ע כו'. וזהו שנכפלו העיני' שכבר נא' בהד' ספרים, דכפל העינינים היינו ההמשכה וההתגלות שלהם בבי"ע כו'. ולכן משנה תורה נא' כמדבר בעד עצמו, דדוקא הד"ס¹⁵⁴ הן כמו שנמשכו מבחי' חכ' הקדומה, וע"כ נא' בל' שלישי המדבר, אבל משנה תורה שהיא ההמשכה בבי"ע, נא' ממששה מפי עצמו¹⁵⁵ וברוה"ק כו'¹⁵⁶. אך התחלת משנה תורה נא' ג"כ בל' שלישי המדבר. דהנה, במ"ת כתי'⁹² וידבר אלקים כל הדברים האלה, היינו, דכל הדברים, גם משנה תו', ובכלל זה גם תושבע"פ, הכל נכלל בהתו' כמו שהיא בחכ' הקדומה כו'. וע"כ התחלת משנה תו' נא' בל' שלישי המדבר כו'. וז"ש אלה הדברים, להורות על הדברים האלה הנא' במ"ת כו'. והנה, התו' כמו שירדה לבי"ע, היינו שירדה לברר בירורים כו'. וזהו ג"כ מ"ש אלה הדברים כו', דהנה, בפ' ויקהל שנא' גבי שבת אלה הדברים¹⁵⁷, דרוז"ל¹⁵⁸ דברים הדברים אלה הדברים, הן הל"ט מלאכות כו', וכמו"כ מה שנא' כאן אלה הדברים, היינו שזהו לברר בירורים בכח התו' כו'. והענין, דהנה במאו"א¹⁵⁹ מע' א' אות פ"א כ', שיש אלה בקדושה, מי ברא אלה¹⁶⁰, ויש ג"כ אלה בסט"א, ר"ל¹⁶¹ שהיא מוכנת ומזומנת, לא כמו הקדושה שצריך טרחא אחרי', והיינו כמ"ש אל

א'פה

ע"פ¹⁶³בסי'¹⁶²

- (148) משלי ג, יט.
 (149) ראה לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך.
 (150) ראה תקו"ז תיקון מח (פה, א). מאורי אור מערכת ב אות נב.
 (151) ראה לקו"ת במדבר טו, ג. הובא באוה"ת שבהערה 4.
 (152) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ בראשית. לקו"ת עקב יז, ב. אוה"ת תשא ס"ע א'תקסט ואילך. פ' ראה ע' תשסז.
 (153) סה"מ תרל"ח ע' קנג. הש"ת ע' 68. וש"נ.
 (154) = הד' ספרים.
 (155) מגילה לא, ב.
 (156) תוד"ה משה שם.
 (157) ויקהל לה, א.
 (158) שבת צז, ריש ע"ב.
 (159) = במאורי אור.
 (160) ישעי' מ, כו. וראה זח"א א, ב.
 (161) רצונו לומר.
 (162) = בסידור [עם דא"ח צא, ד].
 (163) תהלים קמו, ג.

ש"פ דברים, העת"ר

א'תפה

תבטחו בנדיבים, בש' הזהר תרומה דקכ"ח ע"א, דרוח מסאבא איהי אזדמן תדיר במגנא ובריקנייא כו', ורוח קודשא לאו הכי, אלא באגרא שלים, ובאשתדלותא רב ובאתדכיותא דגרמא כו'. וז"ש אלה הדברים, דהדברים האלה דתו' מבררים ומתקנים בחי' אלה דלעו"ז כו'. ולהיות שהבירור בכח התו' הוא בדרך מלמעלמ"ט, הנה ע"י הבירור הוא שנכלל באלקות ממש, וכמו הבירור דש' מ"ה כו', וכמשנת"ל ד"ה הנ"ל¹⁶⁴. וזהו ג"כ מה שנק' משנה תורה, שזהו כענין לחם משנה¹²⁸, שנת' בלק"ת פ' עקב ד"ה ואכלת ושבעת ספ"ה¹⁶⁵, שהוא התחברות בחי' לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו', והוא יחוד בחי' יחו"ע ויחו"ת כו', וכמא'¹⁶⁶ כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד אוף הכי אתייחדת לתתא ברזא דאחד כו', שזהו ב' המדרי' דיחו"ע ויחו"ת כו', ואח"כ למהוי אחד באחד¹⁶⁶, הוא היחוד דב' המדרי', דיחו"ת יהי' כמו יחו"ע כו'¹⁶⁷, וזהו ג"כ ענין משנה תורה, שע"י הבירורים בכח התורה נעשה היחוד כו'. וזהו אלה הדברים אשר דבר משה, דמשנה תורה הוא כפל הענין דהד' ספרים, והיינו ההמשכה והתגלות בבי"ע כו', והוא להיות הבירורים בכח התורה כו', ולכן נק' משנה תורה, כמו לחם משנה, והיינו שע"ז נעשה ההתחברות דלחם מן השמים ולחם מן הארץ כו'.

(164) ד"ה וידבר גו' פנחס תרע"ה (ע' ואיב"א'סד. ע' וא'סו).

(166) זח"ב קלה, א.

(167) ראה סידור עם דא"ח קעא, ב.

(165) טו, סע"ד ואילך.

ISBN 978-0-8266-6114-2

9 780826 661142